

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

5607 SAYILI KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNU
KAPSAMINDA İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI VE
YAPTIRIMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Öznur ORHAN

İstanbul
Ocak-2022

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

5607 SAYILI KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNU
KAPSAMINDA İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI VE
YAPTIRIMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Öznur ORHAN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ARITÜRK

İstanbul
Ocak-2022

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ARITÜRK

Üye Doç. Dr. Gülşah Bostancı BOZBAYINDIR

Üye Dr. Öğr. Üyesi Esra ALAN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Metin TOPRAK

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında İthalat Kaçakçılığı Suçları ve Yaptırımları**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Öznur ORHAN

ÖNSÖZ

Araştırmamdaki her aşamada değerli görüş ve önerileri ile bana yardımcı olan saygıdeğer tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ARITÜRK'e, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

Öznur ORHAN

İstanbul-2022

ÖZET

**5607 SAYILI KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNU
KAPSAMINDA İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI VE
YAPTIRIMLARI**

Öznur ORHAN
Yüksek Lisans, Kamu Hukuku
Tez danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ARITÜRK
Ocak-2022, 158 Sayfa

Kaçakçılık suçunu oluşturan fiiller geçmişten günümüze artarak devam etmektedir ve bu suçu oluşturan eylemler devletlerin vergi gelirini azaltarak devletlere zarar vermektedir. Bu nedenle bütün devletler, insanları bu suçu işlemekten alıkoymak için çeşitli kanunlar çıkartmışlar ve kaçakçılık suçuna karşı önlemler almışlardır. Bu çalışmanın amacı kaçakçılık suçunu oluşturan eylemleri önlemek için düzenlenen kanunları ve yaptırımlarını incelemek ve bu inceleme sonunda bu kanunları yorumlamaktır. Sonrasında, ülkemizde kaçakçılık suçunu önlemek için düzenlenen kanunlar incelenmiştir. Ticaret yaygınlaştıkça kaçakçılık suçunun artması ile ekonomik suça, ekonomik ceza prensibi üzerine kurulu 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, insanları kaçakçılık suçundan caydırmada yetersiz kalmıştır. Bu nedenle 4926 sayılı Kanun'da yeni düzenlemeler yapılarak, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu 31.03.2007 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. 1918 sayılı Kanun'un benimsediği prensip 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda esas alınarak, kaçakçılık suçları için hürriyeti bağlayıcı cezalar yürürlüğe girmiştir. Bu çalışmada, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve bu kanunun yaptırımları incelenecektir ve bu nedenle konuyu daha iyi açıklayabilmek adına gümrük mevzuatı da ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kaçakçılık, 5607 Sayılı Kanun, İthalat Kaçakçılığı, Kaçakçılık Yaptırımları.

ABSTRACT
IMPORT SMUGGLING CRIMES AND SANCTIONS UNDER
ANTI-SMUGGLING LAW NO 5607

Öznur ORHAN

Master, Public Law

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Ramazan ARITÜRK

January-2022, 158 Pages

The acts that constitute the crime of smuggling continue to increase from the past to the present, and the actions that constitute this crime harm the states by reducing the tax income of the states. For this reason, all states have enacted various laws to prevent people from committing this crime and took measures against the crime of smuggling. The purpose of this study is to examine the laws and sanctions regulated to prevent the acts that constitute the crime of smuggling and to interpret these laws at the end of this examination. Afterwards, the laws regulated to prevent the crime of smuggling in our country were examined. The Anti-Smuggling Law No. 4926, which is based on the economic penalty principle, has been insufficient to deter people from the crime of smuggling. For this reason, new regulations were made in Law No. 4926 and Anti-Smuggling Law No. 5607 was put into effect. Based on the principle adopted by the Law No. 1918 in the Anti-Smuggling Law No. 5607, liberty-binding penalties have come into force for smuggling crimes. In this study, the Anti-Smuggling Law No. 5607 and its sanctions will be examined and therefore the customs legislation will also be discussed in order to explain the issue better.

Key Words: Smuggling, Law No. 5607, Import Smuggling, Smuggling Sanctions.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

5607 SAYILI KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNUNUN KAPSAMI VE KAÇAKÇILIK KAVRAMLARI.....	4
1.1. Kaçakçılık Kavramı.....	4
1.2. Kaçakçılık Kavramının Tarihçesi.....	9
1.3. Gümrük Kavramı.....	18
1.4. Bazı Ülkelerde Gümrük Kaçakçılığı Suçu ile İlgili Düzenlemeler.....	22
1.5. Hukuki Değerin Korunması	24

İKİNCİ BÖLÜM

KAÇAKÇILIK SUÇU KAPSAMINDAKİ EYLEMLER.....	28
2.1. Kaçakçılık Suçunu Oluşturan Eylemler	28
2.2. KMK Kapsamında Olmayan Kaçakçılık Suçlarının Farkları.....	30
2.3. Gümrüklenmiş Değerin Belirlenmesi	35
2.4. Kaçakçılık Çeşitleri.....	38
2.5. Kaçakçılık Suçunun Nitelikli Unsurları.....	43
2.6. Suçun Manevi Unsurları.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI.....	54
3.1. Gümrük İşlemleri.....	54
3.2. Gümrük İşlemlerinin Aşamaları.....	56
3.3. Gümrük Beyanları.....	59
3.4. Gümrüklenmiş Değerin Belirlenmesi.....	60
3.4. İthalat Kaçakçılığı Suçlarının Yaptırımları.....	65
3.5. İthalat Kaçakçılığı Suçlarında Etkin Pişmanlığın Etkisi.....	72

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARININ SINIFLANDIRILMASI.....	75
4.1. Eşyayı Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu	75
4.1.1. Genel Olarak.....	75
4.1.2. Korunan Hukuki Değer.....	75
4.1.3. Suçun Maddi Unsurları.....	76
4.1.3.1. Fiil.....	76
4.1.3.2. Suçun Faili.....	78
4.1.3.3. Suçun Konusu.....	79
4.1.3.4. Suçun Mağduru.....	80
4.1.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları.....	80
4.1.4. Suçun Manevi Unsurları.....	81
4.1.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk.....	82
4.1.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	84
4.1.6.1. Teşebbüs.....	86
4.1.6.2. İştirak.....	87
4.1.6.3. İçtima.....	88
4.1.7. Yaptırım.....	91
4.2. Sahte Belge Kullanılarak Gümrük Vergilerinin Kısmen Ödenmesi ya da Hiç Ödenmemesi Durumunda Eşya İthal Etme Suçu.....	92
4.2.1. Genel Olarak.....	92
4.2.1.1. Belge Çeşitleri ve Sahte Belge Kavramı.....	93

4.2.1.2. Resmi Belgede Sahtecilik Suçu.....	96
4.2.1.3. Özel Belgede Sahtecilik Suçu.....	97
4.2.1.4. TCK’da Düzenlenen Evrakta Sahtecilik Hükümlerinin KMK Açısından Değerlendirilmesi.....	99
4.2.2. Korunan Hukuki Değer.....	101
4.2.3. Suçun Maddi Unsurları.....	101
4.2.3.1. Fiil.....	101
4.2.3.2. Suçun Faili.....	101
4.2.3.3. Suçun Konusu.....	101
4.2.3.4. Suçun Mağduru.....	101
4.2.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları.....	101
4.2.4. Suçun Manevi Unsurları.....	102
4.2.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk.....	102
4.2.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	102
4.2.6.1. Teşebbüs.....	102
4.2.6.2. İştirak.....	102
4.2.6.3. İçtima.....	103
4.2.7. Yaptırım.....	104
4.3. Eşyanın Gümrük Kapıları Dışından Türkiye’ye İthal Edilmesi Suçu.....	104
4.3.1. Genel Olarak.....	104
4.3.2. Korunan Hukuki Değer.....	105
4.3.3. Suçun Maddi Unsurları.....	105
4.3.3.1. Fiil.....	105
4.3.3.2. Suçun Faili.....	105
4.3.3.3. Suçun Konusu.....	105
4.3.3.4. Suçun Mağduru.....	106
4.3.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları.....	106
4.3.4. Suçun Manevi Unsurları.....	106
4.3.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk.....	106
4.3.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	106
4.3.6.1. Teşebbüs.....	106
4.3.6.2. İştirak.....	107
4.3.6.3. İçtima.....	108

4.3.7. Yaptırım.....	107
4.4. Transit Rejim Çerçevesinde Taşınan Serbest Dolaşımda Bulunmayan Eşyayı, Rejim Hükümlerine Aykırı Olarak Gümrük Bölgesinde Bırakma Suçu.....	108
4.4.1. Genel Olarak.....	108
4.4.2. Korunan Hukuki Değer.....	111
4.4.3. Suçun Maddi Unsurları.....	111
4.4.3.1. Fiil.....	112
4.4.3.2. Suçun Faili.....	113
4.4.3.3. Suçun Konusu.....	113
4.4.3.4. Suçun Mağduru.....	114
4.4.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları.....	114
4.4.4. Suçun Manevi Unsurları.....	114
4.4.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk.....	114
4.4.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	115
4.4.6.1. Teşebbüs.....	115
4.4.6.2. İştirak.....	116
4.4.6.3. İçtima.....	116
4.4.7. Yaptırım.....	117
4.5. Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı Hile İle Yurtdışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapmak Suçu.....	118
4.5.1. Genel Olarak.....	118
4.5.2. Korunan Hukuki Değer.....	119
4.5.3. Suçun Maddi Unsurları.....	119
4.5.3.1. Fiil.....	119
4.5.3.2. Suçun Faili.....	120
4.5.3.3. Suçun Konusu.....	120
4.5.3.4. Suçun Mağduru.....	120
4.5.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları.....	120
4.5.4. Suçun Manevi Unsurları.....	120
4.5.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk.....	121
4.5.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	121
4.5.6.1. Teşebbüs.....	121
4.5.6.2. İştirak.....	121

4.5.6.3. İçtima.....	121
4.5.7. Yaptırım.....	121
4.6. Birinci ve Dördüncü Fıkralarda Tanımlanan Fiillerin İşlenmesine İştirak Etmeksizin, Bunların Konusunu Oluşturan Eşyayı, Bu Özelliğini Bilerek ve Ticari Amaçla Satın Almak, Satışa Arz Etmek, Satmak, Taşımak veya Saklamak Suçu...	122
4.6.1. Genel Olarak.....	122
4.6.2. Korunan Hukuki Değer.....	124
4.6.3. Suçun Maddi Unsurları.....	124
4.6.3.1. Fiil.....	124
4.6.3.2. Suçun Faili.....	124
4.6.3.3. Suçun Konusu.....	125
4.6.3.4. Suçun Mağduru.....	125
4.6.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları.....	125
4.6.4. Suçun Manevi Unsurları.....	125
4.6.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk.....	126
4.6.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	126
4.6.6.1. Teşebbüs.....	126
4.6.6.2. İştirak.....	126
4.6.6.3. İçtima.....	127
4.6.7. Yaptırım.....	127
4.7. Özel Kanunları Gereğince Gümrük Vergilerinden Kısmen veya Tamamen Muaf Olarak İthal Edilen Eşyayı, İthal Amacı Dışında Başka Bir Kullanıma Tahsis Etmek, Satmak veya Devretmek ya da Bu Özelliğini Bilerek Satın Almak veya Kabul Etmek Suçu.....	128
4.7.1. Genel Olarak.....	128
4.7.2. Korunan Hukuki Değer.....	129
4.7.3. Suçun Maddi Unsurları.....	129
4.7.3.1. Fiil.....	130
4.7.3.2. Suçun Faili.....	132
4.7.3.3. Suçun Konusu.....	132
4.7.3.4. Suçun Mağduru.....	132
4.7.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları.....	132
4.7.4. Suçun Manevi Unsurları.....	132

4.7.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk.....	132
4.7.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	133
4.5.6.1. Teşebbüs.....	133
4.5.6.2. İştirak.....	133
4.5.6.3. İctima.....	133
4.7.7. Yaptırım.....	133
4.8. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyanın İthal Edilmesi ve Bu Eşyanın Bilerek Satın Alınması, Satışa Arz Edilmesi, Satılması, Taşınması ve Saklanması Suçları.....	134
4.8.1. Genel Olarak.....	134
4.8.2. Korunan Hukuki Değer.....	135
4.8.3. Suçun Maddi Unsurları.....	135
4.8.3.1. Fiil.....	135
4.8.3.2. Suçun Faili.....	136
4.8.3.3. Suçun Konusu.....	136
4.8.3.4. Suçun Mağduru.....	136
4.8.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları.....	136
4.8.4. Suçun Manevi Unsurları.....	136
4.8.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk.....	137
4.8.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	137
4.8.6.1. Teşebbüs.....	137
4.8.6.2. İştirak.....	137
4.8.6.3. İctima.....	137
4.8.7. Yaptırım.....	138
SONUÇ.....	139
KAYNAKÇA.....	140
ÖZGEÇMİŞ.....	146

KISALTMALAR LİSTESİ

CD	:Ceza Dairesi
CMK	:Ceza Muhakemesi Kanunu
GK	:Gümrük Kanunu
GY	:Gümrük Yönetmeliği
KK	:Kabahatler Kanunu
KMK	:Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
TCK	:Türk Ceza Kanunu
YCGK	:Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Kaçakçılık, toplumların ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz şekilde etkileyen ve tüm dünyada suç olarak kabul edilen bir eylemdir. Kaçakçılık suçları, büyük vergi kayıplarına neden olduklarından hem devletlerin ekonomilerini zayıflatmakta hem de sosyal eşitliği bozmaktadırlar. Devletlerin asli görevlerinden biri suçların işlenmesini önleyerek toplumdaki suç oranını azaltmaktır, çünkü bu şekilde toplum huzuru sağlanarak vatandaşlara daha güvenli bir yaşam ortamı sağlanabilir. Benzer şekilde, kaçakçılık suçlarını önleyebilmek adına da tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kanunlar düzenlenmiştir. Bu kanunlara ek olarak, kaçakçılık suçlarını önleyebilmek için sınır güvenliğimize önem verilmekte ve kaçakçılıkla mücadele edebilmek için uluslararası anlaşmalar imzalanmaktadır.

Alınan bütün bu önlemlere rağmen kaçakçılık suçları tamamen engellenememektedir. Teknolojinin gelişmesi ile kaçakçılık eylemlerinin kolaylaşması, yüksek vergi uygulayan ülkelerde vergi ödememe isteği, kaçakçılığın suç örgütleri için büyük bir gelir fırsatı oluşturması gibi nedenler yüzünden kaçakçılık eylemleri günden güne yaygınlaşmaktadır. Bunun yanı sıra, teknolojinin gelişmesi farklı ülkelerde yaşayan insanlar arasındaki iletişimi kolaylaştırmıştır, bu durumu kullanan yasa dışı örgütler uluslararası ortaklıklar yaparak kaçakçılık eylemlerini artırmaktadırlar.

Kaçakçılık eylemlerini önleyebilmek için ilk olarak yürürlüğe konulan kanun, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'dur. Kaçakçılık Kanunları, gümrük kaçakçılığı ile ilişkin suçlarla ilgili hususları da içermektedir. 1949 yılında yeni bir Gümrük Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile zamanla Kaçakçılık Kanunu'nda da düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur hem bu nedenle hem de 1918 sayılı Kanun'un gelişen teknoloji yüzünden yetersiz kalması nedeniyle 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu 2003 yılında yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Birliği kriterlerine uyum sağlayabilmek adına Türk Ceza Kanunu 2005 yılında yeniden düzenlenmiştir, bu düzenleme çerçevesinde 1 Haziran 2005 tarihinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu düzenlemeye ek olarak, kabahatler ilk kez suçlardan ayrı olarak

düşünülmüş ve kabahatler için ayrı bir yasal düzenleme yapılarak 2004 yılında 5326 sayılı Kabahatler Kanunu yürürlüğe konulmuştur.

Yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 5. maddesi, bu Kanun'daki genel hükümlerin sadece özel ceza kanunları için değil aynı zamanda ceza içeren diğer kanunlardaki suçlar için uygulanması gerektiğini belirten bir ifade içermektedir. Bu kanuna ek olarak, idari para cezası ya da mülkiyetin kamuya aktarılmasına neden olan eylemlerin hepsi için 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun hükümlerinin uygulanması gerektiği ifade edilmiştir. Kaçakçılık Kanunu, kaçakçılık suçlarını önlemek için çıkarıldığından ve kaçakçılık suçlarının yaptırımlarını barındırdığından dolayı ceza kanunu ile birlikte ele alınması gereken bir kanundur. Mevzuatlarda yapılan bu yasal düzenlemelerle birlikte 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu yetersiz kalmıştır çünkü 4926 sayılı Kanun ceza ve usulü birlikte ele almamaktadır. Bu nedenden dolayı 2007 yılında 4926 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılarak şu anda güncel olarak yürürlükte bulunan 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu düzenlenmiştir.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda 4926 sayılı Kanun'un aksine ceza ve usul kanunları birlikte düzenlenmiştir ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men Ve Takibine Dair Kanun'da var olan hürriyeti bağlayıcı cezalar tekrar konulmuştur, bir önceki mülga 4926 sayılı Kanun'da hürriyeti bağlayıcı suçlar yer almamakta, bu kanun ile sadece maddi cezalar verilmektedir. 5607 sayılı Kanun'un diğer bir farkı kaçakçılık kabahatlerine ilk kez bu kanunda yer verilmesidir. Böylece, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, kaçakçılık suçları ve kaçakçılık kabahatleri şeklinde düzenlenmiştir. Kaçakçılık kabahatleri için hürriyeti bağlayıcı cezalar öngörülemez. Bu kanunda, kaçakçılık suçları da ithalat ve ihracat kaçakçılığı olarak iki grupta incelenmektedir, bu tez çalışmamızda ithalat kaçakçılığı ele alınmıştır.

Bu tez çalışması, dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; öncelikle konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına kaçakçılık ve gümrük kavramları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Sonrasında, kaçakçılık kavramının tarihçesine ve gümrüğün gelişimine yer verilmiş, bu kavramların nasıl ortaya çıktığı ve nasıl geliştiği açıklanmıştır. Bu kavramların bizim ülkemizde nasıl ele alındığının yanı sıra diğer ülkelerde nasıl ele alındığına ve uygulandığına yer verilmiştir. Kaçakçılık Suçunun Maddi Unsurları ve Hukuki Değerin Korunması kavramları incelenmiştir.

İkinci bölümde ise; kaçakçılık suçu kapsamındaki eylemler ve bu eylemler ile ilgili hukuksal düzenlemeler ele alınmıştır. Kaçakçılık suçlarını oluşturan eylemlerin benzer suçlardan farkları incelenmiş ve kaçakçılık suçlarını önleyebilmek için yapılması gereken fiiller ifade edilmiştir. Bu kapsamda kaçakçılık çeşitleri incelenmiş, kaçakçılık suçunu oluşturan eylemlerin nitelikli hallerinden bahsedilmiştir. Ek olarak, kaçakçılık suçunun manevi unsurları irdelenmiştir. Bu kavramları daha iyi açıklayabilmek için ilgili Yargıtay kararları incelenmiş, bunlara ek olarak örnek olaylara da yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde; ithalat kaçakçılığı suçlarına yer verilmiştir. İthalat kaçakçılığını detaylı bir şekilde açıklayabilmek için gümrük işlemleri açıklanmış, gümrük işlemlerinin aşamaları ele alınmış ve gümrük beyanları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çünkü kaçakçılık suçlarını oluşturan eylemler, gümrük işlemlerine aykırı olarak gerçekleştirilen eylemlerin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Daha sonra, ithalat kaçakçılığı suçlarının yaptırımlarından bahsedilmiş ve bu suçlarda etkin pişmanlığın önemi örneklerle açıklanmıştır. Bu bölümde, son olarak ithalat kaçakçılığı suçlarına bakan mahkemeler hakkında bilgi verilmiş ve yetkileri incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ithalat kaçakçılığı suçlarının hangi durumlarda ortaya çıktığı ele alınmıştır. İthalat kaçakçılığı suçları incelenirken önce genel açıklamalar bölümünde suç için gerekli olan açıklamalar yapılmış, sonra suç içinde yer alan kaçakçılık kavramları incelenmiş ve bu bilgilerin ışığında suç ve suçun yaptırımları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca, bu bölümde kaçakçılık suçları ceza hukuku sistematığına uygun olarak açıklanmıştır. Bu nedenle, ele alınan suçun konusu, bu suç ile korunan hukuksal değer, suçun faili ve mağduru, suçun maddi unsurları, suçun manevi unsurları, hukuka aykırılık ve kusurluluğu etkileyen durumlar, suçun özel görünüş biçimleri (teşebbüs, iştirak, içtima) ve suçun yaptırımı başlıkları altında incelenmiştir.

Tez çalışmamızın son bölümü olan sonuç bölümünde, tezin bütününe kısa özet yapılmış ve önerilerimiz ifade edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

5607 SAYILI KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNUNUN

KAPSAMI VE KAÇAKÇILIK KAVRAMLARI

1.1. Kaçakçılık Kavramı

Kaçakçılık, ticaret yaparken devletin kurduğu kanunlara uymamak, bir malı ülkeye gümrük vergisini ödemediinden sokmak ya da yasaklanmış bir malı ülkeye getirmek veya ülkeden dışarı çıkarmanın yasak olduğu bir eşyayı gizlice kaçırmak olarak tanımlanmaktadır.¹ Kaçakçılığın diğeri bir tanımı ise, ödenmesi gereken verginin hile yaparak ödenmemesi, vergi haricinde yerine getirilmesi gereken kanuni zorunlulukların sağlanmaması, alınmasına ve satılmasına izin verilmeyen eşyaların gizlice alınarak ya da satılarak haksız çıkar elde edilmesi şeklinde yapılmaktadır (Bagrosky, 2009: 11). Özetle, kaçakçılık bir malın ihracatının bir ülkeden başka bir ülkeye yasa dışı yollarla gizli bir şekilde yapılması olarak tanımlanabilir. Bu durum, söz konusu eşyanın gizlice çıkarıldığı ülkede ihracat kaçakçılığı ve eşyanın sokulduğu ülkede ise ithalat kaçakçılığı şeklinde ifade edilmektedir (Deflem ve Turner, 2001: 473).

Kaçakçılık kavramı, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 22.2.2000 tarihli 7-3/32. sayılı kararında "Yurda sokulması veya yurt dışına çıkarılması yasak olan şeyleri yasa dışı yollardan yurda sokma veya yurttan dışarı çıkarma yahut girmesi ve çıkması serbest ve fakat gümrük vergisine tabi malları vergi vermeden yasa dışı yollardan yurda sokma veya yurttan çıkarma" şeklinde tanımlanmıştır (Kaban vd., 2001: 1071). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere kaçakçılık fiilinin gerçekleştirilmesi birden fazla şekilde yapılabilmektedir. Bu tez çalışmasında kaçakçılık fiilini oluşturan farklı olayların her biri ele alınacaktır.

¹ "Kaçakçılık", <https://sozluk.gov.tr/> [27.01.2022].

Bu tanımların yanı sıra, bu fiil ile doğrudan ilgili olan Dünya Gümrük Örgütü kaçakçılık kavramını “Ticari eşya sevkiyatı üzerindeki vergi, resim ve harçları ödemedi kaçınmak veya buna teşebbüs etmek, ticari eşya için uygulanmakta olan yasaklama, sınırlama ve kısıtlamalardan kaçınmak veya buna teşebbüs etmek, herhangi bir vergi iadesi, sübvansiyon veya ödemeyi haksız yere almak veya buna teşebbüs etmek, iş hayatında meşru rekabet ilke ve uygulamalarını zedeleyici haksız ticari avantaj elde etmek veya buna teşebbüs etmek amacıyla gümrüklerin uygulanmasından sorumlu olduğu kural koyucu ve düzenleyici mevzuat hükümlerinin herhangi bir şekilde ihlali kaçakçılık sayılır” şeklinde tanımlamıştır (Karakaş, 2004: 12; Yaşar, 2010: 81).

Bu hukuka aykırı olan fiil farklı şekillerde gerçekleştirilebilmektedir. Gümrüğe tabi olmayan yasaklanmış maddelerin kaçakçılığının yapılmasının yanı sıra, gümrüğe tabi olan yani ithalatı ve ihracatı yasaklanmamış mallarında kaçakçılığı, bu mallara ait yükümlülüklerin yerine getirilmemesi yoluyla yapılabilmektedir. Bu yüzden kaçakçılık suçu ve yaptırımları incelenirken olayda bahsi geçen eşya ve suçun niteliği önem taşımaktadır (Deflem ve Turner, 2001: 2). Ülkelere getirilmesi ve çıkarılması yasak olan mallara uyuşturucu örnek gösterilebilir.

Bazı kaynaklarda kaçakçılık, hırsızlığın farklı bir şekli olarak nitelendirilmektedir (Theobald, 2011: 5). Kaçakçılık fiilinin bir ülkenin ekonomisine ve toplumsal yapısına verdiği zararlar göz önünde bulundurulduğunda kaçakçılığı hırsızlık olarak tanımlayan kaynakların haklılık payı olduğu anlaşılmaktadır. Bu tarz yasaklanmış maddelerin gizli bir şekilde getirilmesi veya götürülmesi ya da ithalatı ve ihracatı yasak olmayan gümrüğe tabi eşyaların ticareti yapılırken uyulması gereken yükümlülüklerin yerine getirilmemesi kaçakçılığa verilebilecek örneklerdir. Bu şekilde kaçakçılık yapılarak hem ülkeyi olumsuz etkileyecek mallar getirilip, götürülürken, diğer yandan vergi kaçırılarak ülke ekonomisine zarar verilmektedir. Bu olumsuz etkilerinden dolayı kaçakçılık suçları hırsızlığın bir başka çeşidi olarak nitelendirilmiştir.

Kaçakçılık kamu gelirlerinde neden olduğu kayıpların yanı sıra suç örgütlerinin sayısının artmasına da sebep olmaktadır ve bu durum toplumun sosyal yapısını olumsuz etkilemektedir. Tüketim vergilerini ödememek ve satışı yasak olan malların ticaretini yapabilmek için kaçakçılık fiillerinin ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu iki eylem ayrı ayrı olaylarda görülebilmekte iken birlikte görüldükleri olaylar da mevcuttur (Meeriman, 2002: 3).

Kaçakçılık fiilinin farklı tanımları yapılırsa da bütün bu tanımlardan ortak çıkarılan sonuç, bu fiilin ekonomik ve toplumsal etkilerinin olumsuz olduğudur (Farzanegan, 2008: 2). Çünkü, kaçakçılık öncelikle vergi gelirlerini azaltarak kamu gelirlerinde büyük kayıplara neden olmaktadır. Diğer yandan, kaçakçılık suçu toplu bir şekilde işlendiğinde yasa dışı suç örgütleri ortaya çıkar ve bu örgütler toplumun yapısını olumsuz etkilerler, bu nedenlerle kaçakçılık hem ekonomiyi hem toplumu olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuz etkilere ek olarak kaçakçılık eylemi, ülke büyümesini ve bireyler arasındaki gelir dağılımını da olumsuz etkilemektedir.

Kaçakçılık suçlarının, tüm ülkelerin ekonomileri üzerinde olumsuz etki oluşturduğu aşikardır fakat Türkiye için kaçakçılık suçları diğer ülkelere kıyasla daha önemlidir çünkü Türkiye'nin iç pazarının ekonomisi ithal edilen mallar ile mücadele etmektedir. Buna ek olarak, bu mallar gümrük işlemleri tamamlanmaksızın kaçak olarak ülkeye sokulursa rekabete ek olarak vergi kaybı da olacağı için gelişmekte olan ekonomimizin gerilemesine yol açmaktadır. Diğer yandan kaçakçılık suçlarının yaygın olduğu bölgelerde, kaçakçılık insanlar tarafından suç olarak değil de gelirlerini elde ettikleri bir kazanç kapısı olarak görülmektedir. Bu suç halk tarafından günlük yaşamın olağan bir parçası olarak görülüp hayatlarını bu suç ile kazandıkları için kanunlarla kurulmak istenen hukuk düzeni sağlanamamaktadır. Daha da kötüsü, yasa dışı örgütler kaçakçılık suçlarından büyük gelirler elde ederek terörü finanse etmektedirler. Bu nedenlerle kaçakçılıkla mücadele devletler için çok önemlidir, kaçakçılıkla mücadele ederek devletin ekonomik gelirlerinin korunmasının yanı sıra kaçakçılıktan gelir elde eden yasa dışı örgütlerinde finansal imkanları zayıflatılmaktadır.

Kaçakçılığın topluma verdiği bu zararlardan dolayı, devletler kaçakçılık yapılmasını önleyebilmek için sınır güvenliklerine önem verirler ve güvenliği artırmak adına çeşitli önlemler almaktadırlar. Kaçakçılığı önlemek için devletler tarafından alınan bu önlemlerden biri de uluslararası kapsamda iş birlikleri yapmaktır. Bu iş birliklerine verilebilecek güzel bir örnek Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA)'dır. Bu önlemlere ek olarak, devletler kaçakçılık suçları için verilen cezalarda yapılan düzenlemeler ile bu cezaları ağırlaştırarak kaçakçılık fiillerinin işlenmesini önlemeye çalışmaktadırlar. Devletlerin aldıkları bu önlemlere ve yapmış olduğu iş birliklerine rağmen kaçakçılık fiillerini tam olarak önlemek mümkün olamamaktadır.

Kaçakçılık fiillerinin bu kadar yaygınlaşmasının nedenleri; teknolojideki büyük gelişim, yüksek vergi alan devletlerde alım gücünü rahatlatmak ve vergi ödememek

için yapılan talepler, suç örgütlerinin kaçakçılıktan yüksek gelir elde etmesidir. Özellikle teknoloji geliştikçe ülkeler arasında iletişim daha yaygın hale gelmiş ve bunun sonucunda tüketiciler talep ettikleri ürünlere daha ekonomik ve daha hızlı bir şekilde ulaşmak istemeye başlamışlardır. Bu isteği kendi çıkarları için kullanmak isteyen yasa dışı örgütler kaçakçılık yapmak için uluslararası iş birlikleri yapmakta ve böylece kaçakçılık günden güne artmaktadır.

Bu yasa dışı durumları önlemek için birçok ülkede düzenlenmiş kanunlar bulunmaktadır. Ülkemizde, kaçakçılık suçunu ortaya çıkaran eylemler ve bu eylemlere öngörülen yaptırımlar 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ile düzenlenmiştir.² Kaçakçılık suçlarını ortaya çıkaran fiil, bir malın gerekli gümrük işlemleri uygulanmadan ülkeye getirilmesi şeklinde ifade edilmektedir. Bu tanım ışığında dikkat edilmesi gereken önemli bir husus ise kaçakçılık suçları kapsamında bulunan vergi kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı gibi kaçakçılık suçlarının, genel kaçakçılık suçlarından farklı şekilde değerlendirilmesi gerektiğidir. Bu nedenle, bu tarz kaçakçılık suçları, 5607 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmeyerek özel kanunlarla düzenlenmişlerdir.

Kaçakçılıkla mücadele edebilmek için bu suçların cezalarını ağırlaştırmak yeterli değildir, bunun yerine kaçakçılığın yaygın olarak yapıldığı bölgelerde kaçakçılık yapılmasını engellemek için önlemler alınmaktadır. Bu önlemlerin idari, mali, iktisadi ve hukuki alanların her birinde alınması gerekmektedir fakat bu önlemlerin alınması masraflı ve zahmetli bir iş olmakla birlikte, alınan önlemlerin sonuçlarının görülmesi de uzun zaman gerektirmektedir, kaçakçılığı önleyebilecek bu çözüm için sabırlı olmak ve devamlılık göstermek gerekir.

Bir devletin kaçakçılıkla mücadele edebilmesi için öncelikle ekonomisini kayıt altına almalıdır, bir ülke ekonomisini kayıt altında tutabilirse kaçakçılık fiiline yer kalmayacaktır. İkincisi, idari, cezai önlemlere ek olarak ekonomik ve sosyal önlemler de almalıdır. Üçüncüsü, kaçakçılığı önlemek ile görevli kurumların faaliyetlerinde istihbarata önem verilmelidir. Son olarak, kaçakçılığın önlenmesi için uluslararası işbirlikleri sağlanmalıdır.

Birçok kaynakta kaçakçılığın tanımı yapılmasına rağmen, 5607 sayılı KMK'da kaçakçılığın tanımına yer verilmemiştir, daha çok kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları

² Bundan sonra Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu yerine "KMK" kısaltması kullanılacaktır.

tanımlanmıştır. Kaçakçılık tanımını özetlemek gerekirse, kısaca kanunlarla kurulan kuralları uygulamaksızın devletlerin sınırlarında gelir elde etmek amaçlı yürütülen tüm eylemlere kaçakçılık denir.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun asıl hedefi, devletin gümrük ve dış ticaret mevzuatı hazırlanırken ekonomi politikalarına uygun bir şekilde uygulamaya koyduğu kurallara uymayan kişilerin cezalandırılmasıdır. Bu kanunlar devletin koyduğu kurallara uymayanları cezalandırmanın yanı sıra bu suçların işlenmesini önlemek için de yürürlüğe konulmuştur.

5607 sayılı KMK'nın amacı, kanununun 1. fıkrasında açıklanmıştır. Bu açıklamada bahsi geçen Kanun'un amacı; kaçakçılık fiillerinin çerçevesinin belirlenmesi, kaçakçılık fiilleri için uygulanacak yaptırımların ifade edilmesi, bu amaçların yanı sıra kaçakçılık suçlarının önlenmesi, kaçakçılık suçunu oluşturan fiillerin takip edilmesi ve araştırma usul ve esaslarının belirlenmesidir. Kaçakçılık eylemlerinin ortaya çıkma nedeni iki sebebe bağlanmaktadır. Birinci nedeni satışı yasak olan uyuşturucu türü maddeleri ülkeye sokmak, ikincisi ithalatı veya ihracatı yasak olmayan maddelerin gümrük vergilerini ödemeksizin satışını yapmaktır. Her iki durumda da haksız kazanç, devletleri ve toplumun yapısını zarara uğratma söz konusudur. Bazı olaylarda, her iki durumda aynı anda gerçekleşebilmektedir.

Kaçakçılık kanunları devletin ekonomi politikalarını korumak için konulduğundan bu kapsamda işlenen suçlar ekonomik suçlar olarak adlandırılmaktadır, ekonomik suç kavramı ilk olarak 1929-1930 yılları arasında yaşanan ekonomik bunalımda ortaya çıkmıştır. Ekonomik suçlar, devletlerin ekonomik yapısını kötü etkiler ve zarara uğratar, o yüzden bu tür suçlar için ceza hukukunun yaptırımları uygulanır, ekonomik suçları ceza hukuku ile ele alan hukuk dalına ekonomik ceza hukuku denilmektedir (Mahmutoğlu, 2003: 28).

Ekonomik suç kavramı ülkeler tarafından farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Anglo-Amerikan Hukuku'nda, ekonomik suç kavramının tanımı toplumun yapısı ve ekonomik ilişkiler için çok önemli olan güven duygusunun kaybolmasına neden olan fiiller şeklinde yapılmıştır. Fransız Hukuku'nda ise iş ve ticaret ilişkileri kapsamında bulunan bütün suçlar, ekonomik suçlar olarak sınıflandırılmaktadır (Aktaş, 2015: 114). Ekonomik suçlar, 12.02.1981 tarihinde gerçekleştirilen Avrupa Konseyi'nde

listelenmiş, gümrük suçları da listenin 13. maddesinde ekonomik suçlara dahil edilmiştir (İstanbul Ticaret Odası, 1987: 19).

Avrupa Konseyi'nin düzenlemiş olduğu bu raporda listelenen ekonomik suçlar şu şekilde sıralanmaktadır; aynı sektörde faaliyet gösteren firmaların bir araya gelerek kurdukları işletmelerde işlenen suçlar, uluslararası şirketlerin ekonomik durumu kötüye kullanması ve hukuka uygun olmayan eylemleri, uluslararası örgütler ve devletler tarafından ayrılan kaynakların kötüye kullanılması ya da yolsuzluk yapılarak zimmete geçirilmesi, bilgisayar suçları, hayali şirket kurulması, bilançoların değiştirilmesi ya da yanlış oluşturulması, şirketlerin sermaye ve ticari durumlarını farklı göstermeleri, işçilerin sağlık ve güvenlikleri için konulan kurallara uyulmaması, alacaklıların aleyhine yapılan fiiller, tüketicilerin aleyhine işlenen suçlar, tüketici aldatmaya yönelik haksız rekabet oluşturan eylemler, tüm mali suçlar ve şirketlerin sosyal yükümlülüklerini yerine getirmemeleri, gümrük idaresi ile ilgili işlenen suçlar, para kaynaklı suçlar, bankalar ve borsa piyasasına dair suçlar, çevre aleyhine işlenen suçlar (İstanbul Ticaret Odası, 1987: 19).

Kısaca, her devlet ekonomisini ve toplum refahını korumak için yasal ve idari düzenlemeler yapmaktadır. Kaçakçılık eylemleri, toplumun düzeninin ve devletin ekonomisinin bozulmasına neden olmaktadır. Bu eylemler yaşanan dönemin koşullarına göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle, yasal ve idari düzenlemeler de gelişerek değişmektedir. Bu tez çalışmasında, 5607 sayılı KMK'da yer alan kaçakçılık suçları yapılan güncellemeler ile birlikte incelenecektir.

1.2. Kaçakçılık Kavramının Tarihçesi

İngilizce karşılığı "Smuggling" olan kaçakçılık kavramının keşfi Almanca olarak gerçekleştirilmiştir. Almanca karşılığı "Smeugan" olan kaçakçılık kavramının temeli "Smjuga" kelimesine dayanmaktadır. Bu kelimenin anlamı "tünelden sürünerek geçmek" demektir. Kelime anlamı incelendiği zaman kaçakçılık kelimesinin kökünün dahi bahse konu eylemi yetkililerden gizlenerek gerçekleştirmeye dayalı olduğu görülmektedir (Tanrısever, Düzel ve Uysal; 2003: 78).

Kaçakçılık, tüm dünyada görülen ve toplumun ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz etkileyen bir suçtur. Bütün suçları önlemek için kanunlar çıkarıldığı gibi kaçakçılık suçlarını önlemek içinde kanunlar çıkarılmıştır, bu düzenlenen kanunlara kaçakçılık kanunları denir.

Ülkemizde kaçakçılık kanunları gümrük mevzuatı dikkate alınarak düzenlenmiştir. Mevzuata göre düzenlenmiş ilk kaçakçılıkla mücadele kanunu 1927 yılında düzenlenen 1126 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kaçakçılık Kanunu'dur. İkinci KMK ise 1929 yılında kabul edilen 1510 sayılı Kanun'dur. Cumhuriyetin ilk yıllarında kabul edilen bu kanunlardan sonra 1932 yılında 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kaçakçılık Kanunu yürürlüğe konulmuş, 1918 sayılı Kanun 71 yıl boyunca yürürlükte kalmış ve Türk Kaçakçılık Mevzuatının en uzun süreli kanunu olmuştur.

1918 sayılı bu Kanun 1929 yılında oluşan Dünya Ekonomik Krizi'nin olumsuz etkilerini ortadan kaldırarak devletin ekonomik kayıplarını önlemek amacıyla ağır cezalar içermiştir. Yürürlükte olduğu yıllarda bu şekilde ağır cezalar verilerek kaçakçılık önlenmeye çalışılmıştır. 1918 sayılı Kanun yürürlükte kaldığı süre boyunca içerdiği ağır cezalardan dolayı 32 kere değişikliğe uğramış ve Anayasa Mahkemesi tarafından bazı maddeleri iptal edilmiştir (Ertuğrul, 2008: 8).

Daha sonrasında, çağın gelişmesine ayak uydurabilmek ve kaçakçılıkla en iyi şekilde mücadele edebilmek adına gereksinim duyulan yeni düzenlemeler yapılarak 4926 sayılı KMK yürürlüğe konulmuştur. Yapılan bu yeni düzenlemenin amacı, 1932 tarihli bir kanunun çok eskide kalmış olması, çağın gerisinde kalmış bu kanun yerine ticareti geliştirecek ve kaçakçılıkla etkili bir şekilde mücadele edebilecek bir kanun çıkarılmasıdır (Yurtcan, 2019: 13).

1918 sayılı Kanun'un ilga edilmesinin nedeni 4926 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde üç başlık altında açıklanmıştır. İlk sebep olarak, 1918 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1932 yılında hâkim olan tekelciliğin zaman geçtikçe yerini serbest piyasa kurallarına bırakması gösterilmiştir. Zaman ilerledikçe tekelcilik yapılan bazı ürünlerdeki tekel kaldırılmış bu nedenle tekelciliği cezalandırmayı esas alan 1918 sayılı Kanun uygulanamaz hale gelmiştir.

İkinci sebebi olarak, 1918 sayılı Kanun'da "cezada adalet" prensibinin yeterli düzeyde sağlanamaması gösterilmiştir. Bu nedenle bu Kanun yürürlükte iken aynı suçta farklı yaptırımlar uygulanarak suç ile yaptırımları arasında dengesizlikler ortaya çıkmıştır. Bunun en büyük nedenlerinde biri 1918 sayılı Kanun'da suçların tanımının yapıldığı maddelerde suçun yaptırımının belirtilmemesidir. Suç ve tanımlanan suçun cezasının aynı madde de verilmesi gerekmesine rağmen bu Kanun'da zıt bir uygulama vuku

bulduğundan dolayı tanımının yapıldığı fakat yaptırımının açık bir şekilde yer almadığı suçlar için verilecek cezanın miktarı ve türü yargıya bırakılmıştır, dolayısıyla aynı suçun cezalarında farklılıklar oluşmuştur, bu durum cezada adalet prensibine çelişki oluşturmuş ve Kanun'da belirtilmemiş eksiklikler yargının vermiş olduğu kararlarla doldurulmaya çalışılmıştır.

1918 sayılı Kanun'un ilga edilmesinin üçüncü sebebi olarak, Kanun'da toplu şekilde işlenen kaçakçılık suçlarının bireysel olarak işlenen aynı nitelikteki kaçakçılık suçlarından farklı nitelikte olarak ele alınmasıdır. Bir suçun toplu bir şekilde işlenmesi suçun niteliğini değiştirmeden sadece yaptırımını ağırlaştırırken, 1918 sayılı Kanun'a göre aynı suç toplu bir şekilde işlenirse ceza ağırlaştırılmamış, suç farklı nitelikte bir suç olarak kabul edilip o şekilde ceza verilmiştir. Bireysel olarak işlenen bir kaçakçılık suçunun cezası olarak para cezası verilirken, aynı kaçakçılık suçu toplu olarak işlenirse hapis cezası verilmiştir. Örnek verirsek, bir birey yurda kaçak olarak 50 adet parfüm sokarsa bu suçun yaptırımı olarak para cezası verilirken, iki kişi bu 50 parfümü aralarında pay ederek yurda kaçak olarak sokarlarsa sekiz seneden 12 seneye kadar hapis cezası almaktaydılar.

Bunlara ek olarak söylenebilecek başka bir neden de suç ve gerekli kavramların tanımlarının farklı farklı maddelerde yapılmasıdır. Çünkü Kanun'un çok uzun süre yürürlükte kalmasından dolayı ortaya çıkan yeni suçlar için yeni tanımlar yapılması gerekmiştir. 4926 sayılı Kanun'da açıklanan bu sebeplerden dolayı 1918 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılması zorunlu hale gelmiştir. 4926 sayılı Kanun'da bu çelişkileri ortadan kaldırabilmek adına ilk olarak kanunun ilk maddesinde kanunda yer alan tanımlar anlaşılır bir şekilde açıklanmış ve yanlış yorumlamaların önüne geçebilmek için gerekli önlemler alınmıştır. Kaçakçılık fiilleri 3. maddede açıklanırken, bu fiillerin yaptırımlarına 4. maddede yer verilmiştir. 4926 sayılı Kanun'un 1918 sayılı Kanun'dan diğer bir farkı ise para cezalarının daha hızlı tahsil edilebilmesi için taksitlendirme yetkisinin verilmesi ve para cezalarının asgari kısmının ödenmesi durumunda Kamu davası açılmamasıdır (Polat, 2009: 9).

1918 sayılı Kanun'un iptal edilmesinin diğer bir nedeni olarak da Türkiye'nin 1996 yılında dış ticareti arttırabilmek adına Avrupa Birliği (AB)³ ile imzaladığı gümrük

³ Buradan sonra Avrupa Birliği'nin kısaltması olarak "AB" kullanılacaktır.

anlaşması ve 1999 yılında başlattığı AB'ye tam üyelik görüşmeleri gösterilmektedir. Çünkü bu görüşmeler sonucunda 1615 sayılı Gümrük Kanunu (GK)⁴ yürürlükten kaldırılmış ve 4458 sayılı GK yürürlüğe girmiştir, kanunlarda yapılan bu güncellemelerle KMK'nın düzenlenmesi de zaruret haline gelmiştir.

Bütün bu nedenlerden dolayı kabul edilen 4926 sayılı KMK'nın yürürlüğe konulması ile eski kaçakçılık kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. 4926 sayılı KMK yürürlüğe konulduktan 2 yıl sonra 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)⁵ kabul edilmiştir. Yürürlüğe konulan TCK'nın 5. maddesi "Bu kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır" hükmünü içermektedir. 5252 sayılı Kanun ile diğer kanunların 5237 sayılı TCK ile uyumlu olmayan kararlarının düzenlenmesi gerektiği hükmüne varılmıştır. 4926 sayılı KMK'nın 2005 yılında yürürlüğe konulmuş olan 5237 sayılı TCK ile uyumlu olmadığı anlaşılması ile 4926 sayılı Kanun'un bazı maddeleri tereddütlere sebep olmuştur, bu nedenlerden dolayı 4926 sayılı KMK'da yürürlükten kaldırılmıştır.

Teknolojinin gelişimi ile ortaya çıkan yeni kaçakçılık türleri ve yukarıda bahsi geçen diğer nedenlerden dolayı bu Kanun'un da kaçakçılıkla mücadele de yetersiz kalması nedeni ile ömrü çok uzun süreli olamamıştır. 4926 sayılı Kanun'un ömrünü kısaltan en önemli etken Avrupa Birliği'ne uyum sağlamak için düzenlenen yeni ceza kanunları ile uyumlu olmamasıdır. Bu durum 4926 sayılı Kanun'un bazı maddelerinde çelişkiler oluşturmaktadır.

Bu nedenle, kaçakçılık kanunları ve 5237 sayılı TCK'yı uyumlu hale getirmek için çalışmalar yürütülmüştür ve bu çalışmaların sonucunda 31.03.2007 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanan ve şu anda yürürlükte olan 5607 sayılı KMK kabul edilmiştir. Böylece, 5607 sayılı KMK'nın kabul edilmesinin nedeni olan uyumsuzluk ortadan kaldırılmış ve 5607 sayılı KMK ve 5237 sayılı TCK birbirleriyle uyumlu hale getirilmiştir. Yapılan bu düzenlemeler sonucunda, Türk Ceza Kanunu'nda bulunan genel hükümlere uyumlu olacak şekilde 5607 sayılı KMK kapsamında tüzel kişilere mahsus tedbirlere başvurabilmektedir. Kaçakçılık suçlarının nitelikli halleri 5607 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yer almaktadır ve bu madde de suçun toplu olarak işlenmiş şeklinde tanımlanabilmesi için suçun üç ya da daha fazla kişi tarafından

⁴ Buradan sonra Gümrük Kanunu'nun kısaltması olarak "GK" kullanılacaktır.

⁵ Buradan sonra Türk Ceza Kanunu'nun kısaltması olarak "TCK" kullanılacaktır.

gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Aynı şekilde bahsi geçen 4. maddenin ilk fıkrasında örgüt kelimesi kullanılmaktadır ve Türk Ceza Kanunu 220. maddesinde örgüt kavramından suç olarak yapılan ve unsurları ifade edilen yapı olarak bahsedilmiştir ve bu kapsamda bir soruşturma yapılmalıdır.

5607 sayılı KMK'nın yürürlüğe girmesinin nedenleri TBMM tarafından hazırlanan tasarıda şu şekilde açıklanmıştır: 5237 sayılı TCK, 4926 sayılı KMK yürürlüğe konulduktan sonra yasalaşmıştır ve bu kanunun 5. maddesi uyarınca genel hükümler, sadece özel ceza kanunları için değil, bu kanunların yanı sıra diğer kanunlarda yer alan ve ceza içeren suçlar için de uygulanmaktadır. Bu yüzden, bu Kanun'da "Diğer kanunların, 5237 sayılı Kanun'un Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapıncaya ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanır" hükmü yer almaktadır.

5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesinin ardından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)⁶ ile 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (KK)⁷ yürürlüğe konulmuştur ve 5326 sayılı KK'nın 3. maddesinde kanunun genel hükümlerinin farklı kanunlardaki kabahatler için de uygulanması gerektiğine karar verilmiştir. 5237 sayılı TCK'nın 5. maddesi ve 5326 sayılı KK'nın 3. maddesine göre 4926 sayılı KMK'nın suç ve kabahatlere dair hükümlerinin yeni yürürlüğe konulan KMK ve KK'ya göre düzenlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle 4926 sayılı KMK bu yeni kanunlara göre uyarlanmış, bu yeni kanunlarda bulunan hükümler KMK'dan çıkarılmış, bunların yanı sıra KMK'da bulunup uygulamada sorun oluşturan çelişkili hükümler de yeniden düzenlenmiş ve metinler daha sade bir şekilde yeniden yazılmıştır. Yapılması gereken bu değişiklikler çok fazla olduklarından ve 4926 sayılı KMK'nın düzenini büyük ölçüde değiştireceğinden dolayı bu Kanun'un tamamen kaldırılması için bu tasarinin hazırlanması uygun görülmüştür (TBMM, 2006: 1).⁸ Bu gerekçelerle yürürlüğe konulan 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda, yürürlüğe girdiği tarihten bu

⁶ Buradan sonra Ceza Muhakemesi Kanunu'nun kısaltması olarak "CMK" kullanılacaktır.

⁷ Buradan sonra Kabahatler Kanunu'nun kısaltması olarak "KK" kullanılacaktır.

⁸ "TBMM, Dönem: 22, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı: 1275 s. 1"

<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1275m.htm> [23.06.2021].

yana duyulan gereksinimler doğrultusunda 2009, 2013 ve 2014 yıllarında düzenlenen yeni kanunlarla önemli değişiklikler yapılmıştır.

5607 sayılı KMK özel bir ceza ve usul kanunudur. 5607 sayılı KMK'da önceki KMK olan 4926 sayılı KMK'dan farklı bir prensip belirlenmiştir. 5607 sayılı KMK, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile benzer özelliklere sahiptir, iki Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda da ceza sistemi hürriyeti bağlama üzerine kurulmuştur. Bu yeni Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun en belirgin farklarından biri kaçakçılık fiillerinin suçlar ve kabahatler şeklinde ikiye ayrılmasıdır, ayrıca kaçakçılık ithalat ve ihracat kaçakçılığı olarak ayrı ayrı ele alınmaktadır. Bu tez çalışmasında ithalat kaçakçılığı fiilleri ve yaptırımları incelenecektir.

Avrupa Birliği'ne girebilmek için yapılan düzenlemelerde ceza kanunlarımızda değişiklikler yapılmıştır. 5237 sayılı TCK, 5271 sayılı CMK ve Kabahatler birlikte düzenlenerek 5326 sayılı Kabahatler Kanunu yürürlüğe konulmuştur, 5326 sayılı Kanun'un önemli bir yönü de kabahatlerin yasal olarak düzenlendiği ilk kanun olmasıdır.

Devletin en önemli gelir kaynaklarından biri gümrük vergileridir, bu vergilerin eksiksiz bir şekilde alınabilmesi ve kaçakçılığın iç pazarda meydana getireceği olumsuzlukları engelleyebilmek için devlet kaçakçılıkla etkili bir şekilde mücadele etmek için tüm yolları denemektedir. Devlet, bu mücadelenin nasıl olacağını yürüttüğü suç siyasetine göre belirlemektedir. Örnek verecek olursak, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanun'unda kaçakçılık suçlarının yaptırımı, kaçakçılığı yapılan eşyanın fiyatı ile bağlantılı olacak şekilde adli para cezaları olmaktaydı ve bu yaptırımların temelinde ekonomik suç için ekonomik ceza fikri yatmaktaydı. Kaçakçılık suçlarının yaptırımı için ekonomik suça ekonomik ceza yaklaşımının uygun olmadığı görülmüş ve 4926 sayılı Kanun döneminde bu yaklaşım nedeniyle kaçakçılık suçlarının oranlarında dikkat çeken bir artış olduğu gözlemlenmiştir.

Bu yaklaşıma bağlı olarak Devlet, kaçakçılık suçlarının yaptırımı olarak hürriyeti bağlayıcı cezalar uygulamak yerine mali ve idari önlemlerle kaçakçılığı engellemeye çalışmıştır. Bundan dolayı, 4926 sayılı Kanun yürürlüğe girince kaçakçılık suçundan dolayı hüküm giymiş birçok insan lehlerine çıkan yeni kanunla serbest bırakılmıştır.

5607 sayılı KMK, 4926 sayılı Kanun ile kıyaslanırsa 5607 sayılı Kanun'da yaptırımlar daha sistemli şekilde yürütülmüştür, suçlar ve yaptırımları aynı madde de düzenlenmiş

ve kaçakçılık suçları için yalnız para cezası değil aynı zamanda hürriyeti bağlayıcı cezalarda uygulanmıştır. Yaptırımların değişiminin yanı sıra 5607 ve 4926 sayılı Kanunların ikisinde de bulunan “kamu davasının açılmaması”, “suç uydurma ve iftira” ve “para cezalarının tahsili ve müteselsil sorumluluk” düzenlemeleri iptal edilmiştir (Kocalar, Tosun, Yağcı, 2007: 57).

5607 sayılı KMK'nın 3. maddesi hem kaçakçılık suçlarını hem de kaçakçılık kabahatlerini içermektedir. Bu madde de idari yaptırım gerektiren fiiller “kaçakçılık kabahati” olarak tanımlanmış ve “adli yaptırım” gerektiren eylemler ise kaçakçılık suçu” olarak kabul edilmiştir. Daha sonra, 2013 tarihli 6455 sayılı “Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un” kabul edilmesiyle kaçakçılık kabahatleri 5607 sayılı KMK'dan çıkarılmıştır, böylece bu kanundan kabahat ifadeleri kaldırılmış ve yalnızca kaçakçılık suçlarından bahsedilmiştir.

Yapılan bu önemli değişikliğin sebebi 6455 sayılı Kanun'da aşağıdaki gerekçelerle açıklanmıştır:

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 5 inci maddesinde 5237 sayılı Kanun'un genel hükümlerinin özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacağı düzenlenmiştir. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3'üncü maddesinde de 5326 sayılı Kanun'un genel hükümlerinin diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu hükümler gereğince mülga 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun suç ve kabahate ilişkin genel düzenlemelerinin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile uyumlu hale getirilmesi amacıyla 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Ancak, 5607 sayılı Kanun'da yer alan kabahat fiillerinin birçoğu ya da bu kabahat fiillerinin benzerleri aynı zamanda 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda kabahat olarak düzenlenmiş ve ayrı cezalar öngörülmüştür. 5607 sayılı Kanun'da yer alan kabahatlerin ancak kasten işlenebileceği hükme bağlanmışken, 4458 sayılı Kanun'da idari para cezası verilebilmesi için söz konusu fiillerin taksirle işlenmesi yeterli görülmüştür. Gümrük idareleri, fiilin 4458 sayılı Kanun'da da yer alması halinde, hem 4458 sayılı Kanun hükümleri uyarınca idari para cezası düzenlenmekte, hem de fiilin kasıtlı işlenip işlenmediği hususunu mahkemelerin takdirinde

görmeleri nedeniyle, fiilde kasıt unsuru bulunup bulunmadığı yönünden araştırma yapmaksızın 5237 sayılı Kanun ve 5607 sayılı Kanun hükümleri uyarınca konu Cumhuriyet Başsavcılıklarına intikal ettirilmektedir. Aynı fiil için birden fazla Kanunda hüküm bulunması, aynı fiil için iki ayrı ceza uygulanmasına ve iki ayrı dava açılmasına ve gümrük idarelerinin yanı sıra yargının yükünün de artmasına neden olmaktadır. Tasarı ile 5607 sayılı Kanunda yer alan “kabahat” fiilleri 4458 sayılı Kanun’a aktarılarak mükerrerliğin giderilmesi ve mevzuatın sadeleştirilmesi amaçlanmaktadır (TBMM, 2006: 5).⁹

6455 sayılı Kanun, 5607 sayılı KMK üzerinde önemli değişiklikler meydana getirmiştir, bunların en önemlilerinden biri 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu ile 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında bulunan suçların kaçakçılık suçu olarak tanımlanmasıdır. Böylece, suç oluşturan bu fiiller Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda yer almaya başlamıştır. Bu değişikliğin sebebi 6455 sayılı Kanun’da şu şekilde açıklanmıştır:

Kaçak petrol ile ilgili ceza hükümleri 5015 sayılı Kanun’da, kaçak tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler ile ilgili ceza hükümleri ise 4733 sayılı Kanun’da düzenlenmiş bulunmaktadır. Ancak bu fiillerin büyük bir kısmı aynı zamanda 5607 sayılı Kanun’a göre de kaçakçılık fiilini oluşturmaktadır. Bu durum, idari açıdan olduğu kadar yargı organları arasında da tereddütte ve farklı uygulamalara yol açmakta, açılan davalarda müdahil idarenin belirlenmesi zorlaşmaktadır. Fiilin 5607 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi halinde zarar gören idare Gümrük İdaresi, 5015 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi halinde zarar gören idare, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, 4733 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi halinde ise zarar gören idare Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumudur. Kaçakçılıkla mücadelenin etkin bir şekilde ve uzman personel eliyle yürütülmesi, uygulamadaki tereddütlerin ve sıkıntıların ortadan kaldırılması amacıyla 5015 ve 4733 sayılı Kanunlarda kaçak olarak

⁹ “TBMM, Dönem:24, Yasama Yılı:3, Sıra Sayısı: 437, s. 5”,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
[22.03.2022].

nitelendirilen eşyalara ilişkin kaçakçılık fiilleri 5607 sayılı Kanuna aktarılmıştır (TBMM, 2006: 6).¹⁰

Yapılan bu değişiklik ile mülga KMK'da yer almayan akaryakıt, petrol türevi ürünler, tütün ürünleri, etil alkol, metanol ve alkollü içecekler 5607 sayılı KMK'da yer almıştır. Bu sayede, en yaygın şekilde kaçakçılığı yapılan ve diğer kaçakçılık ürünlerine nazaran iç piyasalardaki etkisi daha fazla olan bu ürünlerin kaçakçılığının yapılmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır (Kılıç, 2013: 3).

Kanun koyucu, 6455 sayılı Kanun'da yapılan bu düzenlemeler sonrasında 5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinde bütünlüğün kaybolduğuna karar vermiş ve bu nedenle "6455 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile kaçakçılık suçlarını içeren 3. maddede düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenleme sonucunda, 3. maddenin 2. fıkrasında geçen "sahte belge kullanmak suretiyle" ifadesi yerine "aldatıcı işlem ve davranışlarla" ifadesi kullanılmış ve bu suç için gerekli görülen ceza 1 yıldan 2 yıla çıkarılmıştır. Yapılan bu değişikliklere ek olarak, diğer kaçakçılık suçları için belirlenen cezalar da tekrar düzenlenmiştir (Çilesiz, 2015: 74).

Ayrıca, 2. fıkra dışında yapılan değişiklikler de şu şekilde izah edilmiştir:

21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3'üncü maddesinin; ikinci fıkrasında yer alan "sahte belge kullanmak suretiyle" ibaresi "aldatıcı işlem ve davranışlarla" şeklinde; "bir yıldan" ibaresi "iki yıldan" şeklinde; üçüncü fıkrasında yer alan "altı aydan iki yıla" ibaresi "bir yıldan üç yıla" şeklinde; dördüncü fıkrasında yer alan "sahte belgeyle yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, altı aydan üç yıla" ibaresi "hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bir yıldan üç yıla" şeklinde; beşinci fıkrasında yer alan "altı aydan iki yıla" ibaresi "bir yıldan üç yıla" şeklinde; altıncı fıkrasında yer alan "üç aydan bir yıla" ibaresi "altı aydan iki yıla" şeklinde; sekizinci fıkrasında yer alan "altı aydan iki yıla" ibaresi "bir yıldan üç yıla" şeklinde; dokuzuncu fıkrasında yer alan "İhracat gerçekleştirmediği halde gerçekleştirilmiş gibi göstermek ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik göstererek ilgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak suretiyle

¹⁰ TBMM, Dönem:24, Yasama Yılı:3, Sıra Sayısı: 437, s. 6.

haksız çıkar sağlayan” ibaresi “İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleşmediği hâlde gerçekleşmiş gibi gösteren ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik gösteren” şeklinde; onuncu fıkrasında yer alan “kaçakçılık suçunu işleyen kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” ibaresi “yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz” şeklinde; on birinci ve on sekizinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, on dokuzuncu ve yirminci fıkralar yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.¹¹

Yapılan bu değişiklikler dışında 2014 tarihli 6545 sayılı Kanun ve 5607 sayılı Kanun’un 3. maddesinde yer alan 19. ve 20. fıkralar iptal edilmiş ve 18. fıkra yürürlüğe girmiştir. 18. fıkra her iki fıkrayı da kapsamaktadır ve 18. fıkraya göre tütün ürünlerinin ve alkollü içeceklerin paketlenmesinde bandrol ya da ürünü niteleyici benzer bir etiket bulunmazsa ya da bulunur fakat bu etiket yanıltmak amacıyla sahte ise bu ürünlerin ticari amaçla üretilmesi, bulundurulması, nakledilmesi, satılması, ya da bu durumun bilinerek satın alınması suçtur ve bu suçu işleyen kişiler hapis ve adli para cezaları alırlar. Yapılan bu değişikliklerin esas amacı kaçakçılıkla mücadele etmek daha da ötesi kaçakçılığa bahsi geçen fiiller henüz gerçekleşmeden bu fiilleri engelleyebilmektir.

5607 sayılı KMK’nın 3. maddesinin iptal edilen 20. fıkrası 2018 yılında yeniden yürürlüğe konulan 7061 sayılı Kanun’un 93. maddesi ile düzenlenerek kanun metnine eklenmiştir. 5607 sayılı KMK’nın kabulünden bu yana gelişimini özetlemek gerekirse, bu Kanun yürürlüğe girdiği andan itibaren çeşitli düzenlemelerle güncellenmiş ve kanunlar değiştirilmiştir, yapılan düzenlemeler içinde en öne çıkanları, 2013 tarihli 6455 sayılı Kanun ve 2014 tarihli 6545 sayılı Kanun aracılığıyla gerçekleştirilen değişikliklerdir. Bu düzenlemelerle, 5607 sayılı Kanun kapsamında ele alınan petrol ve akaryakıt ürünleri ile ilgili kaçakçılık fiilleri bu kanun kapsamından çıkartılarak farklı bir Kanun kapsamında değerlendirmeye başlanmıştır. Böylece, 5607 sayılı

¹¹ “Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140628-9.htm> [27.01.2022].

Kanun'un güncel formunda yer alan ve başlığı “*Kaçakçılık Suçu*” olan 3. maddesi kapsamında kaçakçılık suçunu teşkil eden fiillerin tümü sıralanmıştır. Bu madde de listelenen suçlar haricindeki fiiller kaçakçılık suçu olarak nitelenebilir, nitelenecek olursa dahi 5607 sayılı Kanun'un uygulanması mümkün değildir çünkü bu durum kanunilik ilkesine zıt bir durum oluşturur.

1.3. Gümrük Kavramı

“Lehçe-i Osmaniye” isimli eserde, “Gümrük” kelimesinin Rumca'dan türediği iddia edilmiştir. Aynı kitapta “Gümrük” kelimesi “emtiyaya ilişkin rüsumun idare mahallinin” ismidir şeklinde tanımlanmıştır. Fakat, aslında Gümrük kelimesi Rumca'dan değil Latince'den gelmektedir, Rumca'da ticaret anlamını taşıyan “Commercium” kelimesinden türetilmiştir. “Gümrük” kelimesi ticaret eşyaları için ödenen bir vergi olduğundan dolayı bu adlandırma, kelimenin manası itibariyle daha uygun olmaktadır.¹²

Fransızlar “Gümrük” kelimesini “Douane” olarak kullanmaktadırlar ve bu ifade İtalyanca'dan gelmektedir. Venedik ve Cenova devletlerinin ilk hükümdarının ünvanı Doge'dir, Doge'un emriyle Venedik'te alınmaya başlanan verginin adı da Dogana'dır. İtalyanca Dogana kelimesinden esinlenerek Fransızlar Gümrük kelimesini Douane olarak kullanmaya başlamışlardır.

Kendi çağının tanınmış edebiyatçılarından Veyh, verdiği bilgilerden “Douane” kelimesinin Farsça ve Arapça'da kullanılan “Divan” kelimesinden geldiği anlaşılmaktadır. Ortaçağ'da “Divan” kelimesi, Arap gümrüklerinde ticari malların vergilerinin alınması için görevlendirilen bütün kişiler manasında kullanılmıştır ve bu kelime Latince'ye “Dogan” şeklinde geçmiştir. Daha sonrasında Fransızca'ya geçerken “Douane” şeklini almıştır ve böylece farklı formlarda da olsa tüm dillere benzer yapıda yerleşmiştir.¹³

Günümüzde ise gümrük “Bir ülkeye giren ya da ülkeden çıkan her türlü eşyadan alınan vergi, resim veya harçtır” şeklinde tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu ise “Gümrük” kavramını, “bir ülkeye giren veya bir ülkeden çıkan mal ve eşya üzerinden alınan vergi

¹² <https://www.mebilgi.com/dunya-gumruk-gunu-anlam-ve-onemi/> [24.01.2022].

¹³ <https://www.mebilgi.com/dunya-gumruk-gunu-anlam-ve-onemi/> [24.01.2022].

ve bu verginin alınması işleminde uğraşan devlet kuruluşu” şeklinde açıklamaktadır.¹⁴ Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere aynı zamanda bu işlemlerin yapıldığı yer içinde Gümrük kelimesi kullanılmaktadır. Osmanlı Devleti’nde ise “Gümrük vergileri” için “Gümrük resmi” kavramı kullanılmaktaydı, “Gümrük idareleri” için de “Rüsumat” kavramı kullanılmaktaydı.

Gümrük kelimesine ilişkin tanımlar, Gümrük Kanunu’nun 3. maddesinde de bulunmaktadır. Ayrıca, gümrük vergisi, gümrük idaresi, gümrük kontrolü gibi kavramların açıklamaları yine bu maddede yer almaktadır. Gümrük Kanunu’nun 3. maddesine göre, gümrük mevzuatında yer alan işlemlerin gerçekleştirildiği yönetim birimlerinin tamamına “Gümrük idaresi veya idareleri” denilmektedir. İlgili mevzuata göre ithalatı ya da ihracatı yapılan mallar için alınan vergilerin tümü “Gümrük vergileri” kavramı ile açıklanmaktadır.

Yine aynı kanunda, eşyanın Türkiye’nin Gümrük Bölgesi ve diğer ülkeler arasında taşınması sırasında gerçekleştirilen çıkışına, transitine, nakline ve kullanımına “Gümrük kontrolü” denilmektedir. Gümrük kontrolü, serbest dolaşım hakkı olmayan eşyaların kontrolünü sağlamak için yürütülen gümrük ve diğer mevzuatların eksiksiz bir şekilde tamamlanması için yapılmaktadır ve bu kontrolü gümrük idareleri yürütmektedir. Gümrük kontrolü kavramının içeriği çok geniştir; bu kavram, eşyanın muayenesini, elektronik veya yazılı belgelerin varlığının kontrolünü, beyan edilen veriler ile bu yazılı belgelerin karşılaştırılarak beyanların doğruluğunun tespitini, işletmelerin beyanlarının incelenmesini, taşıma araçlarının, bagajların ve kişilerin yanındaki eşyalarının kontrol edilmesini ve benzeri bütün uygulamaları içermektedir.

Gümrük idareleri, çok eski zamanlardan itibaren devletlerin sınırlarının ve egemenliklerinin göstergesi olarak görülmektedir. Gümrük vergileri tarihin bilinen en eski vergi türüdür ve bu vergiler gümrüklerde tahsil edilmektedir. Eski kayıtlardan gümrük vergisinin eski çağlara kadar dayandığı ve tarih öncesi dönemlerde de Mısır, Bizans, Roma, Çin imparatorluklarında gümrüklerin olduğu anlaşılmaktadır (Erdemir ve Gökbnar, 2007: 228).

¹⁴ <https://www.tdk.gov.tr/?s=g%C3%BCmr%C3%BCk> [24.01.2022].

Gümrük vergilerinin ortaya çıkışı medeniyetin kuruluşunun ilk dönemlerine kadar uzanmaktadır ve ilk gümrük vergisi Roma imparatorluğu tarafından uygulanmıştır, o çağlarda limanlarda aktarılan mallar için ödenen bu vergi, “liman resmi” ya da “geçiş resmi” olarak adlandırılmıştır (Tuncer, 2007:3). Buradan gümrük vergilerinin ticaretin başladığı ilk zamanlardan itibaren uygulanmaya başladığı anlaşılmaktadır. Birbirinden uzak yaşayan ve aralarında ticaret yapan topluluklardan itibaren gümrük vergileri uygulanmaya başlamıştır.

Gümrük vergileri eskiden tüm ithalat, ihracat ve transit işlemlerde yani sınırların devreye girdiği her durumda uygulanırdı. Zamanla ticareti kolaylaştırmak için uluslararası anlaşmalar yapılmaya başlandı, bu uluslararası anlaşmalar sayesinde eşya transitinden vergi alınmamasına karar verildi, uygulanmaya konulan bu karar uluslararası yapılan ticaretlerde büyük kolaylık getirmiştir. Ticareti kolaylaştırmak için yapılan başka bir uygulama da bazı istisnalar haricinde ihracat vergilerinin kaldırılmasıdır, bu uygulama ile ihracat büyük oranda artmış, ülkelerin ekonomilerine büyük katkı sağlamıştır, ülkelerin ticaretteki asıl hedefi iç pazardan ziyade ihracat yapmaktır. Bu uygulama ile gümrük vergileri sadece eşyaların ithalatında alınan vergilere dönüştü. İhracatta vergi alınan istisnai durumlar şu şekilde sıralanabilir; hammaddenin yurtiçinde kalmasını teşvik etmek için ihracat vergisi alınması, bazı ürünlerde iç piyasa fiyatlarını düşürmek için ihracat vergisi alınması, piyasayı yönlendirebilecek miktarda sahip olunan eşyalarda piyasayı yönetebilmek için ihracat vergisinin alınması.¹⁵

Yapılan tanımlardan ve kelimenin geldiği kökenden görüldüğü üzere gümrük vergisi “ticaret vergisi” olarak ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle, diğer ülkelere gelen eşyaların ülkeye girişinde alınan ayakbaşı parasıdır. Günümüzde yabancı ülkelere gelen eşyalardan alınan gümrük vergisi, eski zamanlarda birbirinden ayrı yaşayan kasabalar, şehirler, derebeylikler gibi toplulukların arasında yapılan ticarete de alınmaktaydı. Merkezi yapılar zamanla güçlendikçe ve devletlerin egemenliği ortaya çıkınca gümrük vergisi uluslararası ticaretler için alınmaya başlanmıştır (Özkardeş, 2015: 27).

¹⁵<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4458&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [24.062021].

Uluslararası ticaret ülkelerin ekonomilerinin büyümesi ve dolayısıyla halkın refahı için vazgeçilmez bir unsurdur. Bu nedenle yıkıcı etkileri dünya genelinde büyük olan ikinci dünya savaşından sonra ülkelerin yeniden kalkınabilmesi için uluslararası ticaretin daha serbest hale getirilerek artırılmasına büyük önem verilmiştir ve bu doğrultuda bazı gerekli çalışmalar yapılmıştır. Bu gerçekleştirilen olayların en önemlilerinden biri “General Agreement on Trade and Tariffs-Ticaret ve Tarifeler Genel Anlaşması (GATT)” yapılmasıdır. GATT, uluslararası ticareti engelleyen sorunların ortadan kaldırılmasını ve fiyatların düşürülmesini amaçlamaktadır. İstenen talepler yeterli olmayınca 1995 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü kurulmuştur.

Ülkeler arası yapılan ticaretin yaygınlaştırılması için izlenen yollardan bir diğeri ise bölgesel iktisadi bütünleşmelerdir. Bu bütünleşme kapsamında ülkeler aralarında bazı önemli anlaşmalar imzalamışlardır, Gümrük Birlikleri ve STA (Serbest Ticaret Anlaşması) ile ülkeler aralarında uyguladıkları vergi miktarlarını düşürmüşler ve engelleri kaldırmışlardır. En yaygın bütünleşme çeşitleri STA ve Gümrük Birlikleri’dir fakat bazen daha kapsamlı bir bütünleşme için ortak Pazar ve ekonomik birlikler de kurulduğu gözlemlenebilir.

Uluslararası ticareti yaygınlaştıran diğeri bir imkân da günden güne artan iletişim ağları ve taşımacılık olanaklarıdır. Bu gelişmeler sonucunda uluslararası ticaret eskiye kıyasla çok daha kolay hale gelmiştir. Günümüzde bu imkanlar sayesinde yalnız şirketler değil insanlar bile bireysel olarak ithalat yapabilmektedir. Kredi kartı, paypal vb. ödeme yolları kullanılarak bir ürünü internetten sipariş vermek ve çeşitli kargo yolları ile ürünü en uzak ülkelere dahi kısa sürede teslim almak sık sık görülen sıradan bir durum haline gelmiştir.

Bir ürünün üretilmesi için birçok farklı ülke arasında ithalat yapılmaktadır. Örnek vermek gerekirse, Fransa’da kurulan bir şirket elyafı Tayvan’dan satın alıp, bu elyafı kullanarak Çin’de iplik üretilip, Türkiye’de üretilen ipliği dokutturduktan sonra elde edilen kumaş İtalya’da renklendirilecek, konfeksiyon süreçleri Tunus’ta tamamlandıktan sonra ortaya çıkan ürün başka bir ülkeye ihracat yapılabilmektedir (Şahin, 2013: 13).

Uluslararası ticaretin yaygınlaştırılması için sağlanan kolaylıklara rağmen devletler bazı durumlarda uluslararası ticarete müdahale etmektedirler. Uluslararası ticarete uygulanan en önemli müdahale gümrük tarifeleridir. Tarife kelimesi, Arapça kökenli

bir kelimedir, Arapça'dan Latince'ye Tarifa şeklinde geçmiştir ve Bildirge manasına gelmektedir, aynı kelime birçok dilde küçük farklarla kullanılmaktadır. Eşyanın türüne göre uygulanacak gümrük vergisinin yazılı olduğu listeye gümrük tarifesi denir, burada tarife kelimesi fiyat listesi anlamında kullanılmaktadır. Uluslararası ticareti kolaylaştırmak için gümrük vergileri oranları yıldan yıla düşürülmektedir, buna rağmen gümrük vergileri devletlerin ekonomilerinde en büyük gelir kaynaklarından biridir (Aktaş, 2015: 114).

1.4. Bazı Ülkelerde Gümrük Kaçakçılığı Suçu ile İlgili Düzenlemeler

Türkiye'de olduğu gibi birçok ülkede de gümrük kaçakçılığı suçlarının önlenmesi ekonomiyi ve toplumu olumsuz etkiledikleri için büyük önem taşımaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde de sınır güvenliğinin korunmasının önemi büyüktür. ABD'nin kuzeyinde sınır bölgesi 4121 mil, resmi geçiş noktası sayısı 130 ve güneyinde sınır bölgesi 2062 mil ve resmi geçiş noktası sayısı 30'dur. Fakat, resmi geçiş noktaları dışında 300'den fazla resmi olmayan geçiş noktası bulunmaktadır ve bu geçiş noktalarından özellikle ABD ve Kanada arasında yasa dışı bir ticaret yapılmaktadır. Bu nedenle özellikle uyuşturucu ve silah kaçakçılığını önlemek için önemli tedbirler alınmaktadır.¹⁶

Ticari eşyaların kaçakçılığı ise her ülkede olduğu gibi ABD ekonomisine de zarar vermektedir. Bu zararı önlemek amacıyla sınırlar ve limanlar sıkı bir şekilde denetlenmektedir. ABD'nin sınırları ve limanlarındaki denetleme üç şekilde gerçekleşmektedir:

- Ülkeye giren malların kontrol edilmesi ve denetim altında tutulması,
- Ülkeye giriş yapan insanların kontrol edilmesi ve denetim altında tutulması,
- Limanlar, su yolları ve kıyı şeritlerinin güvenliğinin sağlanması ve bunun için devriyelerin yapılması.

İlk denetlemeyi ABD gümrük teşkilatı yapmaktadır. İkinci denetleme, göçmen ve vatandaşlık birimleri tarafından gerçekleştirilmektedir, üçüncü denetleme ise güvenlik

¹⁶ Federal Law Enforcement at the Borders and Ports of Entry, s.25

teşkilatı tarafından yapılmaktadır. Bazı durumlarda bu denetlemeler birden fazla kurum tarafından yapılabilmektedir.¹⁷

Amerika Gümrük Servisi, Amerika Maliye Bakanlığı'na bağlı bir birimdir ve kuruluşu 1789 yılında gerçekleşmiştir. ABD kaçakçılığı önlemek için 400'den fazla mevzuat hükmünü yürürlüğe koymuş ve sınırlarda 40'dan fazla federal kurum barındırmaktadır. Alınan bu yüksek tedbirler ABD'de gümrükleri aynı zamanda kolluk kuvvetlerinin önemli bir parçası haline getirmiştir. Gümrük denetçileri ABD'ye getirilen tüm eşyaların ilk denetiminden ve tüm girişlerin kontrolünden sorumludurlar.¹⁸

Bu kontrol ve denetlemeler şu şekilde gerçekleşmektedir: ABD'ye ihracı yapılan eşyalar gümrüğe getirildiğinde eşyaların geçişi için gerekli belgeler gümrük görevlisine verilir. Görevliler öncelikle bu evrakları incelerler, bu incelemeden sonra eşyanın üzerinde fiziksel bir inceleme yapılmasının gerekip gerekmediğine karar verirler. Bir sorun olmaması durumunda görevliler gelen eşyanın geçmesine izin verirler.

Güncel mevzuata göre eşya gümrüğe vardıktan sonra 5 gün içinde gerekli giriş belgeleri doldurulmalıdır. Bu belgeler doldurulmadan ve kontrol edilmeden önce eşyalar gümrük bölgesinden çıkarılamaz. Bu mevzuat gereği birçok eşya gümrüğü 5 günden önce terk etmek zorundadır, bu süre kısıtlı olduğu için gelen eşyalar tam olarak denetlenememekte, hatta belgeler de detaylı bir şekilde incelenememektedir. Örnek olarak, Los Angeles limanı çok yoğun bir gümrük bölgesidir, her gün yaklaşık 7000 kamyon bu limandan geçmektedir. Bu yoğunluktan dolayı buradaki gümrük görevlilerinin her 20 saniyede bir konteynırı ve her 12 saniyede bir kamyonu denetleyerek geçişine izin vermeleri gerekmektedir. Bu nedenle, ABD gümrüklerinde fiziksel denetleme yaklaşık olarak %2 civarındadır.¹⁹

1.5. Hukuki Değerin Korunması

Suçun konusunun ve suçun hukuki konusunun birbirinden farklı olduğuna dikkat edilmelidir. Suçun konusu, suç tiplerinde belirtilen eylemin yöneldiği konu ya da

¹⁷ Federal Law Enforcement at the Borders and Ports of Entry, s.33.

¹⁸ Federal Law Enforcement at the Borders and Ports of Entry, s.33.

¹⁹ Federal Law Enforcement at the Borders and Ports of Entry, s.36.

kişidir, yani suçun konusu kimi zaman bir eşya kimi zaman ise bir insandır. Örneğin, hırsızlık suçunun konusu bir eşya iken adam yaralama suçunun konusu yaralanan insandır. Suçun hukuki konusu ise yapılan eylemle ihlal edilen hukuki değerdir, bu nedenle suçun hukuki konusuna hukuki değerın korunması da denilmektedir (Koca ve Üzülmöz, 2021: 13).

Suçun hukuki konusu sürekli olarak suçun konusu ile karıştırılmaktadır. Hukuki değer ve suçun konusu kavramlarını birbirinden ayıran fark şu şekilde de izah edilebilir: Suçun konusu, yasaklı olan eylemi gerçekleştiren kişi veya bahse konu geçen eşya olarak tanımlanmakta iken bu suçla korunan hukuki değer ise suçu oluşturan eylemin izlediği konunun alt yapısını oluşturan değerın korunmasıdır.

Bu iki kavramı daha iyi açıklayabilmek için örnek olarak bazı suçların konularını ve bu suçlar için korunan hukuki değerleri inceleyelim. Kasten adam yaralama suçunun konusu eylemin uygulandığı kişinin bedeni ve söz edilen suç için kanun koyucu tarafından korunan hukuki değer ise bedenin bütünlüğüdür. Diğer bir örnek olarak hırsızlık suçunu ele alırsak, bu suç için suçun konusu hırsızlık suçu gerçekleştirilen eşya ve korunan hukuki değer ise malvarlığı hakkıdır. Farklı bir örnek için mala zarar verme suçunu incelersek bu suç için suçun konusu zarar verilen eşya korunan hukuki değer kişilerin mal üzerindeki mülkiyet hakkıdır. Bu örneklerden anlaşılacağı üzere suçun konusu somut, korunan hukuki değer ise soyut bir kavramdır (Koca ve Üzülmöz, 2021: 13).

Ceza hukuku kanunlarının amacı toplumsal düzenin devamı için gerekli olan hukuki değerleri korumaktır. Bu nedenle, ceza hukukunda her bir kuralın korumayı amaçladığı bir hukuki değer vardır (Ünver, 2003: 147). Hukuki değere örnek olarak rüşvet suçunu ele alırsak bu suç için korunması gereken hukuki değer kamu görevlisine duyulan güvendir, rüşvet suçunun işlenmesi ile bu hukuki değer ihlal edilmiştir. Genel olarak tüm suçlar için korunması gereken hukuki değer, toplum düzeni için korunması zorunlu olan hak ve özgürlükler şeklinde tanımlanabilir.

Suçun konusu ve suçun hukuki değeri arasındaki diğer bir fark ise, suçun konusu tek iken bu suç tipi ile korunan hukuki değerın birden fazla olabilmesidir. İki kavram arasındaki bu farklılara ek olarak suç işlendiğinde korunan hukuki değer her zaman ihlal edilmektedir fakat suçun konusu zarar görmeyebilir, bazı durumlarda suçun işlenmesi ile suçun konusu eşya ya da insan sadece tehlikeye maruz kalır, zarar görmez (Özgenç,

2020: 201). Örneğin trafik güvenliğini ihlal eden suçlar, hukuki değeri bozarken suçun konusu sadece tehlikeye maruz kalmaktadır. Bu tür durumlar nedeniyle, suçlar zarar suçları ve tehlike suçları olarak iki farklı grupta sınıflandırılmıştır.

Tehlike suçları da gerçekleşmesi durumunda vereceği zarara göre somut tehlike ve soyut tehlike şeklinde sınıflandırılmıştır (Artuk, Gökçen , 2020: 129). Yalancı tanıklık yaparak mahkemeyi yanlış yönlendirmek soyut tehlike suçlarına verilebilecek bir suç örneğidir. Bu tür suçlarda işlenen suçun gerçekleşmiş olması yeterlidir, suçun etki oluşturup oluşturulmadığına bakılmaz yani yalancı tanıklık suçu üzerinden örneklendirirsek, yapılan yalancı tanıklığın mahkemenin sonucunu etkileyip etkilemediğine bakılmaz, sahte beyanda bulunulmuşsa suç işlenmiş sayılmaktadır.

Somut tehlike suçlarında ise durum farklıdır. Bu tip suçlarda suçun işlenmesinin suçun konusuna zarar verip vermediği incelenmektedir. Örnek olarak, bina yıkılmasına neden olan kişi bu fiil başka insanların canını ya da malını etkilerse ceza almaktadır, aksi durumda ceza almaz. Bu suç tipinde hareketin tehlikeye neden olması değil, bu hareketin sonucundan birilerinin veya bir şeylerin zarar görmesi durumu aranmaktadır (Özgenç, 2020: 201).

Suçun hukuki konusu, genel olarak işlenen suçla birlikte kanunun koruduğu değer ihlal edilmesi ya da ihlale neden olması şeklinde açıklanabilir fakat suçun hukuki konusunu açıklayabilmek için tek bir tanım yeterli olmamaktadır çünkü bu konuda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı hukukçular hukuki değer korunmasını hak olarak görmektedirler ve suçun işlenmesi sonucu bu hakkın ihlal edildiğini savunmaktadırlar. Bu düşünceyi savunanlar, işlenen suçun hukuka karşı bir değeri mi ihlal ettiği yoksa devlete karşı bir değeri mi ihlal ettiği konusunda tartışmaya düşmüşlerdir.

Hukuki değer korunması konusunda diğer bir görüş ise, suçun hukuki yükümlülükleri ya da hukuki menfaatleri ihlal ettiğidir. Üçüncü bir görüşe sahip araştırmacılar ise önceki iki görüşe de hak vermekteler yani suçun hem hukuka hem devlete ait bir değeri ihlal ettiğini düşünmektedirler. Bunlara ek olarak, bazı araştırmacılar suçu bir değeri ihlal edip etmediklerine göre iki grupta sınıflandırmaktadırlar. Kanun koruyucu her suç için korunması amaçlanan bir hukuki değer belirlemektedir.

Bir suçun korunması gereken hukuki değerini anlayabilmek için öncelikle suçun niteliğinin ve sebep olduğu sonuçların iyi incelenmesi önemlidir çünkü korunan değer iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için kanunun amacını anlamak gereklidir. Kaçakçılık suçları, ekonomik suçlar olarak sınıflandırılmaktadır ve bu yüzden devletin ekonomi siyasetini de olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle 5607 sayılı KMK bütün olarak ele alındığında, devletin ekonomi siyasetini hedef alan hareketlerde bulunanları cezalandırmaya yönelik düzenlendiği görülmektedir (Şahin, 2011: 27). Bu nedenle, kaçakçılık suçları ile ilgili soruşturmalar titiz bir şekilde yürütülmektedir.

Soruşturmalar, olayın gerçekleşme durumuna göre Ticaret Bakanlığı'nda çalışan gümrük müfettişleri ya da Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) tarafından yürütülmekte ve olay detaylı bir şekilde incelenip raporlanarak ortaya çıkarılmaya uğraşmaktadır. Bunlara ek olarak, CMK'nın 128. maddesi uyarınca taşınmaz, hak ve alacaklara ek konulması ve koruma önleminin alınması da uygulanabilmektedir.

Kanun koyucunun bir eylemi suç olarak tanımlayabilmesi ve bu eylemin gerçekleşmesi yüzünden ceza verebilmesi için o eylemin gerçekleşmesi neticesinde bir hukuki değer zarar görmüş olması gerekmektedir. Yani, kanun koyucunun bazı eylemleri suç olarak kabul etmesinin nedeni hukuki değeri korumaktır.

Gümrük ile ilgili süreçler tamamlanmaksızın eşyaların ülkeye sokulma suçu için hukuki değer, devletlerin en büyük gelir kalemlerinden biri olarak kabul edilen gümrük vergilerindeki kayıpların önlenmesi, ülkeye giren eşyaların gümrük işlemlerinin tamamlanarak ülkeye sokulması ve bunun sonucunda iç pazarda sağlanmak istenen rekabetin, verimliliğin, üretimin ve dengenin korunmasıdır. Tüm kaçakçılık suçlarında genel olarak korunan hukuki değer devletin ekonomik çıkarlarıdır.

Genel olarak kaçakçılık suçlarında korunması gereken hukuki değerler ekonomik çıkarlar olsa da bazı kaçakçılık suçlarında korunması amaçlanan hukuki değerler farklıdır. Uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı suçları için öngörülen cezalar diğer kaçakçılık suçlarına nazaran çok daha ağırdır. Çünkü, diğer kaçakçılık suçlarında korunması gereken hukuki değer devletin ekonomik çıkarlarıyken uyuşturucu madde kaçakçılığında bu değerlere ek olarak korunması gereken hukuki değer toplumun düzenini ve sağlığıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAÇAKÇILIK SUÇU KAPSAMINDAKİ EYLEMLER

2.1. Kaçakçılık Suçunu Oluşturan Eylemler

Kaçakçılığı doğuran eylemler, 5607 sayılı Kaçakçılık Kanununun 3. maddesine göre şu şekilde tanımlanmıştır:

- ✓ Gümrük işlemleri uygulanmaksızın eşyanın Türkiye'ye ithalinin yapılması,
- ✓ Aldatıcı işlemlerle eşyanın gümrük vergilerinin kısmen ödenerek ya da hiç ödenmeden ülkeye sokulması,
- ✓ Transit rejime tabi serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın rejim hükümlerine aykırı bir şekilde gümrük bölgesinde bırakılması,
- ✓ Ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi kapsamında ithal edilen eşyanın aldatıcı işlemlerle yurt dışına çıkarılmış gibi işlem yapılması,
- ✓ Özel kanunlar uyarınca ithalat vergilerinden kısmen ya da tamamen muaf olan eşyanın, ithalat amacı haricinde kullanılması, satılması ya da devredilmesi veya bu özelliğini bilen biri tarafından satın alınması ya da kabul edilmesi,
- ✓ Kanun ile ithalatı ve ihracatı yasaklanmış eşyanın ülkeye getirilmesi ve götürülmesi,
- ✓ İhracat yapılmamasına rağmen teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden faydalanabilmek için yapılmış gibi gösterilmesi ya da ihracatı yapılan eşyanın cinsinin, miktarının, evsafının veya fiyatının farklı gösterilmesi (Hayali İhracat),
- ✓ Suçtan bağımsız kişiler tarafından eşyanın kaçak olduğunun bilinmesine rağmen ticari olarak satın alınması, satılması, taşınması, saklanması,
- ✓ (EPDK)'nın belirlemiş olduğu seviyenin aşağısında kalan ulusal marker içeren veya hiç içermeyen akaryakıtın, ticari amaçla üretilmesi, bulundurulması ya da naklinin yapılması, satılması, bu özelliğinin bilinerek ticari amaçla satın alınması,
- ✓ Akaryakıt dışındaki petrol ürünlerinin EPDK'dan izinsiz bir şekilde üretilmesi, bulundurulması, satılması, bu özelliğinin bilinerek ticari amaçla satın alınması,
- ✓ Kanunlara aykırı bir şekilde sıvı ya da gaz formundaki yakıtların nakledilmesi, satılması, bu özelliğinin bilinerek ticari amaçla satın alınması,

- ✓ Yetkisiz bir şekilde ulusal markerin üretilmesi, satılması, bu özelliğinin bilinerek nakledilip, bulundurulması,
- ✓ Tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarında yapılan bandrol işlemlerinin taklit edilmesi ya da taklitlerinin ülkeye getirilmesi ve bunların taklit olduğunun bilinerek bulundurulması, nakledilmesi, satılması, alınması, kullanılması.

Kabahatler Kanunu'nda listelenen bu maddelerden varılacak sonuç doğrultusunda 3. maddede yer verilmiş suç ve kabahatler, yaptırımları göz önünde tutularak "Kaçakçılık suçları ve kaçakçılık kabahatleri" şeklinde iki farklı gruba ayrılmaktadır. Bu doğrultuda 3. maddede sıralanan idari yaptırımlara neden olan fiiller kaçakçılık kabahatleri ve adli yaptırımlara neden olan fiiller de kaçakçılık suçları olarak tanımlanmaktadır. İdari yaptırımlara karar verilirken eşyanın maddi değeri yani gümrüklenmiş değeri baz alınır ve idari para cezası bu doğrultuda hesaplanır. Adli yaptırımlar ise suçun mahiyetine göre karar verilen hürriyeti bağlayıcı cezalar ve adli para cezası şeklinde açıklanabilir.

Ülkemizde ilk olarak, 16. yüzyılın sonlarında kaçakçılık suçları ortaya çıkmıştır. O zamanlarda ekonominin bozulmaya başlaması ile devletin maden kaynaklarının ihracatı yasaklanmış, bu yasakla birlikte ihracat kaçakçılığı görülmeye başlanmıştır. Diğer ülkelerin sanayi ürünlerini ülkemizde fazla miktarda pazarlayarak iç pazar dengesinin bozulmasını önlemek amacıyla gümrük vergileri alınmaya başlanmış, bu durumun sonucunda da ithalat kaçakçılığı ortaya çıkmıştır (Ardıç, 1990: 5).

Buradan da anlaşıldığı üzere kaçakçılık ithalat ve ihracat kaçakçılığı olarak ikiye ayrılmaktadır. Aynı gruplandırma kaçakçılık kabahatleri için de yapılır. Kaçakçılık fiili için belirlenen suçlar da benzer şekilde ithalat kaçakçılığı suçları ve ihracat kaçakçılığı suçları olarak sınıflandırılmaktadır. Tez çalışmamız, ithalat kaçakçılığı üzerine olduğu için bundan sonraki bölümlerde sadece ithalat ile ilgili hükümlere yer verilecektir.

2.2. Kaçakçılık Çeşitleri

Kaçakçılık suçunun çeşitleri kaçakçılığa konu olan eşya ya da canlının çeşidine göre sınıflandırılmaktadır. Başlıca kaçakçılık çeşitleri, akaryakıt kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, uyuşturucu madde kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, telefon kaçakçılığı, çay kaçakçılığı, vergi kaçakçılığı, otomobil kaçakçılığı, insan kaçakçılığıdır.

Kaçakçılık fiilleri arasında ülkemiz için en önemli kaçakçılık türü akaryakıt kaçakçılığıdır. Çünkü ülkemize kaçak yolla giren ürünler arasından ekonomiyi olumsuz olarak en çok etkileyen akaryakıt kaçakçılığıdır. Ülkemizde akaryakıt kaçakçılığının çok fazla görülmesinin nedeni ülkemizin akaryakıt fiyatlarının ucuz olduğu ülkelere komşu olması ve bu komşu ülkelerde var olan iç karışıklıklar yüzünden ülkelerin tam bir düzeni olmamasıdır.

Türkiye'ye her yıl ortalama olarak 2,5 milyon ton akaryakıt kaçak olarak getirilmektedir. Türkiye'de yıllık olarak kullanılan akaryakıtın %20'si kaçak olarak getirilen akaryakıttır ve bu kaçak akaryakıtın maddi değeri yaklaşık olarak 4.5 milyar dolardır. TBMM Akaryakıt Kaçakçılığını Araştırma Komisyonu bu konuda bir çalışma yapmış ve iki yıl boyunca 7 milyon 814 bin ton akaryakıtın Türkiye'ye kaçak olarak getirildiğini ve kaçak akaryakıtın vermiş olduğu ekonomik zararın yaklaşık olarak 10,7 milyar TL olduğunu gözlemlemiştir. Komisyonun hazırladığı raporda bu vergi kaybının nedeninin komşu ülkelerde akaryakıtın çok ucuz olması, sahillerimizin uzun olması nedeniyle kontrolünün zorlaşması ve ülkemizde akaryakıt vergisinin yüksek olmasıdır (Ankara Ticaret Odası Kaçak Ekonomisi Raporu, 2016: 2).

Kaçakçılığın her çeşidinin de devletin ekonomik politikaları zarar görmektedir fakat akaryakıt kaçakçılığında bunun yanı sıra uluslararası petrol piyasalarının manipülasyonu da etkilidir, bu yüzden akaryakıt kaçakçılığı hakkında düzenlenen kanun oldukça kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Akaryakıt kaçakçılığını oluşturan fiilleri ele alırken, Kaçakçılık Kanunu'na ek olarak 5015 Sayılı Petrol Piyasaları Kanunu da dikkate alınmalıdır.

Önemli diğer bir kaçakçılık türü de sigara kaçakçılığıdır. Vergi gelirlerinde oldukça büyük kayıplara neden olan tütün ürünleri kaçakçılığı aynı zamanda iç pazardaki dengeleri bozarak rekabeti zorlaştırmaktadır. Bu sebeplerle yerli üretici bu durumlardan olumsuz etkilenerek büyümemektedir. Sigara kaçakçılığı aynı zamanda terör örgütlerinin en büyük kaynaklarından biridir çünkü bu kaçakçılık çeşidine verilen cezalar uyuşturucu kaçakçılığına verilen cezalar gibi ağır değildir, verilen cezaların hem caydırıcı olmaması hem de yüksek gelir getirmesi nedeniyle sigara kaçakçılığı en çok gerçekleştirilen kaçakçılık çeşitlerinden biridir.²⁰

²⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı, 2014;

Bunlara ek olarak, bazı kullanıcılar sigara kaçakçılığını yalnızca vergi suçu olarak görmekte ve aradaki tek farkın kaçak sigaranın fiyatının bandrollü sigaraya göre daha düşük olduğunu düşünmektedirler, bu nedenle toplumun bir kesimi tarafından kaçak sigara kullanılması tercih edilmektedir ve bu tercih tabii ki kaçak sigaranın satışını kolaylaştırmaktadır. Gün geçtikçe kaçak sigara kullananların artmasının sonucu olarak ülkemiz için hem vergi kayıpları açısından hem de iç pazarın dengesi açısından gittikçe daha tehlikeli bir durum oluşmaktadır. Bu nedenle 2014 yılında bu kaçakçılıkla mücadele edebilmek adına özel operasyonlar yapılmıştır ve 2014 yılında yakalanan kaçak sigaraların vergi kaybının 520 milyon TL olduğu KOM verilerinden görülebilir. Sigara kaçakçılığının %80'lik bölümü doğu ve güneydoğu bölgelerinde yapılmakta, bu bölgelerde kaçak sigaralar sınırdan sokulmadan önce terör örgütleri tarafından bir haraç alınmaktadır. Bu kadar yüksek miktarlarda yapılan kaçakçılığın terör örgütlerine sağladığı finansman maalesef ki çok büyük boyutlardadır. O yüzden bu kaçakçılık türüne sadece ekonomik kayıplara neden olan kaçakçılık türü olarak yaklaşmamak gerekir, dolaylı olarak da olsa bu kaçakçılık türü aynı zamanda ülke huzurunu ve güvenliğini de etkilemektedir.

Çok yoğun bir şekilde yapılan diğer bir kaçakçılık çeşidi ise telefon kaçakçılığıdır. Telefon kaçakçılığı eyleminin ne kadar ciddi boyutlarda olduğu Gümrük Kayıtları ve Telekomünikasyon Kurumunun kayıtları arasındaki fark incelenerek görülebilir. 10 yılda ithal edilen cep telefonu sayısı Gümrük kayıtlarına göre yaklaşık 40 milyondur ve yapılan bu ithalatın değeri 5 milyar 551 milyon dolardır. Aynı 10 senede Telekomünikasyon Kurumunun kayıtlarına göre bu 10 yılda 70 milyon telefon ithal edilmiştir ve bu ithalatın değeri yaklaşık 15 milyar dolardır. İki raporun arasındaki farktan görüldüğü üzere ülkemize 10 yılda 29,6 milyon adet telefon kaçak olarak getirilmiştir ve ortada vergisiz olarak kazanılan 10 milyar dolar vardır, bu durum devleti büyük zarara uğratmaktadır.

Büyük hacimlerde kaçakçılığı yapılan başka bir ürün ise çaydır. Çay kaçakçılığı diğer ürünlere göre daha masum görünse de yani devlete verdiği zarar daha az gibi görünse de görünenin aksine devlete en çok gelir kaybı oluşturan ikinci üründür. Aynı zamanda terör örgütlerine sigaradan sonra en çok finansman sağlayan kaçakçılık ürünüdür. Yapılan araştırmalara göre her yıl yaklaşık 250 tondan fazla kaçak çay Türkiye'ye

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Raporu, KOM Yayınları, Ankara, 2015: 59.

getiriliyor, bunun ekonomimize maliyeti ise yaklaşık olarak 100 milyon dolardır. Kaçak çay, ülkemize en çok Suriye ve Irak'tan gelmektedir. Kaçak çayın bu kadar yaygın olmasının bir nedeni doğu ve güneydoğuda yaşayan insanların genellikle Suriye ve Irak'ta akrabalarının olması ve hediye olarak kaçak çay getirilmesidir. Bölge halkı da alıştıkları için yerli çay değil kaçak çay tüketmektedirler ve bölgede çay kaçakçılığı çok olağan bir durum olarak görülmektedir.

Bu kaçakçılık türlerinden daha farklı bir diğer kaçakçılık türü tarihi eser kaçakçılığıdır. Bu kaçakçılık türü ile ilgili ortaya çıkan suçlar, devletin ekonomik kaybindan ziyade devletin tarihinin yurt dışına kaçırılması açısından önem taşımaktadır. Tarihi eserler Kültür ve tabiat varlıkları şeklinde de anılmaktadır ve bu eserler “2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” ile kontrol altında tutulmaktadır. Bu eserler yurtdışına kaçırılırsa “kültür ve tarihi eser kaçakçılığı suçu” işlenmiş olur ve 5607 sayılı KMK değil de 2863 sayılı Kanun'un 67 ve diğer maddeleri gereğince yaptırım uygulanmaktadır.

2863 sayılı Kanuna uymayan kişilere 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası uygulanmaktadır. Tarihi eserleri devlete bildirmeden alan ya da satan kişiler ise bu kanun doğrultusunda iki yıldan beş yıla kadar hürriyeti bağlayıcı cezalar ve beş bin güne kadar adli para cezası almaktadırlar. Tarihi eserleri yurtdışına kaçırma eylemi için öngörülen yaptırımlar daha ağırdır, bu kişilere beş yıldan on iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası uygulanmaktadır.

Tarihi eser aramak niyetiyle izin almadan kazı ya da sondaj yapan kişiler için ise kanunda iki yıldan beş yıla kadar hürriyeti bağlayıcı cezalar öngörülmektedir. Fakat, bu kanunun özel bir uygulaması vardır, eğer kazı yapılan yer korunması gereken bir sit alanı değilse verilen cezada üçte bir indirim yapılmaktadır. Bu eylem bu eserleri korumakla yükümlü kişiler tarafından gerçekleştiriliyorsa ya da bulunacak eseri yurtdışına kaçırmak amacıyla yapılıyorsa verilecek cezalar iki katına çıkarılmaktadır.

Kaçakçılık suçları sadece ithalat kapsamında değildir, ihracat kapsamında da kaçakçılık suçları işlenmektedir. İhracı yasak olan eşyaların ülkeden çıkarılması ile ihracat kaçakçılığı suçları ortaya çıkmaktadır, bu tür ihracat kaçakçılığının ortaya çıkabilmesi için eşyanın kanun yolu ile yasaklanmış olması gerekmektedir. Bu türdeki kaçakçılık suçlarına 5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinin 8. fıkrasında yer verilmiştir. Fakat ihracı kanun yoluyla yasaklanmış eşyanın kaçakçılığı farklı bir yasal

düzenlemede daha ağır bir yaptırım içeriyorsa bu madde de öngörülen hükümler değil daha ağır ceza içeren hükümler uygulanmaktadır. İhracat kaçakçılığı suçunun oluşabilmesi için eşyanın gümrük bölgesinden kesin olarak çıkartılması gerekmektedir.

İhracatın usule uygun bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için ihracat vergilerinin ödenmesi ve çıkış için gerekli tüm işlemlerin tamamlanması gerekmektedir. Yapılan ihracatların usule uygun bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştirilmediğini anlayabilmek için ihracat ile ilgili beyanname ve eklerinin gümrük idaresine verilmesi gerekmektedir. İhracat usulüne uygun bir şekilde gerçekleştirilmezse hayali ihracat suçu ortaya çıkabilmektedir (Aydın, 2011: 92).

İhracat yapılırken işlenen farklı bir kaçakçılık türü ise hayali ihracattır. Devlet, ihracat yapanları destekleyebilmek için ekonomik politikalar doğrultusunda bazı teşvikler vererek birtakım imkanlar tanımaktadır. Bu imkanlardan haksız yere faydalanmak isteyen bazı insanlar gerçek dışı ihracat yapıyor gibi gösterebilmektedir, bu kaçakçılık eylemi hayali ihracat olarak adlandırılır. Diğer bir deyişle, hayali ihracat bir eşyanın gerçekte ihracatının yapılmamasına rağmen ihracatı yapılmış gibi gösterilerek devletin imkanlarından faydalanılmasıdır. Bu bağlamda, ihraç edilmeyen bir eşya ihraç edilmiş olarak gösterilerek bazı teşvik ve sübvansiyon alanlar Kaçakçılık Kanununa göre cezalandırılacaktır.

Hayali ihracatın diğer bir çeşidi, ihracatı yapılan eşyanın cinsi, miktarı, kıymeti olduğundan farklı gösterilerek yapılabilmektedir. Gerekli evrakların hazırlanma sürecinde hayali ihracatın gerçek ihracattan farkı yoktur. Hayali ihracatta da gerçek ihracattaki gibi gümrük beyannameleri, şirketlerden alınan faturalar ve makbuzlar hazırlanır fakat ihracatının yapıldığı öne sürülen eşyalar gerçekte ihraç edilmemektedir. İhracat yapıldığı öne sürülen ürünler yerine değersiz ürünler ihraç edilmekte veya ihracat yapılmamaktadır ya da bahsi geçen eşyanın kıymeti olduğundan fazla gösterilmektedir.

İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden faydalanmak için ihracat yapılmamasına rağmen yapılmış gibi gösterilirse veya yapılan ihracata konu eşyanın çeşidi, miktarı, ya da değeri olduğundan farklı gösterilirse 5607 sayılı KMK 3. maddesi 9. fıkrası uyarınca öngörülen ceza bir yıl ile beş yıl arası hapis ve on bin güne kadar adli para cezasıdır. Eğer ihraç edilen eşya ile

beyan edilen eşya arasında yüzde ona kadar bir fark varsa KMK'ya göre değil 4458 sayılı GK uyarınca işlem yapılmaktadır.

Hayali ihracatın örneklerini biraz inceleyelim. Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin²¹ aldığı karar “Türkiye Şeker Fabrikalarından alınan 89.732.530,25 USD tutarında toplam 427.047.917 kg şeker cinsi eşyanın bir kısmını ihraç etmedikleri halde, sahte belge düzenleyerek ihraç edilmiş gibi göstererek menfaat temin ettikleri, bu suretle gümrük kaçakçılığı suçunu işledikleri” şeklindedir.²² Bu olay hayali ihracatın örneklerinden biridir. Alınan karardan da anlaşıldığı üzere, devletin ihracatta sağladığı olanaklardan haksız yere faydalanmak için aşırı miktarda şeker ihracatı gerçekleştirilmiş gibi gösterilerek kaçakçılık suçunun fiil unsuru oluşturulmuştur.

2.3. KMK Kapsamında Olmayan Kaçakçılık Suçlarının Farkları

Kaçakçılık suçlarının hangi kanunlarda yer aldığı daha önceki bölümlerde açıklanmıştı. 5607 sayılı KMK'da bulunan suçlar ve başka kanunlarda “Kaçakçılık” ifadesiyle yer alan suçlar birbirinden farklıdır, bu farklılıkların belirlenmesi önemlidir. 5607 sayılı KMK haricinde “Kaçakçılık” ibaresinin geçtiği kanunlar şu şekildedir: “6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun’unda Silah Kaçakçılığı” kavramından bahsedilmekte, “213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nda Vergi Kaçakçılığı” ibaresi yer almakta ve “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti” suçu bulunmaktadır. Bahse konu suçlar kaçakçılıkla mücadele kanununa bünyesinde incelenemez, bu suçlar özel olarak düzenlenip kabul edilmiş suçlardır (Kızılot, 2011: 519; Aydın, 2011: 93).

Uyuşturucu kaçakçılığı suçunun işlenmesi durumunda verilecek ceza, kanun koyucu tarafından 5237 sayılı TCK'nın 188. maddesinde “Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” şeklinde belirlenmiştir. Bu hükümden de görüleceği üzere Türk Ceza Kanunu kapsamında düzenlenen cezalar, KMK'ya göre daha ağır biçimde belirlenmektedir. Çünkü kaçakçılık suçlarında korunmak istenen hukuki değer devletin ekonomisi ve saygınlığıdır, uyuşturucu vb. madde kaçakçılığında ise korunması gereken hukuki

²¹ Buradan sonra Ceza Dairesi yerine kısaca “CD” kısaltması kullanılacaktır.

²² Yargıtay 7. Ceza Dairesi 04.11.2013 tarihli 2013/3274 E., 2013/24265 K. sayılı karar.

değer devletin ekonomisi ve saygınlığına ek olarak kamu düzeni ve toplumun sağlığının tehlikelerden uzak tutulmasıdır.

TCK'nın 188. maddesinde 18 Haziran 2014 tarihli 6545 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmıştır, bu değişiklik ile düzenlenen madde de uyuşturucu veya uyarıcı imal ve ticareti suçu hakkında belirlenen cezalar eskiye oranla ağırlaştırılmıştır.

Yapılan bu değişikliğin sebebi şu şekilde açıklanmıştır:

Bu değişikliğin sebebi 6545 sayılı Kanunun genel gerekçesinde şu şekilde izah edilmiştir: ...uyuşturucunun aile ve iş yaşamına, çocuklara ve bağımlının fiziksel ve ruhsal sağlığına verdiği zararların tarifi ve telafisi mümkün değildir. Bu çerçevede, Anayasanın “Ailenin korunması ve çocuk hakları” başlıklı 41. maddesinde, Devlete çocukların korunması için gerekli tedbirleri alma; “Gençliğin korunması” başlıklı 58 inci maddesinde ise, gençleri uyuşturucu maddelerden, suçluluk ve benzeri kötü alışkanlıklardan korumak için gerekli tedbirleri alma görevi verilmiştir. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile kullanma suçlarıyla daha etkin mücadele edilebilmesi amacıyla Türk Ceza Kanunu'nun 188, 190 ve 191 inci maddelerinde yapılan değişikliklerle, bu suçlar için belirlenen cezalar bir miktar artırılmakta ve uyuşturucu ve uyarıcı madde kullananlar hakkında uygulanan tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri daha etkin hale getirilmektedir.²³

2008 tarihli 5728 sayılı Kanun düzenlenerek 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 12. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Değişiklikle yeniden düzenlenen 12. maddede şu hüküm yer almaktadır:

Her kim bu Kanunun kapsamına giren ateşli silahlarla bunlara ait mermileri ülkeye sokar veya sokmaya kalkışır veya bunların ülkeye sokulmasına aracılık eder veya bunları 29/6/2004 tarihli ve 5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun hükümleri dışında ülkede yapar veya bu suretle ülkeye sokulmuş ve ülkede yapılmış olan ateşli silahları veya

²³ “TBMM, Dönem:24, Yasama Yılı:4, Sıra Sayısı: 592, s. 10”,

<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss592.pdf> [22.03.2022].

*mermileri bir yerden diğere bir yere taşır veya yollar veya taşımaya bilerek aracılık eder, satar veya satmaya aracılık ederse veya bu amaçla bulundurursa beş yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşyüz günden beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.*²⁴

Bahse konu hüküm ile bu kanunda silah kaçakçılığına yer verilmiştir. Yargıtay, 1918 sayılı mülga Kanun çerçevesinde yıkıcı, öldürücü alet, barut ve benzeri malın nakliyatının, ithalatının ya da imalatının kaçakçılık fiili olmadığına karar vermiştir.

KMK kapsamında yer alan “Kaçakçılık suçları” ve “Silah kaçakçılığı” suçu arasında temel bir farklılık vardır. Bu farklılık, kanun koyucunun iki suç içinde hukuki çıkarların korunmasını istemesinden dolayı ortaya çıkmaktadır. Aynı uyuşturucu kaçakçılığında olduğu gibi silah kaçakçılığı da yalnız ekonomiyi değil aynı zamanda kamu düzenini de tehlikeye atacağından bu suç farklı bir kanunla düzenlenmiştir ve bu suçun cezası gümrük kaçakçılığı suçundan daha ağır şekilde olmuştur (Erman, 1992: 782).

Kaçakçılık Kanunu’nun silah kaçakçılığına uygulanamayacağı 6136 sayılı Kanun’un 16. maddesinde ibare edilen “Bu Kanunun kapsamına giren suçlarda Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz” ifadesinden görülebilir. Aslında böyle bir madde gerekli değildir çünkü aynı kanıya özel ve genel kanunların yorumlanmasıyla da ulaşılabilmektedir. Gerek olmamasına rağmen kanun koyucu tarafından böyle bir madde düzenlenmesinin nedeni Yargıtay’ın bu konu üzerindeki uygulamasında yapmış olduğu hatalı yorumun etkisini ortadan kaldırmaktır. Buna ek olarak, 5607 sayılı KMK’nın geçici 1. maddesi uyarınca bahse konu edilen 16. Madde de yer verilen mülga 1918 sayılı Kanun’a yapılmış olan atıf, 5607 sayılı Kanun’a yapılmış olarak kabul edilmektedir (Şahin, 2011: 86).

5607 sayılı Kanun haricinde düzenlenmiş başka bir kaçakçılık suçu da 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nda yer almaktadır, bu kanun tarihi eserler ile ilgili kaçakçılık suçları için düzenlenmiştir.

Bu kanunun 32. maddesinde şu hüküm yer almaktadır:

Yurt içinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları yurt dışına çıkarılamaz. Ancak, milli çıkarlarımız dikkate alınarak, bunların her türlü

²⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6136.pdf> [22.03.2022].

*hasar, zarar, tehdit veya tecavüz ihtimaline karşı, gideceği ülke makamlarından teminat almak ve sigortalanmak şartı ile, yurt dışında geçici olarak sergiledikten sonra geri getirilmelerine; Kültür ve Turizm Bakanlığınca teşkil edilecek yükseköğretim kurumlarının Arkeoloji ve Sanat Tarihi bilim dallarının başkanlarından oluşan bilim kurulunun kararı ve Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.*²⁵

Bu hükümden tarihi eserlerin yurt dışına çıkarılamayacağı, bu eserlerin ancak güvence gösterilerek ya da milli çıkarlar uğruna geçici olarak yurt dışına çıkarılabileceği anlaşılmaktadır. 2008 tarihli 5728 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak yeniden düzenlenen 2863 sayılı kanunun 68. maddesinde, bu hükme aykırı bir suç işlenmesi durumunda verilecek ceza “Kültür ve tabiat varlıklarını bu Kanuna aykırı olarak yurt dışına çıkaran kişi, beş yıldan on iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” şeklinde belirlenmiştir.

Kanun koyucunun, bahsi geçen tarihi eser kaçakçılığı suçları doğrultusunda korunması için uğraştığı hukuki yararın, öteki kaçakçılık suçlarından farklı bir nedeni vardır. Bu kanunun diğer bir farkı ise diğer ülkelerdeki tarihi eserlerin ülkemize getirilmesine izin verilmesidir, bu fiil 2863 sayılı kanunun 33. maddesinde suç olarak düzenlenmemiştir.

Sonuç olarak, devleti gelir kaybına uğratan kaçakçılık suçları 5607 sayılı KMK kapsamında ele alınırken, yalnız ekonomik kayba değil aynı zamanda kamu düzeninin bozulmasına da neden olan tarihi eser, silah, uyuşturucu kaçaklıkları gibi suçlar 5607 sayılı KMK’nın hükümlerince değerlendirilemez, bu tür kaçakçılık suçları için özel kanunlar düzenlenmiştir.

2.4. Kaçakçılık Suçunun Nitelikli Unsurları

Suçlar, basit hal ve bu basit hale göre daha fazla ya da daha az ceza verilen nitelikli haller olmak üzere iki farklı durumda ele alınmaktadır. Nitelikli haller, failin ya da mağdurun durumuna ve suçun işlenme şekline göre ortaya çıkmaktadır. Nitelikli haller ile TCK 61. maddesi 1. fıkrasında yer alan basit hallerle karıştırmamak gerekmektedir, nitelikli haller genellikle farklı bir kanun maddesinde düzenlenmektedir, ayrıca nitelikli hallerin ayrı bir şekilde düzenlenmesinin nedeni suçun basit haline kıyasla

²⁵ <https://teftis.ktb.gov.tr/yazdir?2F73A1FD9CDF7206008033B944C7D8C2> [22.03.2022].

daha zalimce, daha planlı, daha basit ya da daha fazla zarara uğratacak şekilde işlenmesidir. Nitelikli haller hâkimin takdirinde değildir, yani hâkim kanunda belirtilmedikçe cezayı indiremez ya da ağırlaştıramaz, nitelikli hallerin kanunda belirtilmesi gerekmektedir (Centel, Zafer ve Çakmut, 2011: 574).

Suçları önlemek için kanun koyucu tarafından ceza normlarında suçlar tanımlanırken genellikle temel hali ile yani basit şekilde tanımlanmaktadır. Tipik bir haksızlığa neden olacak suçların ortaya çıkması için gereken temel unsurlar ele alınan o suçta mevcutsa suçun temel hali oluşmuş olur. Örnek olarak, kasten adam öldürme suçunun basit hali “Bir insanın kasten öldürülmesi ile” hırsızlık suçunun temel hali “Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malın yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alınmasıyla” gerçekleşir.

Bazı durumlarda, fiil basit haliyle gerçekleşmiş dahi olsa daha ağır cezalandırılmasına neden olacak ağırlaştırıcı sebepler olabilir. Benzer şekilde, suçun cezasını azaltabilen hafifletici sebepler de olabilmektedir. TCK'nın 30. maddesinin 2. fıkrasında ya da 61. maddesinin 4. fıkrasında, bu tür durumlar “Nitelikli hal” şeklinde adlandırılmaktadır (Artuk ve Gökçen, 2020: 383). Buradan sonuçla, suçun temel haline eklenen ve suçun temel haline kıyasla cezanın ağırlaştırılmasını ya da hafifletilmesini gerektiren unsurlar, suçun nitelikli unsurları olarak adlandırılmaktadır.

Suçun nitelikli unsurları, niteliklere göre yani failin veya mağdurun vafına, fiilin işleniş şekli ya da işlendiği yer ve zamana göre sınıflandırılabilir. Fiilin işleniş şekline göre ortaya çıkan nitelikli unsurlara verilecek bir örnek, kasten öldürme fiilinin canavarca bir hisle gerçekleştirilmesidir. Fiilin işlendiği yer ya da zamana göre ortaya çıkan nitelikli unsurlara hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi örnek olarak verilebilir. Bazı suçların temel hali herkes tarafından işlenebilmesine rağmen suçun nitelikli hali yalnızca bu suçun faili olunabilmesi için gereken bazı özelliklere sahip kişiler tarafından işlenebilir, bu duruma failin vafına göre ortaya çıkan nitelikli unsurlar denir. Failin vafına göre ortaya çıkan nitelikli unsurlara bir örnek vermek gerekirse, resmî belgede sahtecilik suçunu kamu görevlisinin işlemesidir, bu durumda failin aldığı ceza suçun basit haline göre artmaktadır.

Mağdurun vafı nedeniyle ortaya çıkan nitelikli unsurlara verilebilecek bir örnek; kasten öldürme suçunda mağdurun kamu görevlisi olmasıdır. Fail ve mağdur arasındaki bağ yüzünden ortaya çıkan nitelikli unsurlar ise kasten öldürme suçundaki

mağdurun yakın akrabalar olmasıdır. Suçun konusu ile alakalı olarak nitelikli unsurlara hırsızlık suçunu kim işlerse işlesin suçun kamu kurum ve kuruluşlarındaki eşyalar ya da ibadet için kullanılan yerlerde olan mevcut eşyalar ya da kamu faydasına ayrılmış eşya konusunda işlenmesidir. Hırsızlık suçu ortak bir şekilde sahip olunan eşya için işlenir ise de cezada indirime gidilecek ve faile olağandan daha az ceza verilecektir.

Farklı bir nitelikli unsur da fiilin işlenmesi için nedenler olması durumunda ortaya çıkmaktadır. Bu tarz nitelikli unsurlar örneğin bir suçu gizlemek ya da suça dair delilleri ortadan kaldırmak için işlenen kasten öldürme durumunda ortaya çıkar, bu kapsamda kan gütme niyetiyle kasten öldürme suçunun işlenmesi ya da töre niyetiyle kasten öldürme suçunun işlenmesi örnek verilebilir.

Bahsedilen nitelikli unsur durumu, TCK'nın 61. maddesinin 1. fıkrasında ifade edilen hâkimin somut olaylarda temel cezayı verebilmek için değerlendirmesi gereken hallerle karıştırılmamalıdır. Nitelikli unsurlar, kanun koyucu tarafından özel olarak belirlenir ve çoğu zaman bu nitelikli unsurlar ayrı bir kanun maddesi ile düzenlenmektedir. Bilindiği üzere kanunda açıkça belirtilmedikçe suçlar ağırlaştırılmaz ya da hafifletilemez, cezayı hafifleten ya da ağırlaştırılan nitelikli unsurların kanunda açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Örneğin, TCK 81. madde kasten öldürme suçunun temel halini içerirken, bu suçun nitelikli unsurları 82. maddede bulunmaktadır. Fakat bir durumun nitelikli unsur olarak sınıflandırılması için bu durum adına ayrı bir madde düzenlemesine ihtiyaç yoktur, basit hal gerçekleştiğinde cezayı artırabilecek ya da azaltabilecek durumların olduğunu öngörmesi yeterlidir (Zafer, 2013: 3).

Nitelikli unsurların kanunda ayrıca belirtilmesinin sebepleri, suçun fiilin temel haline kıyasla bazı zamanlar daha vahşiyane, bazı zamanlar planlı, bazı zamanlar daha fazla zarar verecek şekilde, bazı zamanlar da daha basit şekilde işlenmesidir. Bu durumlar ortaya çıkarsa suçun temel haline kıyasla daha fazla haksızlık meydana gelmektedir.

Kaçakçılık suçlarının nitelikli unsurlarını oluşturan durumlar 5607 sayılı KMK'nın 4. maddesinde yer almaktadır. Daha önceki bölümlerde ele aldığımız kaçakçılık fiillerinin hangi durumlarda işlenirse suçun nitelikli unsurlarının ortaya çıktığını madde madde inceleyelim. Bu kaçakçılık suçlarının nitelikli unsurlarının ortaya çıkması durumunda verilecek cezalar basit haline göre arttırılmaktadır. Bu suçlar için

öngörülen yaptırımlar, 5237 sayılı TCK'nın suçların nitelikli unsurlarını içeren maddesine göre düzenlenmiştir ve önceki bölümde bu yaptırımlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Kaçakçılık suçunun nitelikli unsurlarını ortaya çıkaran durumlar şu şekildedir:

- Kaçakçılık suçunun Akaryakıt, Tütün ve Alkollü içkiler için işlenmesi,
- Suçların bireysel olarak değil de örgütlerin faaliyeti olacak şekilde gerçekleşmesi,
- Kaçakçılık suçunun belgede sahtecilik yapılması yoluyla işlenmesi,
- Kaçakçılık eylemlerinin hayata geçirilmesini önlemek için görevlendirilmiş kişilerin bu suç gerçekleştirilirken müdahalede bulunmaması,
- Kaçakçılığın tüzel kişiler tarafından yapılması,
- Devletin güvenliğini tehlikeye atan ya da toplumun sağlığını ve huzurunu olumsuz etkileyebilecek bir eşyanın kaçakçılığının yapılması.

Kanunda tanımlanan suçlar genel olarak tüzel kişiler tarafından işlenirse farklı bir durum oluşur. Kaçakçılık suçu tüzel kişiler tarafından işlenirse, cezanın sorumluluğu kişiye özel olduğu ve tüzel kişilere yaptırım olarak ceza verilemeyeceğinden dolayı bu durumda güvenlik tedbirleri uygulanacaktır. Buna göre ilgili tüzel kişiliğin faaliyetleri için izin verilmişse ortaya çıkan bu durumla izin iptal edilebilir ve işlenen suçla alakalı olan eşyanın mülkiyeti tüzel kişilikten alınabilir (Yurtcan, 2019: 13).

Kaçakçılığı yapılan eşya akaryakıt, tütün ya da alkollü içecekler ise kaçakçılık suçunun nitelikli unsurlarının ortaya çıkacağı incelenmiştir, bu nitelikli unsurların ortaya çıkması durumunda 5607 sayılı KMK 3. maddesinin ilk dokuz fıkrasında belirtilen suçların cezalarının en az yarısı en fazla iki katı kadar ağırlaştıracağı görülmektedir.

Kaçakçılık suçu bir örgüt tarafından işleniyorsa suçun bu nitelikli hali için öngörülen ceza basit halinin iki katıdır. KMK kaçakçılık suçunun bir örgüt tarafından işlenmesi durumunda cezanın ağırlaştırılacağı bilgisini içermesine rağmen örgüt tanımını içermemektedir. Suç işlemek amacıyla bir araya gelen en az üç kişiden oluşan fikir ve eylem birliği içerisinde hareket eden topluluğa örgüt denir, örgüt kavramından tam olarak bahsedebilmek için bu kişilerin maddi manevi bir ortaklık içinde olmaları, bu ortaklığın sürekli bir şekilde devam etmesi, kişilerin arasında hiyerarşik bir düzen

bulunması, örgütün yapısının amaçladığı suçları gerçekleştirmeye uygun olması gerekmektedir (Turinay, 2018: 43).

Bu nitelikli hale ek olarak kaçakçılık suçunun farklı bir nitelikli hali de suçun üç veya üçten fazla kişi ile birlikte işlenmesi halinde ortaya çıkmaktadır. Bu durumda işlenen suçlara “toplu kaçakçılık suçları” denilmektedir ve bu suçların cezaları KMK’nın 4. maddesinin 2. fıkrasına göre yarı oranında ağırlaştırılmaktadır. İncelediğimiz suçun nitelikli hali ile örgüt tarafından işlenmesi hali birbirine karıştırılmamalıdır. Üçten fazla kişinin örgüt sayılabilmesi için gerekli koşullar yukarıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır (Ertuğrul, 2004: 355). Toplu kaçakçılık suçunun oluşabilmesi için bu kişilerin birlikte hareket etmeleri gerekmektedir, suç bu kişilerin hareketinin birleşmesinden oluşuyorsa bu suç toplu kaçakçılık suçu değildir, suçun gerçekleşmesi için kişilerin birlikte hareket etmeleri gerekmektedir (Kılıç, 2007: 69).

Yukarıda da belirtildiği üzere kaçakçılık suçlarında nitelikli hal oluşturan başka bir durum da kaçakçılığı önlemesi, izlemesi ve araştırması için görevlendirilen kişilerin kaçakçılık suçunun işlenmesine göz yumması halinde ortaya çıkmaktadır. Bu nitelikli hal, KMK’nın 4. maddesi 6. fıkrasında “Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da bu Kanunda tanımlanan suçların işlenmesine kasten göz yuman kişi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur” hükmüyle yer almaktadır. Bu fıkrada, kaçakçılık suçuna iştirak etmemelerine rağmen kaçakçılık suçunu önlemesi gereken kişilerin bu kaçakçılık fiillerinin işlenmesine göz yummaları, işlenen suçta fail olarak sorumlu tutulacakları vurgulanmıştır. Göz yummadan kasıt, gerçekleşen ya da gerçekleşecek bir kaçakçılık suçu hakkında ihbar olmasına rağmen görevli kişilerin bu ihbarı değerlendirmemesi ve gerekli araştırmaların yapılmamasıdır. Bir diğer ifade ile bu nitelikli halin oluşabilmesi için görevlilerin kaçakçılık suçunu işleyen kişileri tespit etmesi ve onları tespit edecek olanaklara sahip olması gerekmektedir. Görevliler, suçun işlendiğini bilir ve buna rağmen görevlerini icra etmezlerse bu durumda ortaya “Kasten göz yumma” eylemi çıkmaktadır ve bu eylem yalnızca kaçakçılık suçları söz konusu olduğunda ortaya çıkmaktadır.

Buna ek olarak, bu görevli kişiler suça iştirak ederlerse KMK’nın 4. maddesi 4. fıkrasında yer verilen kaçakçılık suçunun farklı bir nitelikli hali ortaya çıkmaktadır. Bu nitelikli durum yalnızca KMK 19. madde 1. fıkrasında belirtilen kaçakçılık eylemlerini önlemekle, izlemekle ve soruşturmakla görevlendirilmiş kişiler tarafından işlenebilir, diğer kişiler bu suçu gerçekleştiremezler. 19. maddenin 1. fıkrasında

belirtilen kişiler haricindeki kamu görevlileri, görevleri ile ilgili işlenen kaçakçılık suçlarını haberleri olmasına rağmen yetkili makamlara haber vermezlerse TCK'nın 279. maddesinde yer alan "Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi" suçu oluşmaktadır (Ceyhan ve Atay, 2008: 209).

Kaçakçılık suçuna konu olan eşya devletin siyasi, iktisadi ya da askeri güvenliğini ya da toplumun ve çevrenin sağlığını tehlikeye atacak bir eşya ise bu durum suçun nitelikli hali olarak kabul edilmiştir ve KMK 4. maddesi 7. fıkrasında göre bu suçun cezası 10 yıldan az olamaz. Bu eşya bahsedilen durumlardan birini ya da hepsini etkileyebilir.

Benzer şekilde, kaçakçılık suçlarının diğer bir nitelikli unsuru, eşyanın değerinin fahiş bir şekilde sunulmasıdır. Eğer bu nitelikli unsur ortaya çıkarsa yani kaçığa konu eşyanın değeri olduğundan çok daha fazla bir şekilde gösterilirse bu nitelikli unsurun cezasının 5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinin 22. fıkrasında en az yarısı, en çok da bir katı kadar ağırlaştırılacağı belirtilmiştir.

Bu bilgilerin ışığında, ithal edilen eşyanın fiyatının olması gerekenden çok yüksek olması veya akaryakıt, tütün ya da alkollü içeceklerden oluşması durumların da bahse konu nitelikli unsurlar göz önünde bulundurularak bu suçların cezaları ağırlaştırılacaktır (Yurtcan, 2019: 13).

2.5. Kaçakçılık Suçunun Maddi Unsurları

Suçun maddi unsurlarını oluşturan fiil, bahsi geçen suç türü için var olan tanıma uygun şekilde gerçekleştirilen veya suçun tanımında ifade edilen sonucu ortaya çıkaran ya da bu sonucu ortaya çıkarmasa da ortaya çıkarmaya teşebbüs eden insan hareketleridir (Zafer, 2013:191). Aynı zamanda eylem bir suçun varlığının en mühim kanıtıdır, bu yüzden suç herhangi bir farklılık ortaya çıkarmıyorsa suç oluşmamaktadır, çünkü bu durumda fiilden bahsedilemez. Bu nedenle, ceza hukuku dış dünyada değişiklik meydana getiren bir eyleme dökülmedikçe kişilerin istekleri ile ilgilenmez (Artuk, Ahmet ve Gökçen, 2020: 116).

Ele aldığımız kaçakçılık suçlarının gerçekleşmesi adına işlenmesi gereken fiil ise eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmadan ülkeye sokulması ya da gümrük işlemlerinin usulsüz bir şekilde gerçekleştirilerek ülkeye sokulması, yasak olan eşyanın ülkeye sokulması gibi eylemlerdir, bu fiillerin hepsi yukarıda sıralanmıştır. Bu kaçakçılık eylemlerini değerlendirmek için gümrük işlemleri kavramının açıklanması

gerekmektedir. Ülkeye getirilen malların tutulması gerektikleri gümrük işlemleri 4458 sayılı GK ve bu Kanuna dair çıkarılan yönetmelik ile açıklanmaktadır. Bu Kanun ve yönetmeliğe göre, bir malın gümrüğe girişinin sağlanması için öncelikle malın gümrüğe sunulması, sonra malın değerine göre hazırlanmış beyannamenin gümrüğe teslim edilmesi ve gümrük tarafından bu beyannameye onay verilmesi gerekmektedir. Bu işlemler gerçekleştirilmeden malın ithalinin gerçekleştirildiği durumlarda kaçakçılık suçları ortaya çıkmaktadır (Aktaş, 2015: 28).

Kanun 2013 sayılı 6455 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce Kanun'da "Eşyayı Türkiye'ye ithal eden kişi" ifadesi bulunmaktaydı, daha sonrasında eşyayı ülkeye sokan şeklinde değiştirildi. İthal etme ifadesi, eşyayı gümrük mevzuatında belirtilen gerekli prosedürleri izleyerek ülkeye getirme anlamına gelmektedir ve daha teknik bir terimdir. Eşyanın ülkeye sokulması ifadesi ise daha sade ve anlaşılır bir ifade olduğu için yapılan bu değişiklik uygun görülmektedir (Kılıç, 2013: 96).

Bir malın ülkeye getirilebilmesi için ilk olarak eşya gümrüğe sunulmalı ve malın niteliği, miktarı, cinsi konusunda bilgi içeren bir beyan verilmeli, süreç tamamlanıncaya kadar eşya geçici depolara alınmalı, daha sonrasında gümrük tarafından kararlaştırılmış işlemlere tabi tutulmalıdır. Bu süreçte rejim beyannamesi verilmeli ve kontrol vb. bazı prosedürler tamamlanmalıdır. Rejim beyannamesi, eşyanın hangi rejime tabi tutulacağına karar verilmesi demektir, bu ifade için aynı zamanda gümrük beyanı kavramı da kullanılmaktadır.

5911 sayılı Kanun ve 4458 sayılı GK'da özet beyan verilmesinin zorunlu olduğu ve özet beyanın kime ve hangi zamanda verilmesi gerektiği GK'nın 35. maddesinde açıklanmıştır. Ayrıca özet beyanın içermesi gerekenler, 35/B'de "Özet beyanın şekli ve içeriği; öncelikle güvenlik ve emniyet amacı ile uluslararası standartlar ve ticari uygulamalardan yararlanılarak risk analizi ve gümrük kontrollerinin etkin yapılabilmesi için gerekli bilgileri kapsayacak şekilde yönetmelik ile belirlenir" biçiminde izah edilmiş, ek olarak bu açıklama için Gümrük Yönetmeliğine atıf yapılmıştır.

GK'nın 58. maddesinde rejim beyannamesi şu şekilde ifade edilmektedir: "Bir gümrük rejimine tabi tutulmak istenen eşya, bu rejime uygun şekilde yetkili gümrük idaresine beyan edilir" biçiminde ifade edilmiştir. Eşya sahibinin veya temsilcisinin, eşyaya GK'da var olan rejimlerden hangisinin uygulanması gerektiği hakkında kararlarını

ortaya koyan beyana Gümrük beyanı ya da Rejim beyannamesi denir. Gümrük beyanı yazılı şekilde ya da bilgisayara verilerin işlenmesi yoluyla ya da sözlü olarak yapılabilmektedir (Danışman, 2014: 33).

Gümrük rejimlerinden ise yine Gümrük Kanunu'nun 59. maddesinde bahsedilmektedir. İthalat kaçakçılığına dair gümrük rejimleri, GK'nın 74. ve 134. maddeleri arasında "serbest dolaşıma giriş, transit, gümrük antrepo, dâhilde işleme, gümrük kontrol altında işleme ve geçici ithalat rejimi" başlıkları ile yer almaktadır. Bu rejimlerden en önemlisi, "Serbest dolaşıma giriş rejimi"dir, bu rejim Türkiye'ye sokulan eşyanın yurt içinde pazarlanabilmesi için gereklidir. Diğer yandan, Türkiye'ye getirilen eşyanın serbest dolaşıma sokulabilmesi için ticaret politikası kapsamında alınan önlemlerin uygulanması, eşyanın ithalatının yapılabilmesi için gerekli prosedürlerin izlenmesi ve ilgili vergilerin ödenmesi gerekmektedir (Çıldır ve Denizhan, 2015: 68).

İthalatı yapılacak eşyanın ülkeye getirilmesinden önce gerçekleştirilen gümrük işlemleri sırasında gerekli bazı fiillerin beyan edilmemesi ve böylece bazı eksiklerin ortaya çıkması durumunda ise Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun uygulanıp uygulanmayacağı ya da uygulanırsa ve bu fiil suç oluşturmuş kabul edilirse bahsi geçen suçun ne zaman işlenmiş sayılacağı akla gelen önemli sorulardandır. Bu aşamada özet beyan ile rejim beyannamesinin arasındaki farklar önem taşımaktadır. İthal edilecek eşyanın sahiplerinin veya temsilcisinin iradesi özet beyanında henüz ortaya çıkmamaktadır.

Bu nedenle özet beyanda ortaya çıkan eksiklikler suç oluşturmayacak, bu eksiklikler hakkında eşya sahibinden ya da eşyayı ülkeye getirenden gerekli bilgiler istenecek, eşyanın ve olayın niteliğine göre 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda düzenlenen gümrük kabahatlerinin 273. maddesi uygulanacaktır. Bu duruma bir örnek vermek gerekirse, taşıt boşaltılırken özet beyanda yer verilmeyen fazla ürün ortaya çıkarsa bu fazla eşya gümrük işlemlerine tabi tutulmadan eşya olarak değerlendirilmez, yani bu durumda kaçakçılık suçu işlenmemiş olacaktır. Böyle bir olay gerçekleşirse, Gümrük Yönetmeliği gereğince eşya sahibinden ya da eşyayı taşıyandan fazla eşyanın sebebini izah etmeleri beklenir. Bu izah gerçekleştirilirse kabahat ya da suç oluşmaz fakat özet beyana aykırılık durumu izah edilemezse 4458 sayılı Gümrük Kanunlarının 237/1-2 maddesi gereğince gümrük kabahatleri uygulanmaktadır. Rejim beyanına dair eksikliklerin olması durumunda ise kaçakçılık suçu oluşmaktadır. Buradan da

anlaşıldığı üzere rejim beyanı ve özet beyanı arasında büyük bir fark bulunmaktadır (Danışman, 2014: 3).

Başka bir kaynakta ise fiilin kaçakçılık suçu olarak kabul edilmesinin beyannamelerle ilgili olmadığı, fiilin suç olarak kabul edilebilmesi için eşyanın ithalatının kesin olarak gerçekleşmiş olması yani eşyanın millileştirilmiş olması gerektiği öne sürülmektedir (Tokgöz, 2005: 41). Bir diğer kaynakta da suçun tamamlanma anı daha farklı bir şekilde tanımlanmıştır, bu kaynağa göre Serbest Dolaşıma Giriş Beyannamesinin tescili yapıldıktan sonra eşyanın sahibinin eşyalar üzerinde tekrar söz hakkı olduğu an suçun tamamlanma anı olarak kabul edilmiştir (Kılıç, 2013: 96). Gümrük beyannamesinin tescilinin yapıldığı ya da ithalat beyanının gerçekleştiği anda suçun oluştuğunu savunan görüşlerde bulunmaktadır (Deda, 1986: 51). Kaçakçılık suçunun bahsi geçen eşyanın gümrük bölgesine girmesi ile gerçekleşeceğini öne süren yazarlar da vardır (Çilesiz, 2015: 3). Eşya sahibi, gümrük idaresinin eşyayı yurda sokmak için yapması gereken işlemlere engel olursa ve buna rağmen ithalat fiilini gerçekleştirirse yani eşyayı gümrük işlemlerini tamamlamadan yurda sokarsa o anda suçu tamamlanmış olur.

Suçun tamamlanma anına karar verebilmek için dikkat edilmesi gereken farklı bir faktör ise bahsi geçen eylemin bilinçli olarak mı ya da ihmal sonucu bilinçsiz bir şekilde mi gerçekleştirildiğidir. Eşya ithal edilirken kanunda belirlenen yapılması gerekenler yapılmadan yani gümrük işlemlerini tamamlamadan ülkeye eşya sokulursa eşya sahibinin ihmali bir hareketi bulunmaktadır. Bu durumda suçun ihmali bir şekilde işlendiği varsayılarak suç anı gümrük işlemleri için yapılması gereken bilgilendirmenin yapılmadığı an olarak kabul edilmektedir. Fakat, eşyanın ithali kanunda yapma denilen eylemler gerçekleştirilerek yapılırsa bu durumda icrai ihmal ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, fail ülkeye girmeden yakalanırsa suç gerçekleşmediğinden suça teşebbüsten bahsedilebilir. Suçun tamamlanma anı için genel görüş, icrai yani aktif bir hareket ile gerçekleşen ithalatın yapıldığı anın kabul edilmesi gerektiğidir.

Suçun oluşma anını özetlemek gerekirse, gümrük idaresinde tescili yapılmamış malların geçici depo yerlerinde tutulurken bu eşyalar gümrük kanununun 35 maddesine göre düzenlenen özet beyanda eksik olarak listelenmiş olsalar dahi henüz tam olarak ithalat yapılmadığından kaçakçılık suçu gerçekleşmiş olmaz. Bu fiil ancak suça hazırlık olarak değerlendirilebilir ama bu şekilde ele alınsa bile kanun koyucu

düzenlediği kanunlarda bu durumu suç olarak nitelemediği ve bu durum için herhangi bir ceza uygun görmediği için suç oluşmuş olmayacaktır.

Bu fiillerin icra hareketine teşebbüs kabul edilip edilmeyeceği durumu net değildir fakat henüz gümrük idaresinin iradesi altında olan ve ithalatı tamamlanmamış malları icrai hareket olarak sınıflandırmak uygun değildir. Yargıtay benzer bir durum için 2014 tarihinde almış olduğu bir karar da sanığın eşyayı beyan etmesi için gümrük idaresinde kendisine gerekli olanakların verilmediğini bu yüzden eksikliklerin olduğuna dair savunmasını dikkate almıştır. Bu Yargıtay kararı şu şekildedir:

Kaçakçılığa konu eşyayı bu özelliğini bilerek ticari amaçla saklamak sanığın baştan beri değişmeyen savunmalarında, suça konu külçe altınları gümrükte beyan edeceğini, ancak kendisine imkân tanınmadan gümrük muhafaza memurunun kendisini muayene odasına götürdüğünü savunduğu, tutanak içeriğinde “yolcu salonu girişine yaya olarak gelen sanığın gümrük muayene memuruna gümrük işlemleri için sevk edildiğinin” belirtildiği gözetilerek, sanığın, gümrük görevlilerinin müdahalesinden önce eşyayı gümrüğe beyanda bulunma imkânı olup olmadığının tespiti açısından tutanak tanıkları dinlenerek, bu husus açıklığa kavuşturulduktan sonra sanığın hukuki durumunun tayini gerekir.²⁶

Kaçakçılık suçları, 5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinde kalkışma suçları olarak düzenlenmiştir, bu düzenleme dikkate alınacak olursa bir malı ülkeye getirme eylemi henüz gerçekleşmemiş yani rejim beyannamesi yapılmamış eşyalar için kişilere ceza vermek, esas niyeti ceza vermek değil suçları engellemek olan çağdaş ceza hukuku ile örtüşmeyecektir, bu nedenle alınan Yargıtay kararı yerindedir. Bu durumun aksine rejim beyannamesi verildikten sonra yani ithal iradesi gerçekleştiği durumda kişinin bahse geçen mallarını kendi iradesinde olmayan nedenlerle yurda sokamaması durumu söz konusu olursa suç fiili ortaya çıkmış olacaktır.

Yargıtay'ın bu durum için aldığı karar şu şekildedir: “Olayda, şirket adına tescilli gümrük giriş beyannameleri ile ithali istenilen eşyalar dışında mükellefince beyan

²⁶ 7. CD. E. 2013/15627 K. 2014/12403 T. 16.6.2014

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>

[21.06.2021].

harici bırakılmış 66.000 adet duvar karosu, gümrüğünce yapılan muayenede ele geçirildiği, duvar karolarının gümrük muayenesine tabi tutulmaksızın ithaline teşebbüs bulunduğu anlaşılmasına göre, mahkûmiyet kararı verilmelidir”.²⁷

Bu durumla ilgili başka bir kaynakta belirtilen diğer bir görüş ise şu şekildedir:

Yargıtay uçaktan inen ve uçak şirketine ait bulunan ticari nitelikteki eşya ile sahibi belli olmayan yolcu eşyasını, uçak şirketine ait otomobilin bagajına koyup kilitlemek, bu eşyayı muayeneye arz etmeksizin yurda ithal için icra vasıtalarını hazırlamayı ifade eder.²⁸ Otomobil henüz gümrük alanından çıkmadığına göre, bagajdaki eşyanın muayeneye arz edilip arz edilemeyeceği veya gümrüğe bırakılıp bırakılmayacağı belli olmadığı cihetle, Yargıtay’ın kabulüne katılmak imkânsızdır (Erman, 1984:1).

Bu duruma örnek verilebilecek somut başka bir olayda şu şekilde gerçekleşmiştir: “Gümrük giriş beyannamesi ile ithali talep edilen eşyalar dışında mükellefince beyana hariç bırakılmış 3 kaptaki 16 adet telefon cihazı, gümrüğünce yapılan muayenede ele geçirildiği cihetle, telefon cihazlarının gümrük muamelesine tabi tutulmaksızın ithale teşebbüs bulunduğu...” şeklinde karara bağlanmıştır.²⁹

Bu kararlara rağmen eşya gümrüğe sunulmadan önce açık bir şekilde kaçakçılık durumu öngörülüyorsa ithal iradesinin oluşup oluşmadığına bakılmaksızın suçun ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Örnek verecek olursak, gümrük idaresine getirilen malların gümrük işlemleri yapılmaksızın direk olarak şahsi bir araca yüklenmesi durumu gerçekleşirse kişinin ithal iradesinin olup olmadığı önemini yitirecektir. Çünkü bahsi geçen suç için öngörülen eylemler gerçekleştirilmiş olup araç ülkeye girdiği anda suç tamamlanmış olacaktır. Araç ülkeye girmeden yakalanırsa da teşebbüs olarak değerlendirilmektedir.

²⁷ 7. CD. E. 1995/762, K. 1995/2488, T. 21.03.1995, <http://legalbank.net/belge/y-7-cd-e-1995-762-k-1995-2488-t-21-03-1995-g-220-mr-220-k-muayenesine-tabi-tutulmadan-ithale-tesebb-/364055/> [20.06.2021].

²⁸ 7. CD. E. 1981/6793, K. 1981/6894.

²⁹ 7. CD. E. 1994/4579, K. 1994/6289, T. 2.06.1994. <http://legalbank.net/belge/y-7-cd-e-1994-4579-k-1994-6289-t-02-06-1994-g-220-mr-220-k-muamelesini-uygulamadan-ithale-tesebb-220/364032/> [15.03.2021].

Ayrıca bu konuda şu şekilde alınan bir Yargıtay kararı mevcuttur: Sanık Suriye Devleti sınırından iki adet taşıma bidonu içerisinde 50 litre kaçak akaryakıt ülkeye sokmuştur. Sanığın, gümrük kapısı haricinde yasal olmayan yollardan akaryakıt ithali niteliğindeki eylemi, eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ve gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde işlenen kaçakçılık suçunu oluşturmaktadır. Kaçağa konu eşyanın, gümrük kapısından veya sınırdan yurda sokulmak istenirken ya da hemen sonrasında veya bu eylemlerin kesintiye uğramadan devamı sırasında yakalanması halinde, eylem Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamındadır.³⁰

Sonuç olarak, kaçakçılığa bahsi geçen malların gümrüğe sunulmasından sonra gerekli gümrük işlemleri yapılmaksızın ya da malları gümrüğe hiç sunmadan yurda sokulması durumunun gerçekleşmesi halinde KMK'nın 3. maddesinde yer alan kaçakçılık suçları ortaya çıkmaktadır.

2.6. Kaçakçılık Suçunun Manevi Unsurları

Kaçakçılık suçu, kasten işlenen bir suçtur yani bu suçu işleyen kişiler, suça dair eylemleri kendi iradeleri ile bilinçli bir şekilde gerçekleştirmektedirler. Gümrük işlerinin yürütülmediği ya da gerekli vergilerin ödenmediği veya bahse konu eşyanın dış ticaret kaydından bilinçli bir şekilde kaçırıldığı durumlarda gümrük kaçakçılığı suçları ortaya çıkmaktadır (Tokgöz, 2005: 27). Buradaki tanımdan da görüldüğü üzere kaçakçılığı ortaya çıkaran tüm eylemler bilinçli bir şekilde yapılmaktadır. Gümrük beyannamesinin bilinçli bir şekilde gerçek dışı bilgilerle doldurulması ya da başka birinin doldurması için yönlendirilmesi gümrük suçlarını kasti bir şekilde işlemeye verilecek örneklerdendir.

Bir eşya için gerekli gümrük işlemleri tamamlanmadan eşyayı Türkiye'ye ithal etmek fiili kaçakçılık suçunun gerçekleşmesi için yeterlidir ve bu suç tek yönlü bir suç olarak tanımlanmaktadır.

Gümrük işlemleri, beş aşamadan oluşmaktadır, suçu oluşturan eylemin hangi aşamada gerçekleştiğinin yani suçun icra hareketinin hangi aşamada oluştuğunun belirlenmesi zor olabilmektedir. Eşya gümrüğe sunulduktan sonra eşya sahibi ya da taşıyıcı

³⁰ 7. Ceza Dairesi E. 2014/17344 K. 2014/13159 T. 25.6.2014, www.kazancı.com [20.06.2021].

tarafından teslim edilen özet beyanda fazlalık çıkması durumunda uygulanacak işlem KMK kapsamında mı olmalıdır veya 4458 sayılı GK'nın 237. maddesi 3. fıkrasında düzenlenen yaptırımlar mı uygulanmalıdır sorusuna cevap vermek çoğu zaman karmaşık olabilmektedir. Sonuç olarak, ortada özet beyanda belirtilmemiş olmasına rağmen ancak eşya boşaltılırken ortaya çıkan kayıt altında olmayan fazla eşya mevcuttur. Bu tarz bir durumda ilk olarak Gümrük Yönetmeliği (GY)³¹ 69. maddesi ve GY 733. maddesi uyarınca eşya sahibinin gümrük idaresinin tarafına verdiği süre içerisinde fazla çıkan eşyayı izah etmesi istenecektir. Bu fazla eşya gerekçelendirilirse özet beyandan fazla çıkan eşyanın kovuşturmasının yapılmasına gerek yoktur.

Özet beyanda belirtilmemiş bu fazla eşya gerekçelendirilemezse bu noktada esas problem ortaya çıkmaktadır. Böyle bir sorunun gerçekleşmesi durumunda, ortaya yeni bir soru çıkmaktadır, bu durum için 4458 sayılı GK 237. maddesi 3. fıkrası mı uygulanmalıdır ya da KMK kapsamında kaçakçılık suçu olarak mı değerlendirilmelidir karar verilmesi gerekir.

Bu soruya bir yanıt bulabilmek için ilk olarak "İthal etme" ifadesinin tam olarak anlaşılması gerekmektedir. Eşyanın kalıcı bir şekilde Türkiye gümrük bölgesine sokulmasına ithal etme denir. O yüzden bu noktada eşya kalıcı olarak Türkiye gümrük bölgesine ne zaman sokulmaya çalışıldı belirlenmelidir. Bilindiği üzere, özet beyan taşıyıcı ya da temsilcisi tarafından gümrük idaresine sunulması gereken beyana verilen adlandırmadır ve bu esnada eşyanın sahibinin ithal iradesi ortaya çıkmamıştır. Eşya sahibinin ya da temsilcisinin ithal iradesi, eşyaya dair hazırlanan rejim beyanının ibraz edilmesi ile oluşacaktır. Bu ibrazdan sonra, rejim beyanında listelenmemiş bir eşya olursa bu eşyaya dair ithal iradesi oluşacak ve artık bu noktada bir eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ithal etme suçu ortaya çıkacaktır.

Sonuç olarak, özet beyanda listelenmemiş, geçici depolama yerlerinde muhafaza edilen ama kayıt altında olmayan eşyalar için KMK 3. maddesi 1. fıkrasında düzenlenmiş suçlar oluşmayacaktır, yalnızca 4458 sayılı Gümrük Kanunu 237. madde 3. fıkra uygulanacaktır. Çünkü özet beyan fazlalığında henüz eşya sahibinin ya da temsilcisinin ithal iradesi ortaya çıkmamaktadır, ithal iradesi ortaya çıkmadıkça bu kapsamda suç olarak değerlendirilmemektedir. Özet beyan da eksiklik söz konusu olursa da aynı durum geçerlidir, bu durumda da eşya sahibinin ya da temsilcisinin ithal

³¹ Bundan sonra Gümrük Yönetmeliği yerine "GY" kısaltması kullanılacaktır.

iradesi oluşmadığı gerekçesi ile suç oluşmayacak ve bu durumun değerlendirilmesi 4458 sayılı GK 237. madde 3. fıkra yahut 2. fıkra uyarınca gerçekleştirilecektir.

Yargıtay 7. CD'nin kararında, eşya sahibinin ya da eşya sahibini temsil eden kişinin beyanında ithal iradesinin olup olmadığının incelemesine gerek olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: “Olay tespit ve zapt etme tutanağı dinlenerek, sanığın hangi sahada ve ne konumda yakalandığı açıklattırılmalı; ithalatçı sıfatı ile getirdiği ticari mahiyet ve miktardaki eşyaları, beyanla ithal imkânı bulunup bulunmadığı araştırılmalı; hasil olacak sonuca göre sanığın hukuki durumu tayin ve takdir edilmelidir”.³²

Sonuç olarak özet beyanda yapılan eksiklikler ya da fazlalıklar eşya sahibinin ya da temsilcisinin ithal iradesi oluşmadığı için suç teşkil etmemektedir. Fakat istisnai durumlar da söz konusu olmaktadır, eşya gümrüğe hiç sunulmamışsa ya da açık bir şekilde söz konusu eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın Türkiye'ye sokulmaya çalışıldığı anlaşılıyorsa, bu durumu suç olarak tanımlamak için eşya sahibinin ya da temsilcisinin ithal iradesinin oluşmasına gerek yoktur, eşya sahibi ya da temsilcisi rejim beyanı vermemiş olsalar dahi böyle bir durumda kaçakçılık suçu oluşabilecektir. Özet olarak kaçakçılık suçunun oluşup oluşmadığına karar verebilmek için bahse konu eşyanın miktarına, cinsine, niteliğine, araçta hangi hallerde tutulduğuna bakılarak kasıtlı bir durum olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu tarz olaylarda kasıtlı bir durumun olmadığı hareketler ve koşullardan çok açık bir şekilde anlaşılmalıdır.

Bu tarz olaylarda, durum ve koşullar kuşkuya yer vermeyecek şekilde şeffaf olmalıdır. Örnek olarak, beyan edilenden fazla bulunan eşyalar zula olarak adlandırılan aracın özel kısımlarında saklanmış şekilde yakalanmış ise bu durum 4458 GK 237. madde 1. fıkrası kapsamında değerlendirilemez, bu durumun kaçakçılık suçunu oluşturduğundan KMK 3. madde 1. fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu duruma diğer bir örnek olarak Yargıtay 7. CD'nin 2000/4972 sayılı kararı verilebilir, bu karar şu şekildedir: “Dava konusu mazotlar, sanığa ait kamyonun kasasının içinde, bidonlar ile 2 adet saç depo içinde yakalandığına ve araca ait müracaat işlem formunda, projelendirilmiş yakıt deposundan söz edilmediğine ve

³² T.C. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E. 2000/2097, K. 2000/4736.

sanığın... öngörülen yükümlülükleri yerine getirdiği yolunda bir belge ibraz etmediğine göre, suçun oluştuğu gözetilmelidir” şeklindedir.

Özet beyanın eksik olması durumunda, gümrük idaresince eksik çıkan eşya da bir şüpheyeye rastlanırsa gümrük idaresi tarafından bu durum artık GK 237. maddesinin 1. fıkrası ya da 2. fıkrası uyarınca değerlendirilemez. Örnek olarak, kara taşımacılığında kara taşıtına vurulan kurşun mührün bozulduğu, kapların yırtılarak, içlerinden eşyaların çıkartıldığı bir durum varsa bu durum Gümrük Kanunları kapsamına girmemektedir, bu durum artık 5607 sayılı KMK 3. maddesi 1. fıkrası uyarınca değerlendirilebilir.

Yargıtay 7. CD'nin bu konuda almış olduğu bir karar şu şekildedir:

Sanık S...plakalı tır aracı ile gümrüğe geldikten sonra araçtaki mühürleri sökerek Tır Karnesi muhteviyatı 5 kap yedek aksam kimyevi maddeden oluşan eşyaları firma yetkilisi sanık A...talimatı ile ...A.Ş. firmasının deposuna götürüp, burada depo sorumlusu olan sanık A... nezaretinde boşalttığı ve gönderici alman firmasının eksik çıkan eşyaların “yükleme sırasında sehven araca yüklenmediğine” dair yazısına da sanığın önceki açıklamaları ve dosya içeriği karşısında itibar edilemeyeceğinden cihetle, atılı suçun oluştuğu gözetilerek, sanıkların mahkumiyetine karar vermesi gerekirken, oluş ve dosya içeriğine uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde hüküm tesisi, yasaya aykırı...³³

Bu karardan da görüldüğü üzere bu tür durumların yasaya aykırı olduğu hükmüne varılmıştır ve KMK kapsamında değerlendirilmelidir.

Özet beyanda ortaya çıkan fazla ya da eksik eşyanın nedeni eşya sahibi ya da temsilcisi tarafından açıklanabiliyorsa, 4458 sayılı GK 237. maddesi gereğince yaptırım uygulanmaz, bu yüzden 5607 sayılı KMK hükümleri kapsamında da kovuşturmaya gerek olmamaktadır. Özet beyanda var olan eksiklik ya da fazlalığın izah edilememesi durumunda, KMK'ya göre bir kovuşturma yapılacaksa 4458 sayılı GK 237. maddenin uygulamasına gerek olmamaktadır. Bir kez daha vurgulamak gerekirse KMK'nın uygulanabilmesi için gümrük idaresinin durum hakkında maddi delillere sahip olması gerekmektedir. Özet beyan eksiklik ya da fazlalığının KMK kapsamında

³³ T.C. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E. 2003/2248, K. 2003/13099 sayılı kararı.

değerlendirilebilmesi için eşya sahibinin ya da temsilcisinin hareketlerinden açık bir şekilde eşya için gerekli gümrük işlemleri gerçekleştirilmeksizin Türkiye'ye ithal edilmesi amaçlarının olduğu anlaşılması gerekmektedir, aksi takdirde eşya sahibinin ya da temsilcisinin hareketlerden böyle bir sonuca ulaşamıyorsa, özet beyan eksikliği ya da fazlalığı açıklanamasa bile bu durum KMK kapsamında değerlendirilemez ve bu durum için 4458 sayılı GK 237. maddesinde düzenlenen yaptırımların uygulanması gerekmektedir (Bilican, Gökçelik ve Topçuoğlu, 2007: 37).

Rejim beyanı için durum daha farklıdır, hangi kapsamda değerlendirilmesi gerektiğine daha kolay bir şekilde karar verilebilmektedir çünkü rejim beyanı ile ithal iradesi oluşmuştur. 4458 sayılı GK 3. maddenin 15. fıkrasında düzenlenen rejimlerden herhangi biri beyan edilmişse, beyan dışı bir eşya mevcutsa ya da eşyanın gümrük kapılarından geçmesine rağmen beyan edilmediği anlaşılırsa, bu durumlar kaçakçılık suçunu oluşturduğundan 4458 sayılı GK 237. maddesi ile değerlendirilemez, KMK 3. maddesi 1. fıkrası ile değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Örnek olarak, Amerika Birleşik Devletleri'nden İzmir gümrük müdürlüğüne ithal edilmek istenen ve denizyolu ile getirilen 1000 koli oyuncak malzemesini dikkate alalım. Bu 100 koli oyuncak malzemelerinin ithalat işlemlerinin tamamlanabilmesi için Mersin gümrüğünde transit ithalat beyannamesi düzenlenmiştir. Beyan edilen 1000 koli oyuncak malzemesi ile ilgili gümrük işlemlerinin Mersin gümrüğünde tamamlanmasıyla eşyalar nakliye için araca yüklenmiştir. Daha sonra bu eşyalarla ilgili bir ihbar alınmasıyla eşyaların nakil aracından boşaltılması esnasında inceleme başlatılmış ve bu inceleme sonucunda beyan edilmemiş 500 koli mutfak eşyasına rastlanmıştır. Bu durumda, KMK 3. maddesi 1. fıkrası düzenlenen kaçakçılık suçunun oluşmuş olduğu görülmektedir. Çünkü, bu durumda ithal iradesinin olduğu açık bir şekilde görülmektedir, eşyanın bir kısmı gümrük işlemleri gerçekleştirilmeden ülkeye sokulmuştur.

Yargıtay 7. CD'nin benzer bir durum için almış olduğu karar; "...Limitet Şirketi adına... tır karnesinde ithali istenen eşya 600 koli yapma çiçek olarak gümrüğe beyan edildiği halde, idarece yapılan sayımda beyan edilen eşyaların yanı sıra 100 koli yapma çiçek ile 31 koli içinde 169 parça muhtelif giyim ve ev eşyasının manifesto fazlası olarak tespit edildiği ve beyan harici bulunan ev ve giyim eşyalarının manifestoda kayıtlı bulunan eşyalardan ayrı cins ve neviden bulunduğu gibi... beyan harici

eşyaların gümrüğe beyan edilip ithal işlemleri yapılmadan kaçak olarak yurda sokulmaya teşebbüs şeklinde...” gerçekleştiğini ifade ederek sanığa hapis cezası verilmesini uygun görmüştür.³⁴

Bazı durumlarda ise eşya miktarı doğru bir şekilde beyan edilmiş ama eşyanın cinsi ya da niteliği farklı bir şekilde beyan edilmiş olabilir. Bu durumlar, KMK'nın 3. maddesi 1. fıkrası kapsamında değerlendirilemez çünkü bu durumda cinsi farklı da olsa eşya beyan edilmiştir, beyan edilmeyen herhangi bir eşya yoktur. Bu tür durumların KMK kapsamında değerlendirilebilmesi için ancak durumda kasıt olması ve bu kastın açık bir şekilde görülmesi gerekmektedir (Bilican, Gökçelik ve Topçuoğlu, 2007: 37).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

³⁴ Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 28.09.2004 tarihinde almış olduğu 2004/10312 sayılı kararı.

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI

5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinin ilk yedi fıkrasında ithalat suçları düzenlenmektedir. Bahse konu olan bu ithalat suçlarını daha iyi anlayabilmek için öncelikle "Gümrük kavramları" incelenecektir.

3.1. İthalatta Gümrük İşlemleri

Eşya ithal ya da ihraç edilirken eşya hakkında eşyanın cinsi, miktarı ağırlığı gibi bildirilmesi gereken tüm özelliklerin bildirildiği işlemlere gümrük işlemleri denilmektedir. Manifesto ya da giriş beyannamesinin verilmesi, eşyanın kontrol edilmesi, gümrük vergilerinin tespit edilmesi ve ödenmesi gibi işlemler gümrük işlemi kapsamındadır.

Diğer bir deyişle, gümrük işlemleri ifadesinden da anlaşılacağı üzere, eşyanın gümrük idarelerinde eşyanın bir beyan ya da bildirimde yer verilmesi manasına gelmektedir. Eşya ve eşyaya dair belgeler gümrük idarelerinde değil de diğer kurumlarda işlem görürse bu işlem gümrük işlemi olarak nitelendirilemez. Buna ek olarak, gümrük idaresi de bir kamu idaresidir ve bu sebeple gümrük idarelerinde yapılan tüm işlemler gümrük işlemi olarak adlandırılmaz.

Gümrük işlemi kavramı, Türkiye'den yurt dışına gönderilecek ya da yurt dışından Türkiye'ye getirilecek eşyaya dair gümrük mevzuatı ya da ilgili diğer mevzuatlara uygun olacak şekilde yapılan beyanların gümrük idaresi tarafından kontrol edilmesini kapsamaktadır (Bilican, Gökçelik ve Topçuoğlu, 2007: 37).

Gümrük işlemleri kavramı 5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinin 1. fıkrasında geçmektedir ama burada tanımı yapılmamıştır. Gümrük işlemleri kavramının tanımına 5607 sayılı KMK ile mülga olan 4926 sayılı KMK'da yer alan "Tanımlar" bölümünün 2. maddesinde yer verilmiştir. Bu madde de gümrük işlemleri kavramı için "Gümrük idarelerince, gümrük mevzuatı ve ilgili diğer mevzuat gereğince yapılan işlemleri ifade eder" açıklaması yapılmıştır. Bu tanıma göre, gümrük idareleri tarafından yönetmeliğe uygun şekilde gerçekleştirilmesi gereken tüm işlemlere gümrük işlemleri denildiği görülmektedir. Eşyanın gümrük bölgesine getirilmesi, gerekli bütün adımlar gerçekleştirildikten sonra ülkeye alınması, bu iki eylem arasında yürütülen tüm işlemler özetle gümrük idarelerinin görevi olan tüm işlemler gümrük işlemleri kapsamındadır.

Gümrük idarelerinin amacı eşya ülkeye girip çıkarken mevzuatlara uygun hareket edilmesinin sağlanmasıdır. Aynı şekilde gümrük işlemlerinin eksiksiz yürütülmesinin amaçlanması da gümrük mevzuatı ve ilgili diğer mevzuatlara uygun şekilde eşyaların ülkeye sokulması ve çıkarılmasıdır. O nedenle gümrük idarelerinde yapılan her türlü işlem ancak gümrük işlemi olarak ele alındığı zaman etkili olmaktadır.

4458 sayılı GK'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük bölgesinin sınırları, Türkiye Cumhuriyeti toprakları, Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahasını içermektedir şeklinde belirtilmiştir. Eşyayı gümrük bölgesine taşıyan ya da gümrük bölgesinden dışarıya taşıyan taşıtlar, gümrük idaresi tarafından gözlenmekte ve denetim altında tutulmaktadır. 4458 sayılı GK'nın 241. maddesi uyarınca gözetim ve denetim kurallarına aykırı durumlar gerçekleşirse bu kanunda usulsüzlük cezaları için belirtilen yaptırımlar uygulanmaktadır (Erbay, 1987: 2). Gümrük işlemlerinin gümrük mevzuatına uygun olacak şekilde gümrük idaresinin gözetimi ve denetimi altında tamamlanması gerekmektedir.

Bu görüşe zıt olarak, ithale konu eşyayı gümrük işlemleri tamamlanmaksızın gümrük idaresinin gerçekleştireceği gözetim ve denetimden kaçırmak, KMK'nın 3. maddesinin 1. fıkrasına aykırı davranmaktadır.

Ülkeye eşya sokulurken ya da çıkartılırken hangi gümrük işlemlerinin gerçekleştirilmesi gerektiği 4458 sayılı GK'nın "Taşıtların Türkiye Gümrük Bölgesine Giriş ve Çıkışları" başlıklı bölümünün 33. maddesinde açıklanmıştır. Bu madde de ilk olarak Türkiye Gümrük Bölgesine giriş ve çıkışların gümrük kapılarından yapılması gerektiği belirtilmiştir. Daha sonra, gümrük bölgesi girişinde bulunan kapılar ve içeride yer alan kapılar arasında ilerlerken belirlenen yolların takip edilmesi gerekmektedir. Gümrük bölgesine giriş kapıları, çıkış kapıları, bu kapıları birbirine bağlayan yollar, gümrük işlemlerinin gerçekleştirildiği havalimanları Resmi Gazete'de yayınlanarak duyurulmaktadır.

Gümrük Kanun'unda yer alan bu hükme göre Türkiye'ye eşya giriş ve çıkışları sadece belirlenen yollar izlenerek yapılmaktadır. Zorunlu durumlar için başvurulacak yollar ise 2009 tarihinde yürürlüğe konulan Gümrük Yönetmeliği'nde yer almaktadır. Kanunlarda belirtilen bu kurallara uymadan ülkeye eşya sokulursa 5607 sayılı KMK'nın 3. maddesi 1. fıkrasında ifade edilen kaçakçılık suçu işlenmiş olacaktır. Bahse konu fıkra göre eşya gümrük kapılarından gümrük işlemleri yapılmaksızın

ülkeye getirilirse kaçakçılık suçunun basit hali, eşya belirlenen gümrük kapılarından değil de bunların haricinde bir yerden ülkeye getirilirse suçun ağırlaştırılmış hali işlenmiş olacaktır.

3.2. Gümrük İşlemlerinin Aşamaları

Gümrük Kanun'unun 74. maddesinde "Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşyanın serbest dolaşıma girişi; ticaret politikası önlemlerinin uygulanması, eşyanın ithali için öngörülen diğer işlemlerin tamamlanması ve kanunen ödenmesi gereken vergilerin tahsili ile mümkündür" ibaresi yer almaktadır. Bu maddeden görüldüğü üzere bir eşyanın ithal edilmesi için gümrük işlemlerinin tamamlanması ve vergilerin ödenmesi gerekmektedir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu ve Yönetmeliği'nde gümrük işlemlerinin nasıl başladığı, nasıl yürütüldüğü, hangi usullere uyulması gerektiği açıkça görülmektedir. Gümrük işlemlerinin başlangıç ve bitiş süreçleri incelenerek, eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ithal edilmesinin kaçakçılık suçu oluşturduğu ve bu suçun hangi adımda tamamlandığı, hangi adımda tamamlanamayıp girişim halinde kaldığı anlaşılabilir. Bahse konu süreç, eşya gümrük idaresine sunulduğu anda başlamakta, eşyanın teslimi tamamlanana kadar sürmektedir, bahse konu sürecin aşamaları 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 39-74 maddeleri arasında düzenlenmiştir ve bu süreç beş aşamadan oluşmaktadır.

Bu aşamalardan birincisi ithale konu olan eşyanın gümrüğe sunulmasıdır ve bu aşamayı taşıtlar gerçekleştirir, gümrük idaresi tarafından kaydı ilk yapılan işlem, eşyanın gümrüğe sunulması olacaktır. 4458 sayılı GK'nın 3932. maddesi ve GY'nin 64. maddesinde gümrüğe sunma şu şekilde tanımlanmaktadır: Eşyanın kurallara uygun şekilde gümrük idaresine veya gümrük idaresi tarafından belirtilen bir yere getirilerek gümrük idarelerine bilgi verilmesidir. Bu durum Gümrük Kanunu'nun 39. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır: "Eşyanın Gümrüğe Sunulması: ...gümrük idaresine veya gümrük idarelerinin belirlediği veya uygun gördüğü diğer bir yere gelen eşya, bunu Türkiye Gümrük Bölgesine getiren kişi veya yerine göre eşyanın gelişinden sonra taşımasını üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulur".

Birinci aşamada, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında uygulanması gereken bir eylem bulunmamaktadır çünkü bu aşamada suç teşkil edilecek bir durum oluşması mümkün değildir. Diğer yandan, eşyanın gümrüğe sunulması gümrük işlemlerinin

başlaması açısından yeterli değildir, gümrük işlemlerinin başlayabilmesi için özet beyanın verilmesi gerekir, bu işlem de ikinci aşamada gerçekleştirilmektedir.

Gümrük işlemlerinin ikinci aşaması özet beyanın teslim edilmesidir. 4458 sayılı GK'nın 42 ve 43. maddeleri ve GY'nin 67. maddesi uyarınca, eşyanın taşıyıcısı ya da temsilcisi tarafından, eşya gümrüğe sunulduktan sonra gelen ilk iş günü mesai bitimine kadar özet beyanın teslim edilmesi gerekmektedir. Özet beyan, taşıma aracı ve eşyaya dair teslim edilen yazılı ilk beyandır ve eşyanın bulunduğu yere, taşınması durumlarına göre orijinal manifesto, konşimento, CIM, CMR, CIV, TIR karnesi veya serbest bölge işlem formunun da verilmesi gerekebilmektedir.

İkinci aşamanın daha iyi anlaşılabilmesi için yukarıda bahsi geçen kavramlar açıklanacaktır. CIM belgesi, topluluk transit rejiminin geçerli olduğu bölgelerde gerekmektedir ve bu belge, topluluk transit rejiminin uygulandığı bölgelerde demiryolu kullanılarak gerçekleştirilen taşıma işlemlerinde beyanname yerine kullanılmaktadır. CMR belgesi ise CMR anlaşması hükümlerine uyan ülkeler tarafından kabul edilen bir karayolu taşıma belgesidir. CIV belgesi, uluslararası demiryolu taşımacılığı anlaşmasına uyan ülkeler arasında demiryolu ile gerçekleştirilen eşya taşımacılığında geçerlidir (Cahit, Osman, Murat, 2003: 56-57). TIR Karnesi ise Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Birliği tarafından basılan ve Tır sözleşmesine üye ülkelerin kullanabildiği eşyanın TIR sisteminden faydalanabilmesine olanak tanıyan bir belgedir (Cahit, Osman, Murat, 2003: 269).

Son olarak, Serbest Bölge İşlem Formu, serbest bölgelere getirilen eşya ile ilgili düzenlenir ve Serbest Bölge Müdürlüklerine ibraz edilir. Bu belge, eşyayı serbest bölgede izlemeyi sağlayan bir belgedir. Serbest bölgeler için yapılan işlemler farklılık göstermektedir çünkü serbest bölgeler, ülkenin belirlenmiş siyasi sınırları içerisinde yer alan fakat ticari faaliyetler için ülkenin geneline sağlanan imkanlardan daha fazla imkanlar sağlanan ve teşvikler verilen bölgelerdir. Serbest bölge kavramı, 4458 sayılı GK'nın 152. maddesinde açıklanmıştır. Ülkede izlenmesi planlanan yeni ticari ve ekonomik politikalar ilk olarak serbest bölgelerde denenmektedir. Ayrıca serbest bölgelerde kâr payı yüksek ve risk oranı düşük olduğundan yabancı şirketlerin ülkeye yaptıkları yatırımlar artmaktadır, böylece gelişen teknolojinin ülkeye gelmesi hızlanmaktadır. Oluşturduğu bu imkanlarla serbest bölgeler buldukları yerlerde istihdam oluşturmalarının yanı sıra yürüttükleri faaliyetlerin sağladıkları etkiler ile diğer bölgelerde de dolaylı istihdam sağlamaktadırlar.

Gümrük işlemlerinin üçüncü aşaması gümrük tarafından onaylanmış bir işlemin ya da kullanımın tayin edilmesidir, bu aşama 4458 sayılı GK'nın 46. maddesinde ve GY'nin 71. maddesinde açıklanmaktadır. Bu aşama; gümrük mevzuatının uygulanmasını, eşyanın belirlenen bir yere götürülmesini, gümrük sınırları dışında bir yere ihracının yapılmasını, imha edilmesi ya da gümrükte bırakılması işlemlerini içermektedir. Özet beyanı ibraz edilen eşya bu aşamada gümrük idaresinde bulunan ya da gümrük idaresinin izin verdiği geçici depolama yerinde bekletilmekte ya da gümrük rejimlerine tabi tutulmaktadır. 4458 sayılı GK'nın 3. madde 15. fıkrası uyarınca göre gümrük rejimleri; “serbest dolaşıma giriş rejimi, transit rejim, gümrük antrepo rejimi, dahilde işlem rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi, geçici ithalat rejimi, hariçte işleme rejimi, ihracat rejimi” şeklinde sınıflandırılmıştır.

Gümrük işlemlerinin dördüncü aşaması gümrük rejiminin verilmesidir. Gümrük beyanı, 4458 sayılı Kanun ve yönetmeliği kapsamında düzenlenen usul ve esaslarla gerçekleştirilir. Eşya sahipleri ya da temsilcileri tarafından beyanın gümrük idaresine sunulmasının ardından bu beyan gümrük idaresi tarafından onaylanmaktadır. 4458 sayılı GK 58-62 arası maddelerinin gereğince, eşya tescil yapıldıktan sonra beyan edildiği gümrük rejiminin hükümlerine tabi olmaktadır.

Gümrük işlemlerinin son aşaması yani beşinci aşaması kontrol oluşturulmasıdır. Bu kontrolü yapabilmek adına Gümrük idareleri verilen beyanın doğruluğunu araştırmaktadır. Bu araştırmanın yapılabilmesi için beyan sahibinden beyanın yanı sıra beyanda geçen ek belgeler, beyanın doğruluğunu kanıtlayan diğer belgeler istenebilmektedir. Gümrük idaresi bunları yeterli görmezse eşyayı muayene de edebilmektedir. Eşya yasaklayıcı ya da kısıtlayıcı nitelikte değilse ve tabi olduğu ilgili rejimin koşullarını sağlıyorsa kontrol aşaması tamamlanır. 4458 sayılı GK'nın 65-70 maddeleri uyarınca, eşya kontrol aşaması tamamlandıktan sonra eşya sahibine teslim edilmektedir. Teslim edilen beyanname tescili bir gümrük yükümlülüğü oluşturursa, gümrük vergileri ödenmezse ya da teminata bağlanmazsa veya beyan edilen gümrük rejimi hükümleri gereğince teminat ödenmesinin gerekli görüldüğü durumlarda talep edilen teminat ödenmezse istisnai durumlar görülebilmektedir ve bu istisnai durumlarda beyanname de belirtilen eşya sahibine teslim edilmemektedir.

Gümrük işlemlerinin bitirilmesi ve gümrük işlemlerinin tamamlanması kavramları birbirinden farklıdır, bu kavramlar karıştırılmamalıdır. Gümrük işlemlerinin bitirilmesi kavramı kapsamında yer alan eylemler; eşya için belirlenen vergileri

ödemek, kaldırmak ya da teminata bağlamak, beyannameyi iptal etmek, eşyayı gümrükte bırakmak ya da imha etmek şeklinde sıralanmaktadır.

3.3. Gümrük İşlemlerinde Beyanlar

Gümrük beyanı, GK'nın 3. maddesi 16. fıkrasına göre eşyanın belirlenmiş usul ve esaslar doğrultusunda gümrük rejimine tabi tutulmasının istenilmesi şeklinde tanımlanmıştır. Kanunda yer alan “rejim beyanı” ve “gümrük beyanı” kavramları aynı anlamı içermektedirler. Özet olarak, eşyaya gümrük rejimlerinden birinin uygulanması talebi ile gümrük idaresine iletilen beyana gümrük beyanı denilmektedir. Gümrük beyanı yazılı olarak “gümrük beyannamesi” düzenlenerek yapılmaktadır. Gümrük beyannamesinde yer alması gereken bilgiler ve beyannamenin nasıl doldurulacağı gümrük mevzuatı ile belirlenmektedir. Gümrük beyannamesi, gönderici ve alıcı firma bilgilerini, eşyanın değerini, cinsini, taşıma bilgilerini, ödenmesi gereken vergileri içermektedir.

Gümrük beyannamesi, BİLGE (Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri) sistemi üzerinde hazırlanarak elektronik ortamda tescil edilmektedir. Tescil edildikten sonra gümrük idaresine gelen beyanname öncelikle gümrük onay servisine gönderilmektedir. Beyanname ve beyannamede yazılan bilgilerin doğruluğunu göstermek için eklenen evraklar gümrük onay memuru tarafından dikkatli bir şekilde incelenmektedir. Bu incelemelerden sonra beyanname ve ek belgeler arasında bir uyumsuzluk söz konusu değilse sistem üzerinden beyanname onaylanmaktadır. Bu inceleme sonucunda beyan edilen bilgilerle evraklar arasında bir uyumsuzluk gözlemlenirse gümrük mevzuatının izin verdiği çerçevede düzeltmeler yapılabilmekte ya da beyanname iptal edilmektedir. Bu incelemelerden sonra beyanname onaylanmışsa eşyayı muayene edecek memur ve muayene kriterleri BİLGE sistemi üzerinden otomatik olarak tayin edilmektedir. Eşya için yapılan beyanın doğruluğunun kontrolü kaçakçılık suçlarının önlenmesi açısından çok önemlidir. O nedenle eşyanın cinsine, miktarına, menşesine göre eşya için muayene yapılıp yapılmayacağı, yapılacak ise hangi miktarda eşya için muayene yapılacağı GK 180. maddeye göre belirlenmektedir.

Gümrük işlemlerinde gerekli olan beyanlar ikiye ayrılmaktadırlar. Birinci grup beyanlar, taşıyıcı ile ilgili beyanlardır, ikinci grup beyanlar ise eşya sahiplerine ya da temsilcilerine dair beyanlardır. Taşıyıcılar, gümrük mevzuatında düzenlenen usuller kapsamında beyanları teslim ederek gümrük işlemlerini başlatmaktadırlar. Gümrük

işlemleri başlatıldıktan sonra eşya sahipleri ya da temsilcileri eşyayı ait olduğu gümrük rejimine tabi tutmaktadırlar.

Eşyayı ve gümrük beyanı için gerekli belgeleri gümrük idarelerine teslim etme yetkisi bulunan kişiler tarafından gümrük beyannamesinin verilebileceği GK 62. maddesinde belirtilmektedir. Bu kişiler, eşyayı bölgeye getiren kişiler eşyanın alıcıları ya da bu kişileri temsil eden şahıslardır. Eşyayı taşıyan ya da onu temsil eden araç sürücüsü Eşya bir gümrük idaresinden diğer bir gümrük idaresine taşınırken transit gümrük rejimi beyanında bulunabilir. Eşyanın alıcısı gümrük beyanını kendi adına yaptıysa gümrük beyannamesinde de kendi adı yer almalıdır. Vekil olan kişi tarafından gümrük beyanı yapıldı ise gümrük beyannamesinde eşyanın sahibinin ya da ona vekalet eden kişinin adı olabilir.

Gümrük beyannamesi, BİLGE (Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri) sistemi üzerinde hazırlanarak elektronik ortamda tescil edildikten sonra gümrük adresine teslim edilmektedir. Eşya, beyanname tescil edildikten sonra beyanın yapıldığı gümrük rejimi kararlarına uyması gerektiği için rejimin getirdiği vergiler ve cezalar açısından gümrük idaresine taahhütte bulunmuş gibi kabul edilmektedir. Beyan sahibi, beyannamede bir düzenleme yapılmadığı ya da beyanname iptal edilmediği müddetçe yaptığı beyandan mesuldür ve bu yaptığı beyana göre ortaya çıkan tüm yükümlülükleri yerine getirmek zorundadır. Bu yükümlülükler sadece maddi yükümlülükler değildir, maddi yükümlülüklere ek olarak cezai yükümlülükler de vardır.

3.4. Gümrüklenmiş Değerin Belirlenmesi

Gümrüklenmiş değer kavramı 5607 sayılı KMK da sıkça kullanılmaktadır ve bu kavramın tanımı, Kanun'un 2. maddesinde şu şekilde yapılmıştır: "Gümrüklenmiş değer: Uluslararası kıymet sözleşmesine göre belirlenecek; ithal eşyası için eşyanın CIF³⁵ kıymeti ile gümrük vergileri toplamını, ihraç eşyası için FOB³⁶ kıymeti ile gümrük vergileri toplamını ifade eder". Ayrıca 5607 sayılı kanunun aynı maddesinde gümrük vergileri tanımı da verilmiştir. Ancak, bahsi geçen Kanun'da gümrük işlemleri, geçici ithalat, gümrük kapısı vb. kavramlarının da kullanılmış olduğu

³⁵ CIF'in açılımı Cost Insurance and Freight'dır ve Mal Bedeli, Sigorta ve Taşıma anlamına gelmektedir.

³⁶ FOB'un açılımı Free on Board'dur.

görülmektedir. Bu kavramların tanımlarının 5607 sayılı KMK'da yapılmamasının nedeni 4458 sayılı GK'da bu kavramların tanımlarının verilmiş olmasıdır.

5607 sayılı KMK'nın ilgili maddesinde yalnız gümrüklenmiş değer kavramı tanımlanmamış, bu kavramın yanı sıra gümrük vergileri kavramının da tanımı yapılmıştır. Gümrük vergileri, gümrük idareleri ya da diğer idareler tarafından, ithalat ya da ihracat yapılmasına göre uygulanacak vergiler ve vergi haricindeki maddi sorumluluklar şeklinde açıklanmıştır. Bu nedenle, gümrük vergileri denildiği zaman yalnız gümrük vergisi düşünülmemelidir, gümrük vergisi dışında katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, anti dumping vergisi, telafi edici vergi gibi vergiler de gümrük vergileri kapsamında düşünülmelidir (Ceyhan ve Atay, 2008: 10-11).

Kaçakçılık suçunu oluşturan eylemler içinde en sık görülen eylem, ithal edilen eşya Türkiye'ye getirilirken gümrük işlerinin gerçekleştirilmemesidir. Gümrük işleri, yalnızca Ticaret Bakanlığı tarafından gerçekleştirilebilir. Eşyanın yanıltıcı beyanlarla gümrük vergileri ödenmeksizin ya da eksik ödenerek ülkeye getirilmesi suç teşkil eder, suçun boyutu eşyanın gümrüklenmiş değerine göre değişir, bu nedenle kaçakçılık suçlarında ceza belirlenirken gümrüklenmiş değeri doğru tayin edebilmek cezanın doğruluğu açısından çok önemlidir.

Eşyanın gümrüklenmiş değerinin nasıl belirleneceği Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinde tanımlanmıştır. Gümrüklenmiş değeri belirlemek için Uluslararası Kıymet Sözleşmesi baz alınmıştır. İthal eşyalar için gümrüklenmiş değer, eşyanın CIF değerinin ve gümrük vergilerinin toplanması ile hesaplanır. CIF kıymeti, eşyanın sigorta değeri şeklinde tanımlanmaktadır. Bu durumda, ithalat kaçakçılığının yapıldığı durumlarda gümrüklenmiş değeri belirlemek için öncelikle eşyanın CIF değeri belirlenmelidir ve CIF değerini belirleyebilmek için bilirkişiler atanmaktadır.

Gümrüklenmiş değer kavramının daha iyi bir şekilde açıklanabilmesi için CIF ve FOB kavramlarının tanımları açıklanmalıdır. CIF kavramı, "Cost, Insurance and Freight" teriminin kısaltmasıdır ve eşyanın bedelini, sigorta bedelini ve deniz yoluyla nakliye bedelini içeren teslim biçimini ifade etmektedir.

CIF kavramı sadece deniz yoluyla yapılan taşımacılıklarda kullanılır. Belirlenen varış limanına eşyalarını ulaştırabilmek için CIF teslimini tercih eden bir satıcının gerekli tüm giderleri, nakliye ve sigorta ücretlerini ödemesi gerekir. Bu masraflara ek olarak, eşyanın gemi güvertesine aktarılması ve varış yerine ulaştırılması için gereken tüm

masraflardan ve risklerden satıcı sorumludur. Alıcının sorumluluğu ise sözleşmede belirtilen varış limanına eşya ulaştıktan sonra gemi güvertesinden malların teslim alınmasıyla ortaya çıkmaktadır. Alıcı, eşyayı teslim aldıktan sonra eşya ithalatının gerçekleşmesinin ardından ortaya çıkacak bütün harcamaları karşılamak zorundadır. Malların teslim alınması ile başlayan alıcının sorumluluğu, malın ithali için gerekli olan tüm gümrük işlemlerinin yerine getirilmesini ve ithalat izinlerinin alınmasını kapsamaktadır.

FOB kavramı, “Free On Board” teriminin kısaltmasıdır ve uluslararası ticaretteki manası güvertede teslimat yapmaktır yani alıcı ve satıcı arasında gerçekleştirilen sözleşme doğrultusunda malın teslimat adresi olan limanda alıcıya ulaştırılmasıdır. FOB, eşyanın nakliyesi için getirildiği gemi güvertesine ulaşana kadar ortaya çıkan tüm masrafları da kapsayarak eşyanın bedelini göstermektedir ve bu adıma kadar ortaya çıkan bütün harcamalar satıcının sorumluluğundadır. Ayrıca, tüm ihracat işlemleri, ihracat için gereken tüm izinleri almak, evrakları hazırlamak, tüm risk ve masrafları üstlenerek fatura düzenlemek, bu faturayı ilgili mercilere teslim etmek satıcının sorumluluğunda olan eylemlerdir. Bu nedenle, satıcı eşyayı güvertede alıcıya teslim ettikten sonra eşyaya dair tüm masraflar, kayıp ve hasarlar alıcının sorumluluk kapsamına girmektedir. İthalat için gerekli vergilerin tazmin edilmesi ve ithalat için yapılması gereken tüm formalitelerin yerine getirilmesi alıcının yükümlülüğü altındadır.

Kanun maddesinde, “Eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaması” ifadesi kullanılmasına rağmen gümrük işlemleri kavramının açıklaması verilmemiştir. “Gümrük işlemleri” kavramının tanımı verilmeli, sonrasında gümrük işlemlerini tamamlamak için izlenmesi gereken adımlar açıklanmalı ve gümrük işlemlerindeki beyanlara dair suçlar incelenmelidir.

Bunlara ek olarak, gümrüklenmiş değer belirlenmesi konusunda güncel düzenlemeler bulunmaktadır. Ekonomik suçları kapsayan KMK’da infaz kanunuyla düzenlemeler yapılmıştır. KMK’da yapılan bu düzenlemeler, Covid 19 pandemisi ile doğrudan bir şekilde ilgili olmasa da esas olarak pandemi ile mücadele edebilmek için gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, öncelikle 7242 sayılı “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 15 Nisan 2020 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe

girmiştir. Sonrasında, 7242 sayılı Kanun ile 5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinin 22. fıkrasında bazı değişiklikler yapılmıştır.

Bu değişikliklerin sonucunda, 3. maddenin 22. fıkrasına kaçakçılık suçlarının cezalarında indirimine sebep olan bir ibare getirilmiştir. Bahse konu maddenin ilgili fıkrasına kaçakçılığı yapılan malın kıymeti "Hafif" olarak belirlenirse kaçakçılık suçunun cezasında yarı oranında ve bahse konu malın kıymeti "Pek hafif" olarak belirlenirse verilecek cezada üçte iki oranında indirim yapılabilir.

765 sayılı TCK'nın 522. maddesi "Onuncu babda beyan olunan cürümlerin işlenmesinde cürmün mevzuu olan şeyin veya ika edilen zararın kıymeti pek fahiş ise mahkeme cürme mahsus olan cezayı yarısına kadar artırır ve eğer hafif ise yarısına ve eğer pek hafif ise üçte birine kadar eksiltir" şeklindedir. Bu kanun maddesinden de görüldüğü üzere, KMK'nın 3. maddesinde yapılan değişiklikte kullanılan ifadeler, 765 sayılı mülga TCK'da malın değerine dair yer alan "Pek aşırı", "Hafif" ya da "Pek hafif" ifadelerine benzemektedir. Fakat, kanun koyucu tarafından malın değerinin hafif ya da pek hafif şeklinde belirlenmesi durumu ile TCK kararlarında malın değerinin az olması durumunda uygulanan hükümler farklılık göstermektedir.

KMK ve TCK arasındaki benzer durumlar için hüküm farklılıklarına ek olarak düzenlemelerin ortaya çıkardığı sonuçlar arasında da farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıkları örneklendirirsek, TCK'nın 145. ve 150. maddelerini inceleyebiliriz, 145. madde de hırsızlık suçları ve 150. madde 2. fıkrasında yağma suçları için verilecek cezalarda malın değeri az ise indirim yapılabilir ya da suçun işlenişi incelenerek ceza verilmeyebilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, her iki maddede de cezada indirim yapıp yapılmayacağı hâkimin takdirine bağlıdır. KMK 3. madde 22. fıkrada yapılan değişiklik ise bu bakımdan TCK'dan tamamen farklıdır. Malın değeri hafif veya çok hafif olarak niteleniyorsa KMK'daki düzenlemeye göre cezada indirim yapmak zorunlu hale gelmektedir, bu yüzden kanun düzenlenirken hâkime takdir hakkı verilmemiştir. Eğer malın değeri az ise hâkim indirim yapmak zorundadır. Suç ve ceza arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak, bu farklılığın incelenmesi gerektiği açıktır. Ayrıca hafif, pek hafif kavramları zamana, kişiye ve duruma göre değişim gösteren sübjektif bir ölçü olduğundan idarenin keyfi kararlarının da önü açılmakta olduğu düşünüldüğünden suçta ve cezada kanunilik, açıklık ve belirlilik ilkelerine de uygun olmadığı görülmektedir.

Bu yeni yapılan değişiklikler, sanığın lehine sonuçlar doğurmuştur, bu nedenle Yargıtay'ın, bu yeni düzenlemelerin uygulanmasında iptal kararları aldığı gözlemlenmektedir. Yargıtay, kaçakçılığa konu malın değerini malın objektif değerini baz alarak belirlemektedir. Bahse konu malın objektif değeri ise malın gümrüklenmiş değeri baz alınarak hesaplanmaktadır. Yargıtay yerinde bir düşünce ile dosyaları bahse konu malların gümrüklenmiş değerinin belirlenmesi talebiyle dava dosyasının bilirkişilere gönderilmesi için ilk derece mahkemelerinin kararlarını bozmaktadır. Fakat, KMK ve GK malın gümrüklenmiş değerini farklı şekillerde hesaplamaktadır ve bu noktada bir çelişki doğmaktadır.

KMK'nın 3. maddesinde yapılan değişiklik gerçekleştirilmeden önce bahse konu malın değerinin azlığı, TCK'nın 61. maddesine göre değerlendirilmekteydi. Bu değerlendirmeye Yargıtay'ın almış olduğu aşağıdaki karar örnek gösterilebilir:

Sanık ...'ın kargodan teslim aldığı pakette 205 karton kaçak sigara ele geçirildiği olayda; 5237 Sayılı TCK'nin 61. maddesi uyarınca alt ve üst sınırlar arasında temel ceza ve adli para cezası belirlenirken suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suçun işlendiği zaman ve yer, suçun konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı ve failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığı unsurları dikkate alınması gerekmekte olup, dosya kapsamına göre sanığın benzer olaylarla karşılaştırıldığında vahamet arz etmeyen fiilinin, eylem ile ceza arasındaki dengeyi bozacak şekilde teşdidi gerektirmediği halde, hakkaniyet ölçüleri ile bağdaşmayacak biçimde, sanık ... hakkında fazla cezaya tayini... şeklindedir.³⁷

Yargıtay, almış olduğu bu kararlarla görüldüğü üzere bahse konu önceki hükmü bozma kararı vermiştir.

Konu ile ilgili KMK'nın 3. maddesinde yapılan değişiklik öncesinde de kaçakçılığa konu malın değeri tarafsız bilirkişiler tarafından belirlenmekteydi. Yapılan değişiklik ile bahse konu malın değeri yine tarafsız bilirkişiler tarafından gümrüklenmiş değeri baz alınarak belirlenmesine karar verildi. Bu karara göre, malın değeri mal fahiş, hafif

³⁷ 19. CD'nin 12.03.2020 tarihli 2019/32097 esas sayılı 2020/2865 kararı, [https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/19-ceza-dairesi-e-2019-32097-k-2020-2865-t-, \[12-3-2020\]](https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/19-ceza-dairesi-e-2019-32097-k-2020-2865-t-, [12-3-2020]).

ya da pek hafif şekilde sınıflandırıldıktan sonra gümrüklenmiş değeri hesaplanarak yani CIF değeri ile gümrük vergilerinin toplanarak belirlenmektedir.

Bu değerlendirme yapılırken suçun gerçekleştiği zaman dilimindeki ekonomik imkanlar dikkate alınmaktadır. Aksi şekilde alınan hükümler Yargıtay tarafından bozulmaktadır, buna örnek olarak 19. CD'nin 6.7.2020 tarihinde almış olduğu 2019/19301 esas sayılı 2020/9842 kararı örnek gösterilebilir, bu kararda yer alan "Savunmalarında maddi durumu iyi olmadığı için böyle bir iş yaptığını beyan eden ve sabit bir işi olmayan sanık hakkında, temel ceza tayin edilirken, Kanun'da belirtilen hapis cezası alt sınırdan tayin edildiği halde, birlikte verilen gün adli para cezasının gerekçe gösterilmeksizin alt sınırdan uzaklaşarak tayin edilmesi" ibaresinden de anlaşıldığı üzere ekonomik koşullar dikkate alınmadan verilen hükümler Yargıtay tarafından iptal edilmiştir. Aynı zamanda, kaçakçılığı yapılan bahse konu malın gümrüklenmiş değerinin bilirkişiler tarafından belirlenmesi gerektiğinden Yargıtay 3600 litre akaryakıtın değerini bilirkişiler tarafından belirlenmesi gerektiğini gerekçe göstererek hükmü bozma kararı vermiştir.³⁸

5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinde yapılan bu değişiklik esas olarak maddi ceza hukukuna dair bir düzenleme olmasına rağmen sanık lehine olan bir değişikliktir. Ek olarak, TCK 7. madde 2. fıkrası "suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur" şeklindedir. Bu yüzden, hukuk devletinin lehe olan kanunun geçmiş hükümlere de uygulanması gerektiği kuralından yola çıkarak kanun yürürlüğe girmeden önce işlenmiş suçlarda da sanığın lehine olması durumunda düzenlenmiş kanun geçmiş için uygulanabilmektedir (Öztürk ve Erdem, 2016: 31).

GK'nın 3. maddesinin 26. fıkrasında gümrüklenmiş değer "Uluslararası Kıymet Sözleşmesine" göre hesaplanacağı hususu vurgulanmıştır. Bu sözleşmeye göre ithali yapılan malın gümrüklenmiş değeri malın CIF değeri ile gümrük vergilerini toplayarak ve ihracı yapılan malın gümrüklenmiş değeri ise FOB değeri ile gümrük vergilerini toplayarak hesaplanmaktadır. KMK'da da gümrüklenmiş değer GK'nın ilgili maddesinde açıklanan şekilde hesaplanmaktadır. Buradan da anlaşıldığı üzere, gümrüklenmiş değer GK ve KMK'da aynı şekilde hesaplanmaktadır fakat bu değer

³⁸ 19. CD., E. 2019/19301 K. 2020/9842 T. 6.7.2020 - Yargıtay Kararı | LEXPERA
[27.01.2022].

hesaplanırken kullanılan gümrük vergileri bu iki Kanun'da farklı şekilde tanımlanmaktadır.

KMK'da gümrük vergileri "Gümrük idaresi veya başka idarelerce, eşyanın ithali veya ihracına bağlı olarak uygulanan vergiler ile diğer malî yükümlülükler" şeklinde tanımlanmaktadır. GK'da ise gümrük vergileri tanımlanırken "Diğer mali yükümlülükler" ibaresi bulunmamaktadır. Buradan da anlaşıldığı üzere KMK'da uygulanan gümrük vergilerinin kapsamı GK'da uygulanan gümrük vergilerinden daha geniştir.

Bu nedenle, KMK'ya göre hesaplanan gümrüklenmiş değer, GK'ya göre hesaplanan gümrüklenmiş değerden daha fazla olacaktır. O yüzden bu iki Kanun'da yer alan gümrük vergileri tanımının arasındaki bu farkın hukuk devleti ilkesi ile uyuşup uyuşmadığı düşünülmesi gereken önemli bir soru işaretidir. Çünkü KMK ve GK arasındaki bu fark, suçta ve cezada belirlilik ilkesini de açıkça ihlal ettiği düşünülebilir.

Hukuk devleti olmanın önemli bir prensibi de maddi ve usul hukuk kurallarının öngörülebilir açıklıkta belirlenmiş olması gerektiğidir. Bütün bunlar dikkate alındığında büyük bir uygulama alanı olan KMK ve GK'nın aynı kavramı farklı şekillerde tanımlamış olmaları hukuk devletinin temel ilkeleri ile bağdaşmadığı söylenebilir.

Bu konudaki farklı bir tartışma da gümrük vergilerine dair bu iki farklı tanımın "Vergilendirmede güvenliğin sağlanması ilkesini" ihlal etmiş olmasıdır, bu ilkenin ihlal edilmesi, hukuk devleti ilkesinin ihlal edilmesi tehlikesini de barındırmaktadır.

Anayasa mahkemesi, bu farklılığın oluşturduğu sorunlara dikkat çekmek için bazı kararlar almıştır.

Alınan bu kararlardan biri şu şekildedir:

Hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri olan belirlilik ilkesine göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması yanında kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gereklidir. Vergilemede belirlilik ilkesi, herhangi bir yükümlülüğün, muafiyet veya istisnanın hem kişiler hem de idare yönünden belli ve kesin olmasını, yasa kuralının, ilgili kişilerin mevcut şartlar

altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini makul bir düzeyde öngörmelerini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesini gerektirir. Vergilendirme, mükellefler yönünden güvensiz bir sisteme dönüşmemelidir.³⁹

Bu nedenle aynı kavram için KMK ve GK'daki farklı tanımların uyumlu olacak şekilde düzenlenmesi hukuk devletinin ilkelerinin korunması için uygun bir olacağı düşünülmektedir.

3.5. İthalat Kaçakçılığı Suçlarının Yaptırımları

Kaçakçılık suçunun yaptırımları, işlenen suça ve suçun nitelikli haline göre değişmektedir fakat genel olarak bu suçun yaptırımında adli para cezası ve hapis cezası birlikte uygulanır. Mülga Kanunda bazı kaçakçılık eylemlerinin yaptırımı yalnızca adli para cezası şeklindedir. Kaçakçılık suçu günden güne daha çok ortaya çıkmaya başladıkça kaçakçılık suçları için daha ağır cezalar olması gerektiğine karar verilmiş ve bu suçların yaptırımı olarak hürriyeti bağlayıcı cezalar ve adli para cezaları beraber uygulanmaya başlamıştır.

Kaçakçılık suçunun niteliğine göre ortaya çıkan yaptırımda hürriyeti bağlayıcı cezalar bir yıldan beş yıla kadar değişirken on beş bin güne kadar adli para cezaları verilebilmektedir. Bahse konu suç bireysel olarak değil de toplu bir şekilde işlenirse bahsedilen hürriyeti bağlayıcı cezaların miktarları iki katına kadar artabilmektedir. Eğer suç devletin güvenliğini bozacak şekilde işlenmişse bu suç için uygulanacak ceza on yıldan az olamamaktadır.

Kaçakçılık suçları, KMK'nın 3. maddesinde suç ve kabahatler olarak iki grupta sınıflandırılmıştır, yaptırımlarına göre de “Kaçakçılık suçları ve kaçakçılık kabahatleri” şeklinde sınıflandırılmaktadır. KMK'nın 3. maddesinde yaptırımları idari şekilde olan eylemler “Kaçakçılık kabahati” şeklinde adlandırılırken, aynı madde de yaptırımları adli şekilde olan eylemler “kaçakçılık suçu” şeklinde tanımlanmaktadır. Eşyanın gümrüklenmiş değeri baz alınarak hesaplanan idari para cezaları idari yaptırımlar olarak adlandırılırken, hürriyeti bağlayıcı ceza ve adli para cezalarına ise adli yaptırımlar denilmektedir.

5607 sayılı KMK'da yapılan bu düzenlemeler ile mülga 4926 sayılı KMK'nın prensip edindiği “ekonomik suça, ekonomik ceza” ilkesinden vazgeçilmiştir ve suçlar için

³⁹ Anayasa Mah. 2016/1, 2017/81 K., T. 29/03/2017 [27.01.2022].

öngörülen cezalar açısından yaptırımları 4926 sayılı KMK'ya göre çok daha ağır olan mülga 1918 sayılı Kanuna dönüş yapılmıştır. Kanunun bu şekilde yeniden düzenlenmesinin uygun olmadığını düşünen akademisyenler ve yazarlar bulunmaktadır. Bu düzenlemeyi uygun görmemelerinin nedeni mülga 1918 sayılı Kanunun prensiplerinin aynı olmasıdır ve mülga kanunun yürürlükte olduğu dönemlerde kaçakçılığın önlenemediği açıktır, bu yüzden yine mülga kanunun sahip olduğu prensipler doğrultusunda devam etmenin kaçakçılığı önleyemeyeceği düşünülmektedir.

Suçun cezasının sorumluluğu bireysel olduğundan bu suçtan kaynaklanacak sorumluluğun da sadece failin sorumluluğu olduğu düşüncesi, mülga 765 sayılı TCK'da kabul görmüş ve yürürlüğe girmiştir. Buna ek olarak, 1982 Anayasası'nda da cezanın sorumluluğunun kişisel olduğu görüşü yer almıştır. Fakat, ekonomik suçların günden güne artması nedeniyle özellikle ekonomik suçlarda tüzel kişilerinde cezai sorumluluklarının olması gerektiğini savunan görüşler ortaya çıkmıştır.

Tüzel kişi, tüzel kişiyi meydana getiren gerçek kişilerin iradeleri ile yönetilmekte ve bu gerçek kişilerin amaçları doğrultusunda yönlendirilmektedir. Bu nedenle, tüzel kişilerin ekonomik suçlar için cezai sorumluluklarının olması gerektiğini savunanlar suçun oluştuğu durumlarda tüzel kişinin bir azmettirici gibi düşünülmesi gerektiğini öne sürmektedirler. Bundan dolayı, tüzel kişinin azmettiren gibi düşünülerek cezai sorumluluğu olması gerektiğini ve bu bağlamda tüzel kişiye idari ve mali cezalar verilebileceği düşünülmektedir.⁴⁰

Bu görüşün aksini savunanlar da vardır, bu kişiler cezai sorumluluğun oluşabilmesi için kişinin kusurunun olması ve suç ile bir psikolojik bağ kurmuş olması gerektiğini öne sürmektedirler. Bu sebeplerden dolayı cezai sorumluluğun sadece gerçek kişiler için oluşabileceğini ve bu sorumluluğun yalnızca gerçek kişiler için kişiselleştirilebildiğini savunmaktadırlar. Bu görüşü destekleyen diğer bir durum da tüzel kişinin alacağı bir ceza, tüzel kişiye ortak olmasına rağmen suça karışmamış kişileri de etkileyeceğinden, bu durumun cezanın kişisel olması prensibine ve kimse işlemediği bir suçtan dolayı cezalandırılmaz ilkesine ters düşmesidir (Aslan, 2010:

⁴⁰ Tüzel Kişilerin Yasaklı Eylemlere İlişkin Sorumluluğuna Dair 28 Ekim 2002 tarihli Yasa, www.oecd.org (İngilizce) [27.01.2022].

239). Bu görüşler sonucunda, eğilimin tüzel kişilerin sosyal ve ticari suçların sorumluluğunu alabilecekleri görüşü baskın çıkmıştır (İçel, 1998: 112).

Bu doğrultuda, TCK 20. ve 60. maddeleri kapsamında tüzel kişilerin sorumlu oldukları cezai durumlar belirtilmiştir. TCK 20. madde, tüzel kişi için ceza yaptırımlarının uygulanamayacağı fakat suç açısından kanunda öngörülen güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceğini içermektedir. İlgili maddenin gerekçesi, TCK'nın suçlar için öngördüğü yaptırımlar uyarınca suç failinin yalnızca gerçek kişiler olabileceğidir, bu yüzden bu görüşü savunanlar tüzel kişiye cezai yaptırımların uygulanamayacağını düşünmektedirler⁴¹.

Bu görüşün devamı olarak, tüzel kişiler için alınabilecek güvenlik önlemleri TCK'nın 60. maddesinde belirtilmiş ve aynı zamanda bu madde de önlemlerin işlenen eylemle uyumlu olması gerektiği ifade edilmiştir. Eşyanın gümrük işlemleri uygulanmadan ülkeye getirilmesi suçu için bu durum ele alınırsa suçun faili ancak eşyayı gümrük işlemlerini yapmadan ülkeye getiren gerçek bir kişi olabilir. Bu nedenle bu görüşü savunanlara göre tüzel kişi kaçakçılık suçunun faili olamazlar.

Tüzel kişinin hareketleri kapsamında kaçakçılık suçu işlenirse, bu ithalatı gerçekleştiren tüzel kişi yetkilileri suçun faili olarak kabul edilir ve bu kişiler hakkında gerekli yaptırımlar uygulanır. İlgili tüzel kişi hakkında ise 5607 sayılı KMK'nın 4. maddesi 3. fıkrası hükmü ile sadece güvenlik önlemleri alınabilecektir.

Kaçakçılık suçları için korunan hukuki değer, devletin ekonomik gelir kayıplarının engellenmesi ve iç ve dış ekonomi politikalarını olumsuz etkileyen fiillerin önlenmesidir. Bu tür suçlar toplumu etkiledikleri için suçun mağdurları da toplumu oluşturan tüm kişilerdir, bu nedenle gerçek kişiler bu tür suçların mağduru olamazlar. Gümrük idaresi, devletin bir temsilcisidir ve 5607 sayılı KMK'nın "Davaya Katılma" başlıklı 18. maddesi ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237. maddesi gereğince, Gümrük idaresi takibat aşamasında katılan unvanıyla KMK kapsamında tanımlanan suçlar için açılan davalara katılabileceklerdir.

⁴¹ <https://www.tckmadde.com/20>

2/#:~:text=Madde%2020%2D%20(1)%20Ceza,g%C3%BCvenlik%20tedbiri%20niteli%C4%9Findeki%20yapt%C4%B1r%C4%B1mlar%20sakl%C4%B1d%C4%B1r,[27.01.2022].

Yargıtay yakın zamanda aldığı bir karar ile bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Yerel mahkemece verilen hüküm temyiz edilmekle: başvurunun nitelik, ceza türü, süresi sonrasında veya bu eylemlerin kesintiye uğramadan devamı sırasında yakalanması halinde, eylemin 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Yasası kapsamında kalacağı ve katılma hakkının da Gümrük İdaresine ait olduğu gözetilmelidir”.⁴²

Benzer şekilde, Yargıtay’ın bu durumla ilgili almış olduğu başka bir kararda şu şekildedir: “Kaçağa konu eşyanın, gümrük kapısından veya sınırdan yurda sokulmak istenirken ya da hemen sonrasında veya bu eylemlerin kesintiye uğramadan devamı sırasında yakalanması halinde sanığın eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokma suçundan cezalandırılması gerekir. Suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen ve katılma hakkı bulunmayan EPDK’nın davaya katılan olarak kabul edilip lehine vekâlet ücretine hükmolunması hukuka aykırıdır”.⁴³ Bu karardan anlaşıldığı üzere, fiil Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında ise durumdan tek zarar gören kuruluşun Gümrük İdaresi olmasından dolayı Gümrük İdaresinin davaya katılma isteğinin kabul edilmesi gerektiği ancak temyiz hakkının mevcut olmadığı ve EPDK avukatı adına belirtilen vekâlet ücretinin hukuka uygun olmadığı ifade edilmiştir.

Suç tipinde öngörülen eylemin yöneldiği duruma suçun konusu denir. Bu durum bazen bir kişi bazen bir eşya ya da pozitif hukukta kabul edilen soyut bir varlık olabilmektedir. Örnek olarak, TCK 125. maddesinde belirtilen hakaret suçunda suçun konusu kişinin şerefi olmaktadır. Fakat suçun konusunun ve suçun mağduru karıştırılmamalıdır, ikisi farklı hususlardır. Bu kavramların zaman zaman örtüşme durumu yaşansa da genellikle suçun konusu ve mağdurunu ayrı düşünmek gerekmektedir. Örnek olarak, kasten yaralama suçu alınabilir, bu suç için suçun konusu kişinin vücudu ve suçun mağduru bu vücudun sahibidir. Bu suçla korunan hukuki değer vücut dokunulmazlığının korunması şeklinde tanımlanmaktadır (Artuk, 2011: 310).

Eşyanın gümrük işlemlerine tabi olmaksızın yurda sokulması suçu dikkate alındığında suçun konusu gümrük işlemlerine tabi tutulmayan eşyalardır. Burada bahsedilen eşyalar herhangi bir eşya değildir, buradaki suça konu oluşturan eşyalar ithalat

⁴² 7. CD. E. 2012/28359 K. 2013/12496 T. 6.6.2013 www.kazanci.com [27.01.2022].

⁴³ 7. CD. E. 2013/5744 K. 2014/501 T. 16.1.2014 www.kazanci.com, [27.01.2022].

vergilerinden muaf olmayan eşyalardır. Eşya ithalat vergilerinden muaf ise gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın bu eşya gümrük kapılarından yurda sokulursa, bu eylem Gümrük Kanunu'nun 239. maddesi gereğince suç değil kabahat oluşacaktır.

Kaçakçılık suçunun oluşabilmesi için bulunması gereken bir diğer durum da kaçakçılık yapılan eşyanın ithal edilmesinin yasak olmamasıdır. İthal edilmesi yasak olan bir eşya ülkeye getirilirse KMK 3. maddede belirtilen "İthali yasak eşyayı yurda sokma" suçu işlenmiş olacaktır. Suçlar konularından etkilenme durumlarına göre zarar ve tehlike suçları şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bu ayırmadan yola çıkarak, konu için ortaya bir zarar çıkarsa suç zarar suçları olarak sınıflandırılırken, konunun zararın ortaya çıkması haline maruz kalması durumunda ise tehlike suçlarından bahsedilebilmektedir.

Eşya gümrük işlemleri uygulanmadan ülkeye sokulursa devlet vergi kaybına uğradığı için bahse konu geçen suç zarar suçu olarak tanımlanmaktadır. Diğer yandan, ülkeye giren eşya için gümrük işlemleri uygulanmaması yani devletin bilgisi olmadan ülkeye sokulan eşyanın iç pazar üzerinde oluşturacağı kötü etkinin henüz ortaya çıkmadan cezalandırıldığı söylenebilir. Kaçağa konu eşyanın iç pazar üzerindeki olumsuz etkisi ortaya çıkmadan bu suç yaptırım altına alınmaktadır çünkü meydana gelebilecek zararın önlenmesi istenmektedir. Suç henüz oluşmadan önlem için yaptırım uygulandığı için bu suç soyut bir tehlike suçu olarak kabul edilebilir.

6455 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenen 4458 sayılı GK'nın 239. maddesi şu şekildedir:

İthalat veya ihracat vergilerinden muaf eşyayı 33'üncü madde hükümleri gereğince belirlenen gümrük kapıları dışında başka yerlerden izinsiz olarak ithal veya ihraç veya bunlara teşebbüs edenlerle, bu tür eşyayı gümrük işlemlerini yaptırmaksızın yurda sokanlar veya çıkarıcılar ile buna teşebbüs edenlerden, söz konusu eşyanın ithalata konu olması halinde, CIF değerinin, ihracata konu olması halinde ise FOB değerinin onda biri oranında para cezası alınır.

Bu nedenle, Gümrük Kanunu'nda belirtilen usullere uygun olmaksızın ithalat vergisinden muaf olan eşyanın yurda sokulması durumunda yaptırımlar uygulanmaktadır. Bahse konu geçen hükümde verilen para cezasının türünün idari

olduğu açıklanmamıştır fakat bahsi geçen hüküm kabahat olarak düzenlendiği için verilen cezanın idari para cezası olduğu bilinmektedir.

3.6. İthalat Kaçakçılığı Suçlarında Etkin Pişmanlığın Etkisi

Önceki bölümde bahsedilen kaçakçılık suçlarının yaptırımlarında ceza indirimleri yapılabilmektedir. Eğer fail etkin pişmanlık gösterirse yaptırımda bu duruma göre değişebilmektedir. Suç faili tarafından işlediği suçtan kaynaklı ortaya çıkan zararların telafi edilmesi için çalışılması etkin pişmanlık olarak tanımlanmaktadır ve etkin pişmanlığın görüldüğü suçlarda ceza indirimine gidilebilmektedir. Diğer bir deyişle, fail işlediği suç için pişman olur ve suçun neden olduğu zararları ortadan kaldırırsa fail hakkında ceza indirimi uygulanmasını öngören maddi ceza hukuku kavramına etkin pişmanlık denilmektedir. Kanun'da kaçakçılık suçları kapsamında etkin pişmanlığın hangi durumlarda kabul edildiği açıkça belirtilmiştir.

Kaçakçılık suçunun birden fazla kişi tarafından işlendiği durumlarda, suçlulardan biri resmi makamları suç, diğer suçlular ve kaçakçılıkta bahsi geçen eşyanın bulundurulduğu yer hakkında bilgilendirirse ve verdiği bu bilgiler doğrultusunda resmi makamlar eşyayı ve suçluları ele geçirebilirse bu kişi ceza almayacaktır.

Bir diğer ceza indirimi ise bahse konu malın gümrüklenmiş değerinin iki katının soruşturma sürecinde Hazine'ye ödenmesi durumunda yapılmaktadır, bu durumda verilecek ceza yarı oranında indirilir. Gümrüklenmiş değer iki katı kovuşturma sürecinde hüküm verilene kadar ödenirse verilecek cezada üçte bir oranında indirim yapılabilmektedir. Bu ceza indiriminin yapılabilmesi için suçun örgüt kapsamında işlenmemiş olması, mükerrer suç olmaması, 5607 sayılı Kanun'un 7. fıkrası dışında ve 3. maddesinde tanımlanan bir suç olması gerekmektedir.

Uygulamada Cumhuriyet savcısı, soruşturma süreci devam ederken şüphelinin etkin pişmanlıktan yararlanması için Hazineye bahse konu malın gümrüklenmiş değerinin iki katının ödenmesi gerektiğini şüpheliye ihtar etmektedir. Fakat savcının yasalar gereği tanımlanmış böyle bir görevi yoktur, şüpheliyi etkin pişmanlıktan yararlanması için ödemesi gereken tutar konusunda ihtar etmek zorunda değildir, ödemeyi gerçekleştiren şüpheli Başsavcılığa müracaat etmeli ve etkin pişmanlıktan yararlanmak istediğini kendi iradesi ile özgürce belirtmelidir. Bu konuyu içeren 5. maddenin 2. fıkrası incelendiğinde savcının etkin pişmanlık ile ilgili ihtar yapma zorunluluğu olmadığı görülmektedir. Buna rağmen, bu fıkra savcı tarafından

şüpheliye etkin pişmanlıktan faydalanabilmesi için Hazine'ye ödemesi gereken tutarın ihtar edilmesini engelleyen bir düzenlemede bulunmamaktadır. Buradan hareketle, savcı tarafından şüpheliye ihtar yapılmaması bir yasal eksiklik olmasa da yapılması durumu işleri kolaylaştırdığı ve daha az zamanda sonuçlandırdığı için yapılmasının daha iyi olacağı düşünülmektedir. Bu ihtar soruşturma sürecinde yapılmamışsa hâkim kovuşturma sürecinde bu ihtarını sanığa yapmaktadır.

Bu durum, Yargıtay 7. CD'nin almış olduğu kararda da şu şekilde belirtilmiştir:

5607 sayılı Kanun'da Cumhuriyet savcısının şüpheliye etkin pişmanlığı ihtar yoluyla bildirmesi, şüpheliyi lehe kanun maddelerinden yararlanmaya zorlaması ve tahrik etmesinin yasal olarak mümkün olmadığı, kanunun Cumhuriyet savcısına böyle bir görev de vermediği, şüphelinin etkin pişmanlıktan yararlanmak için bizzat Cumhuriyet Başsavcılığına müracaatı gerektiği gibi, 5271 sayılı Kanun'un 174. maddesi içeriğine göre de; Cumhuriyet savcısı tarafından etkin pişmanlık halinin hatırlatılmamasının iddianamenin iadesi nedenleri arasında yer almadığı gözetilmelidir.⁴⁴

Buna rağmen, şüpheli etkin pişmanlıktan faydalanmak istiyorsa Hazine'ye ödemesi gereken para miktarının şüpheliye bildirilmesi gerekmektedir. Bu konu ile ilgili alınmış Yargıtay kararları bulunmaktadır. Kaçak sigara satmaktan hakkında dava açılan bir şüpheli 5607 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 2. fıkrası uyarınca etkin pişmanlıktan faydalanmak istemiştir ve bunun için gereken tutarı Hazine'ye ödemek için bahse konu eşyaların gümrüklenmiş değerinin iki katının belirlenerek ödemesi gereken tutarın kendisine bildirilmesini beklediği beyanında bulunmuştur. Bu tutar şüpheliye bildirilmemiş ve yerel mahkeme şüphelinin etkin pişmanlıktan faydalanması için ödemesi gereken tutarı ödemediği için hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygun olmadığı kararı verilmiştir. Yargıtay'ın 2011/140 esas sayılı kararında suça konu eşyanın gümrüklenmiş değerinin belirlenmesinin teknik bir neden olduğu ve basit bir şekilde belirlenemeyeceği için şüpheli tarafından bu değer belirlenemeyeceği bu yüzden bilirkişi tarafından öngörölmüş değer şüpheliye

⁴⁴ Yargıtay 7. Ceza Dairesi- Karar: 2016/4155.

bildirilmesi gerektiği, bu bildirimden sonra hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilip verilmeyeceğine hükmedilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Etkin pişmanlıktan faydalanılmasını sağlayan diğer bir husus da kaçak eşya ile yakalanan kişinin bu kaçak eşyayı nereden ve kimden temin ettiği konusunda bilgi vermesidir, böylece suç tamamlanmadan önlenbilmesine yardım ettiği için cezasında indirim uygulanmaktadır. Buna rağmen bu durumun ortaya çıkması için özel koşullar vardır. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin almış olduğu 2018/4913 esas nolu karardan kaçak eşyayı temin ettiği yer konusunda bilgi veren kişinin etkin pişmanlıktan hangi koşullar altında yararlandığı görülebilmektedir. Bu kararda bahsi geçen sanığın aracında kaçak sigara yakalanmış, mahkemeye çıkarılan sanık kaçak sigaraları nereden ve kimden aldığı konusunda bilgi vermiş, bunun üzerine sanığın söylediği yerde arama yapılmış ve kaçak sigaralarla birlikte bu kaçak sigaraları satan kişi yakalanmış, sanık bu kişinin yakalanmasını ve yargılanmasını sağladığı için Kanun'un 5. maddesi 1. fıkrası gereğince suç resmi rakamlar tarafından yakalandıktan sonra yardımlarıyla suçun bütünüyle ortaya çıkmasını önlediği için etkin pişmanlıktan faydalanarak cezasında indirim uygulanmıştır. Fakat, bahse konu Kanun maddesinin uygulanabilmesi için ancak kaçakçılık suçunun iştirak halinde işlenmesi gerektiğinden ve bahse konu suç iştirak halinde işlenmediğinden dolayı cezada indirim yapılan karar bozulmuştur.⁴⁵

⁴⁵ Yargıtay 7. Ceza Dairesi-Karar: 2018/4913.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARININ SINIFLANDIRILMASI

4.1. Eşyayı Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu

“Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu” 5607 sayılı KMK’nın ilk fıkrasında hüküm altına alınmıştır. Bu fıkrada yer alan hüküm “Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” şeklindedir. Hükümden de görüldüğü üzere bahse konu eylemi gerçekleştiren kişiler hapis cezası ve adli para cezasına çarptırılmaktadırlar. Bu suç tipi için nitelikli durumlar ortaya çıkabilmektedir.

4.1.1. Genel Olarak

Gümrük işlemleri eşyanın ülkeye getirilmesine kadar yapılması gereken tüm işlemleri kapsamaktadır, daha önceki bölümümüzde gümrük işlemlerinin bütün aşamaları tek tek incelenmişti. Bu aşamalara uyulmadan gümrük işlemleri yapılmaksızın eşya ülkeye sokulursa bahsi geçen fıkraya göre kaçakçılık suçu işlenmiş olacaktır. Bu suç bahse konu fıkrada iki aşamaya ayrılmaktadır, eşya gümrük işlemleri gerçekleştirilmeksizin gümrük kapılarından ülkeye sokulursa suçun basit hali, eşya gümrük işlemleri gerçekleştirilmeden gümrük kapıları dışında bir yerden ülkeye sokulursa suçun ağırlaştırılmış hali ortaya çıkmaktadır. Bu durumda verilecek ceza üçte bir oranından yarısına kadar artırılmaktadır.

4.1.2. Korunan Hukuki Değer

Bu suç kapsamında ortaya çıkacak fiiller devletin sınırları dahilinde kurallar ile gerçekleştirdiği eşya giriş ve çıkış kontrolüne dair hâkimiyetine zarar vermektedir, bu nedenle bu noktada korunan hukuki değer devletin hâkimiyet yetkisidir. Buna ek olarak, tahsil edilecek vergiler dolayısıyla devletin ekonomik yararları da korunmaktadır.

Özetlersek, bu suç ve bütün kaçakçılık suçları için korunan hukuki değer devletin ekonomik yararlarıdır.

4.1.3. Suçun Maddi Unsurları

Suçu oluşturan unsurlar, maddi, manevi, hukuka aykırı unsurlar olmak üzere üç ana bölümde incelenmektedir. İlk olarak, suçun maddi unsurlarını inceleyelim. Suçun maddi unsurları fiil, fail, suçun konusu, suçun mağduru, suçun nitelikli unsurları olmak üzere beş bölümde ele alınmaktadır.

4.1.3.1. Fiil

Suçun maddi unsuru olan fiil, kanunda yer alan suçun tanımına uygun şekilde gerçekleştirilen ya da suçun tanımında belirtilmiş sonucun ortaya çıkmasına neden olan insanların iradeleri ile gerçekleştirdikleri davranışlar şeklinde tanımlanmaktadır (Zafer, 2013: 191). Fiil, bir suçun ortaya çıkabilmesi için en gerekli şeydir, çevrede farklılık oluşturan bir fiil olmaksızın suç ortaya çıkmayacaktır, bu nedenle ceza hukuku çevrede değişiklik oluşturmadıkça insanların istekleri, düşünceleri ile ilgilenmez. Bahse konu suç için gerçekleşmesi gereken fiil, eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulmasıdır.

5607 sayılı Kanun'da yer alan "Eşyayı, ... Türkiye'ye ithal eden kişi" ifadesi 2013 tarihinde 6455 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir. Çünkü "ithal etme" kavramı eşyanın gümrük mevzuatına uygun bir şekilde yapılması gereken işlemler tamamlandıktan sonra ülkeye getirilmesi manasına gelen teknik bir ifade olmasına karşılık "eşyanın ülkeye sokulması" kavramı daha sade ve anlaşılır bir ifade ediliş biçimidir (Kılıç, 2013: 94).

"Eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmadan ülkeye sokulması" ifadesini tam olarak açıklayabilmek için GK ve içerdiği usulleri iyi bir şekilde anlamak gereklidir. Daha önceki bölümlerde eşyanın ülkeye sokulması için gerçekleştirilmesi gereken işlemler eşyanın gümrüğe sunulması, özet beyanın verilmesi, depolanması, rejim beyannamesinin verilmesi, kontrol edilmesi gibi işlemler detaylı bir şekilde incelenmişti. İthal edilmek istenen eşya ülkeye sokulmadan önce özet beyanda bazı problemlerin olması durumunda bu suç KMK kapsamına girmemektedir. Çünkü özet beyanda eşya sahibinin ithal iradesi ortaya çıkmamıştır bu nedenle suç KMK değil GK kapsamında ele alınmaktadır ve eşya sahibinden ve taşıyıcıdan gerekli bilgiler edinildikten sonra bu suç için GK kapsamında yer alan Gümrük Kabahatleri uygulanacaktır. Ele aldığımız suçun ortaya çıkabilmesi için gümrük idaresinin gümrük işlemleri gerçekleştirilmeden ya da eksik olarak gerçekleştirilerek ülkeye sokulan eşya için rejim beyannamesini onaylamış olması gerekmektedir, bu durumda eşya sahibinin ithal iradesi ortaya çıktığı için bahse konu suç da işlenmiş kabul edilmektedir.

Kanunda açıklanmış olan ithalat kaçakçılığı suçunun ortaya çıkabilmesi için ise eşyanın özel bir statüye sahip olmaması gerekmektedir. İthalat yapılmak istenen eşya gümrük vergilerinden muaf ise bu durumda sadece beyanname verilmesi yeterli olacaktır.

Suç türleri, sırf hareket (neticeli suç), ani (mütemadi suç) ve kalkışma suçları olarak sınıflandırılmaktadır. Eylemin gerçekleştirilmesi ya da ihmal sonucu hareketlerle ortaya çıkan suçlara sırf hareket suçları denilmektedir, bu suçlar bozdukları hukuki değer göz önüne alındığında tehlike suçları olarak da adlandırılmaktadırlar. Ani suçlar, hareketin gerçekleşmesi ile tamamlanır ve icrası devam etmez. Ani suçlara verilebilecek örnekler kasten öldürme ve hırsızlıktır.

Kalkışma suçlarını açıklayabilmek için teşebbüs kavramını iyi bir şekilde açıklamak gerekmektedir. “Teşebbüs” kavramı Arapça kökenlidir ve “bir işi yapmaya yeltenme, girişme” anlamında kullanılmaktadır. Teşebbüs kavramı ceza hukukunda ise suç olarak tanımlanan bir hareketin icrasına uygun şekilde başlanmasına rağmen elde olmayan sebeplerle tamamlanamaması ya da neticenin gerçekleşmemesi anlamına gelmektedir. Teşebbüs, hukuki nitelik olarak “suçun özel görünüş biçimi” olarak varsayılmaktadır.

Cezada kanunilik ilkesi uyarınca tüm unsurları tipik olan bir fiil suç olarak kabul edilerek yaptırım uygulanmasına rağmen teşebbüs durumuna özel düzenlenmiş kanunlarla tipik unsurları eksik olan fiiller içinde yaptırım uygulanabilmektedir. Buradan da anlaşıldığı üzere cezalandırmanın alanını genişletmektedir (Demirbaş, 2019: 464). Bazı suç tiplerinde teşebbüste bulunulursa suç tamamlanmış olarak kabul edilmektedir ve yaptırım uygulanmaktadır, bu tip suçlar kalkışma suçları olarak adlandırılmaktadır.

5607 sayılı KMK 3. maddesi 21. fıkrası gereğince kaçakçılık suçları kalkışma suçları olarak düzenlenmiştir. Suça teşebbüs edilmesi, fiili gerçekleştirecek hareketlere başlanması fakat bazı nedenlerle suçun tamamlanamaması anlamına geldiği ve kaçakçılık suçları da kalkışma suçları sınıfına girdiği için kaçakçılık suçuna teşebbüs eden kişi de KMK 3. maddesi 18. fıkrası uyarınca suç tamamlanmış gibi cezalandırılmaktadır, yani kaçakçılık suçları için suça teşebbüs edilmesinin ve suçun tamamlanmasının yaptırımları aynıdır. Gümrükten geçirilen eşya gümrük işlemlerinin

gerçekleştirildiği yere getirilmeden kaçakçılık tespiti yapılırsa suça teşebbüsten bahsedilemez çünkü bu durum sadece ithalata hazırlık hareketlerini içermektedir.

Benzer şekilde, rejim beyannamesinde bulunulmamış durumlarda yani eşyayı ülkeye sokma iradesi gerçekleşmemiş kişilerin cezalandırılması kişilerin düşüncelerine göre cezalandırılmamalarını esas alan ceza hukuku ile çelişki oluşturacaktır. Bu nedenle, suç rejim beyannamesi verildikten sonra yani ithal iradesi ortaya çıktığı durumda ortaya çıkmış olacaktır, bu durumdan sonra suça konu eşyalar ülkeye sokulmasa bile ithal iradesi ortaya çıktığı için suç işlenmiş kabul edilmektedir. Özetlersek; bir eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmadan ülke sınırlarından içeriye sokma eylemi suçun gerçekleşmesi için yeterlidir, eylemden farklı bir neticenin oluşması gerekmemektedir.

4.1.3.2. Suçun Faili

İthal edilmek istenen eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmadan Türkiye'ye getiren ya da getirmeye kalkışan kişi bu suçun failidir. Bir cezanın sorumluluğu bireyseldir, bu bağlamda 765 sayılı TCK'da suçun neden olduğu sorumlulukların sadece suçun failine ait olduğu belirtilmiş ve Anayasa'da cezanın sorumluluğunun kişiye özel olduğu kabul edilmiştir. Fakat zamanla tüzel kişilerin de cezai sorumluluklarının olması gerektiği savunulmuş (Aslan, 2010: 239) ve tüzel kişilerin sosyal ve ekonomik suçlar açısından sorumlu olabileceği görüşünde karar kılınmıştır (İçel, 1998: 112).

Bu bağlamda, tüzel kişilerin sorumluluklarına TCK'nın 20. ve 60. maddelerinde yer verilmiştir. Bahse konu 20. madde de tüzel kişiler için suç yaptırımının uygulanamayacağını ancak güvenlik tedbirlerinin alınacağı belirtilmiştir. O nedenle bu suç tüzel kişiler tarafından işlenirse onlara yalnızca güvenlik önlemleri uygulanmaktadır. Bu bağlamda, tüzel kişiler için uygulanabilecek güvenlik tedbirleri TCK'nın 60. maddesinde düzenlenmiştir, ayrıca bu güvenlik tedbirleri ve ortaya çıkan fiilin birbirleri ile uyumlu olması gerektiği vurgulanmıştır. Buna ek olarak, ithalat yapan tüzel kişi eşyayı belirlediği bir depoya koyarsa ve eşya kaybolursa tüzel kişi eşyanın bedelini ve gümrük vergilerini ödemek zorundadır, bu yaptırım cezai değil hukuki bir yaptırımdır (Erman, 1992: 24).

Bu nedenle, bahse konu suçun faili ancak gerçek kişilerdir, tüzel kişiler bu suçun faili olamaz. Tüzel kişinin gerçekleştirdiği ithal işlemi sonucu kaçakçılık suçu ortaya çıkıyorsa bu tüzel kişi yetkilileri fail olurlar ve cezai sorumlulukları oluşmaktadır,

tüzel kişi için ise 5607 sayılı KMK 4. maddesi 3. fıkrası uyarınca yalnız güvenlik tedbirleri uygulanmaktadır.

4.1.3.3. Suçun Konusu

Bir suçun konusu, suçun ortaya çıkması için gerçekleşmesi gereken eylemin yöneldiği şeydir. Bu konu bazen bir kişi bazen bir eşya bazen de gurur, şeref gibi soyut bir kavramdır. Bahse konu suçun konusu ise ithali yapılmak istenen bir eşyadır. Fakat herhangi bir eşya suçun konusunu oluşturamaz, bir eşyanın suçun konusu olabilmesi için gümrük vergilerinden muaf olmaması gerekmektedir.

Eşyanın suçun konusunu oluşturabilmesi için dikkat edilmesi gereken diğer bir husus da ithal edilmesi yasaklanmamış bir eşya olması gerektiğidir. Gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye eşya ithal etme suçu KMK 3. maddesi 1. fıkrasında değerlendirilirken ithali yapılmak istenen eşya ithal edilmesi yasaklanmış bir eşya ise ve gümrük işlemleri yapılmaksızın ithal ediliyorsa bu suç aynı maddenin 7. fıkrası kapsamında değerlendirilmektedir (Sahir, 1981: 7).

Eşyanın gümrük vergilerinden muaf olması bir ayrıcalık kazandırmaz, bu durumda da gümrük işlemlerine tabi tutulmalıdır. Eşyanın hangi durumlarda gümrük vergilerinden muaf olacağı GK 167. maddesinde belirtilmiştir. Gümrük işlemleri gerçekleştirilmemiş eşya vergiden muaf olan ve ithali yasak olmayan bir eşya ise bu usulsüzlük 4458 sayılı GK'nın 239. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir. Bu maddenin içeriği "İthalat veya ihracat vergilerinden muaf eşyayı...gümrük kapıları dışında başka yerlerden izinsiz olarak ithal veya ihraç veya bunlara teşebbüs edenlerle, bu tür eşyayı gümrük işlemlerini yaptırmaksızın yurda sokanlar veya çıkarılanlar ile buna teşebbüs edenlerden, söz konusu eşyanın ithalata konu olması halinde, CIF değerinin, ihracata konu olması halinde ise FOB değerinin onda biri oranında para cezası alınır" şeklindedir ve bahse konu suçun yaptırımları para cezaları şeklindedir. Bu madde de bahsedilen eşyalar ithalat vergilerinden muaf olan eşyalardır. Bahse konu eşya vergilerden muaf olmayan bir eşya ise bu madde kapsamında değerlendirilemez, KMK'nın 3/1 maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.

Kısaca, bu suçun konusu ithali serbest olan ve gümrük vergisinden muaf olmayan taşınabilir eşyalardır.

4.1.3.4. Suçun Mağduru

Toplumun tüm bireyleri bu suç karşısında mağdur sayılmaktadır fakat gerçek kişiler bu suçun mağduru olamazlar. Bu nedenle, KMK kapsamına dahil olan suçlar için açılan davalarda katılma hakkı devletin temsilcisi olarak Gümrük İdaresi'ne aittir. Yargıtay'ın “...eylemin 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Yasası kapsamında kalacağı ve katılma hakkının da Gümrük İdaresine ait olduğu gözetilmelidir” şeklinde almış olduğu bu karardan da bu durum görülmektedir. Yargıtay 7. CD'nin 2013 tarihinde almış olduğu başka bir karar ise “...Suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen ve katılma hakkı bulunmayan EPDK'nın davaya katılan olarak kabul edilip lehine vekâlet ücretine hükmolunması hukuka aykırıdır” şeklindedir, görüldüğü üzere bu kararda KMK kapsamında kalan suçlar için Gümrük İdaresi dışında bir katılan olamayacağını çünkü bu tip suçlar için zarar görenin ancak Gümrük İdaresi olabileceği belirtilmiştir.

4.1.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları

5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinde tanımlanan kaçakçılık suçlarını incelemiştik. Bu suçların nitelikli halleri işlenirse uygulanması gereken yaptırımlar 4. maddenin 7. fıkrasında ele alınmıştır.

Eşyanın gümrük işlemleri gerçekleştirilmeksizin ülkeye getirilmesi eyleminin nitelikli hali, 5607 sayılı KMK'nın 3 maddesi 1. fıkrası eşyanın gümrük kapıları dışından ülkeye getirilmesi şeklinde belirtilmiştir. Fakat, bu fiilin nitelikli halden ziyade ayrı bir suç olarak ele alınması gerektiğine dair görüşler bulunmaktadır, nitekim bu durum 4926 sayılı KMK'da da bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir. Kanaatimize göre de bu yaklaşımın daha doğru olduğu yönündedir. Çünkü nitelikli hal suçun basit şekline göre daha farklı şekilde ortaya çıksa da esas suçun hukuki özelliklerinin devam etmesi gerekmektedir. Bu maddede yer alan bu nitelikli hal de ise hukuki özellikler aynı değildir, buna rağmen nitelikli hal olarak düzenlenmesinin nedeni olarak gümrük işlemleri yapılmaksızın eşya ithal etme suçuna nazaran daha ağır bir suç olması gösterilmektedir. Bu nitelikli halin yaptırımı, cezanın üçte bir oranından yarısına kadar ağırlaştırılmasıdır (Ertuğrul, 2008: 37).

Bu suç mücbir nedenler dolayısıyla beklenmedik bir şekilde gerçekleşirse bu suçu işleyen kişilerin hızlı bir şekilde durumu gümrük idaresine bildirmesi gerekmektedir, eğer bildirilmezse 4458 sayılı GK'ya göre usulsüzlük cezası uygulanır. Gümrük

Muhafaza Görev Yönetmeliğinde yer alan 10. maddeye göre Gümrük muhafaza idaresi, gümrük kapıları dışından eşya ithal edildiğini tespit ederse durumu gümrük idaresine bildirir ve bu durum KMK'ya göre bir suç olup olmadığının araştırılması üzerine belgeler Savcılığa ulaştırılmaktadır.

4.1.4. Suçun Manevi Unsurları

Bu suç için manevi unsur, eşyanın gümrük işlemleri gerçekleştirilmeksizin yurda sokulması eyleminin bilinçli bir şekilde ortaya çıkmasıdır yani bu eylemin kaçakçılık kapsamına girmesi için kasıtlı bir şekilde işlenmiş olması gerekmektedir. İthale konu eşyanın beyan edilmediğini bilen ya da bu konuda bilgi sahibi olması gereken taşıyıcı, eşya sahibi gibi kişilerin bilinçli şekilde hareket ettiği düşünülmektedir. Bunlara ek olarak, yanlış ürün gönderimlerinde bilinçli hareket edildiği düşünülmemekte bu durum ticaretin işleyişinde normal bir süreç olarak görülmektedir. Taşıyıcı, mücbir nedenler yüzünden eşyayı gümrük idaresinin bulunmadığı bir yerde boşaltırsa ve bu durumu ispat ederse bu durumda normal görülmektedir (Bilican, vd., 2007: 63).

Genel olarak bu suç için failin eşyanın gümrük kontrolüne girmemesi için genel bir kastının olması aranmaktadır. Eylem gerçekleştirilirken kasıt yoksa suç oluşmazken, kasıt mevcut ise failin eşyayı ithal etmekteki amacının önemi kalmayacak ve suç oluşmuş varsayılacaktır. Kasıt, doğrudan kasıt ve olası kasıt olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu suçun ortaya çıkması için doğrudan kasıt aranmaktadır. Olası kasıt bu suçlar için pek söz konusu değildir çünkü suça konu eşya vergiden muaf değilse ve kişi ben bu eşyanın vergiye tabi olup olmadığı konusunda kararsız kaldım derse tanım gereği bu durum olası kasıt olarak düşünülebilecek olsa da hangi tür eşyaların vergiden muaf olduğu GK'da açık bir şekilde belirtildiği için kişinin bu durumu bilmediği için suçu işlediği kabul edilmeyecektir yani kişinin ithal ettiği eşyasının vergiden muaf olup olmadığını bilmesi gerekmektedir (Burkoff ve Weaver, 2008: 37). Kaldı ki söz konusu eşya vergiden muaf bile olsa yine de gümrük idaresi bilgilendirilmelidir, bu konuda bilgi vermeyen kişiler GK 239. madde kapsamında değerlendirilmektedirler. Bu nedenle, vergiden muaf olduğunu düşündüm bu nedenle bilgi vermedim şeklinde bir açıklama geçerli olmayacaktır, bu konuda şüpheye düşen kişi bilgi vererek eşyanın vergiden muaf olduğunu teyit ederek üzerindeki sorumluluğu yerine getirmiş olacaktır. O nedenle bu tür durumlarda olası kasttan söz edilemez.

Diğer yandan suç türüne göre kastın arandığı zaman dilimi de değişmektedir. Bu suç tipi için kast, eylemin gerçekleştiği zamanda aranmaktadır. Eşya ithal edilirken ilgili gümrük idaresine bildirim yapılmadığı an kastın oluşmuş olduğu andır, o nedenle bu suç için kastın bildirimde bulunma yükümlülüğünün ortaya çıktığı anda arandığı söylenebilir (Çilesiz, 2011: 84). Suç eşyanın gümrük kapıları haricinde bir yerden ithali şeklinde işlenmişse eşyanın gümrük kapıları dışından bu yerden ülkeye sokulduğu an kastın oluştuğu an olarak kabul edilmektedir.

Eşyanın gümrük işlemleri yapılmadan yurda sokulması ya da gümrük kapıları dışından bir yerden yurda sokulması eylemleri taksirle gerçekleştirilirse suç ortaya çıkmamış kabul edilerek cezai yaptırım uygulanmamaktadır. Taksirle işlenen eylemlerin suç olarak kabul edilebilmesi için kanunun açık hükmünün ifade edilmesine gerek olduğu TCK 22. madde de yer almaktadır. KMK'da taksirle işlenen eylemlerin suç sayılması için gerekli bu ifadeye yer verilmediği için bu kanun kapsamında taksirle işlenen eylemler suç sayılmayacak ve kişiler sorumlu tutulamayacaktır. Taksirle işlenen kaçakçılık eylemlerine bavuldaki eşyanın beyan edilmesinin unutulup yakalanması örnek olarak verilebilir, bu durumda eşyanın sahibi bu eylemi taksirle gerçekleştirdiği için herhangi bir yaptırım uygulanmayacaktır.

Bazı yazarlar, eylem bir tehlike yüzünden gerçekleştirildiği zaman kastın oluşmayacağını iddia etseler de kişi bu suçu kasten işlemiş olarak kabul edilmektedir. Bu tür durumlarda kasıt olduğu kabul edilmesine rağmen eylemin zorunluluktan işlendiği göz önünde bulundurularak fail cezalandırılmayabilmektedir.

Özetlemek gerekirse, bu suçun oluşabilmesi için failin söz konusu eşyayı kasıtlı bir şekilde Türkiye'ye sokması gerekmektedir.

4.1.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk

Hukuksal yararın korunması adına kanunlar ile düzenlenen kurallar, suçun işlenmesi durumunda ihlal edilmektedir. Hukuk dışı fiiller, suçta ve cezada kanunilik ilkesine göre kanunlarda tanımlanmaktadır (İçel ve Evik, 2007: 85). Bu nedenle, gerçekleşen her fiil tanımlanan suç tiplerinden birine girmektedir.

Bir fiilin hukuka uygun olmasından kasıt, fiilin hukuka aykırı olmamasıdır. Hukuka aykırılık unsurlarını ortadan kaldıran eylemler “hukuka uygunluk nedenleri” şeklinde adlandırılmaktadır ve bu nedenler 5237 sayılı TCK'nın 24, 25 ve 26. maddelerinde ifade edilmektedir. Bu nedenler; “Hakkın kullanılması”, “İlgilinin rızası”, “Meşru

savunma” şeklinde örneklendirilebilir. Bu nedenler mevcutsa eylem artık suç olarak kabul edilemeyeceği için fail ceza almayacaktır (Demirbaş, 2019: 226).

Bahse konu suçun hukuka aykırılık unsuru “Gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın” ifadesidir ve bu suç tipi için hukuka uygunluk nedenleri bulunmamaktadır. Bu suçun diğer işleniş biçiminin hukuka aykırılık unsuru ise “Gümrük kapıları dışından ithal edilme” ibaresi iken suçun bu biçimi içinde hukuka uygunluk nedenleri bulunmamaktadır.

Kusurluluk unsuru, eylem hangi şartlarda işlenirse failin sorumlu tutulacağını göstermektedir. Fail, suç gerçekleştiğinde irade gösterebiliyorsa yani gerçekleştirdiği fiilin hukuka uygun olmadığını farkındaysa failin kusurlu da olabileceği düşünülmektedir. Yaşın küçük olması, akıl sağlığının olmaması, alkol ya da uyuşturucu madde kullanımı gibi durumlar kusurluluğu etkileyen durumlardır ve 5607 sayılı KMK kapsamında tanımlanan suçlar için bu durumlar uygulanmamaktadır.

KMK’da yer alan suçlara kusurluluğu etkileyen durumlardan ancak cebir ve tehdit uygulanabilmektedir. Mağdura zor kullanarak onun iradesini zayıflatacak her türlü hareket cebir olarak adlandırılmaktadır. Cebir, sadece mağdura karşı gerçekleşirse tehdit olarak kabul edilmektedir, başka bir kişiye zor kullanarak mağduru fiile ikna etmek cebir kabul edilmemektedir. Tehdit ise mağdura yapılacak bir kötülüğün önceden haber verilmesidir ve tehdit olarak kabul edilebilmesi için suçtan daha fazla zarar vermesi gerekmektedir çünkü ancak bu durumda insanın iradesinin kırılabileceği kabul edilmektedir (İçel ve Evik, 2007: 216).

5607 sayılı KMK’nın koruduğu hukuki yarar bilindiği üzere devletin ekonomik kayıplarını önlemek ve toplumda düzeni sağlamaktır. Mağdurun yakınları vücut bütünlüklerine zarar gelecek bir şekilde tehdit edilirse ve kaçakçılık fiili bu tehdit altında işlenirse mağdurun iradesi ortadan kalkmaktadır. Bu durumda korunan değer vücut bütünlüğü olduğu için kaçakçılık suçlarında korunmaya çalışılan gibi ekonomik bir değer olmamasına rağmen kusurluluk unsurunun bulunduğu kabul edilmektedir. Örnek olarak, bir kişinin yakını kaçırılarak kaçakçılık suçunu işlemezse yakınının öldürüleceği konusunda tehdit edilirse fail bu suç için caza almayacak, suçun sorumluluğu tehdit eden kişinin olacaktır.

4.1.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.1.6.1. Teşebbüs

Suçlar gerçekleşirken izlenen aşamalar birbirinden farklıdır, bu nedenle suçların insanlar gibi doğup yaşayıp öldükleri şeklinde düşünülebileceğini savunan yazarlar da vardır (İpekçioğlu, 2019: 19). Bu düşünce de suçların farklı süreçlerden geçtiğini desteklemektedir, bu süreçler suçu tasarlama aşaması, suça hazırlık aşaması, icra hareketleri ve suçu tamamlama aşaması olarak ele alınmakta ve bu süreç suç yolu olarak adlandırılmaktadır.

Bu süreç failin iradesi dışında kalan sebepler yüzünden tamamlanamazsa yani suç gerçekleşmezse teşebbüs ortaya çıkmış olacaktır. TCK 35. maddesi teşebbüs durumunu “Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur” şeklinde tanımlamıştır. Bu hükümde de görüldüğü üzere teşebbüs kişinin istediği neticeyi gerçekleştirmek için eylemde bulunması fakat iradesi dışındaki sebepler yüzünden suçu tamamlayamaması olarak nitelenebilir.

Mülga 4926 sayılı KMK'nın 2. maddesinde Kaçakçılık suçları için teşebbüs kavramı “Kaçakçılık suçu işlemek amacıyla icra vasıtalarının hazırlanması, ancak failin kendi isteği dışında alınan engelleyici önlemler nedeni ile failin meydana gelmemesi” şeklinde tanımlanmıştır (Yurtcan, 2019: 18). Fakat 5607 sayılı KMK kapsamında teşebbüs ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır, bu nedenle 5237 sayılı TCK'nın 35. maddesinde yer alan teşebbüs hükmü bu suç içinde uygulanmaktadır. Bu hüküm uyarınca, eşyanın gümrük işlemleri uygulanmadan ülkeye sokulması ya da gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması suçları için teşebbüs durumu ortaya çıkabilmektedir.

Gümrük işlemleri tamamlanmadan eşyanın ülkeye sokulduğu fiil için teşebbüs durumu, beyan yapılması gereken anda yapılmamışsa ve eşya henüz yurda sokulmadan görevliler tarafından tespit edilmişse ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, rejim beyanı verildikten sonra depolama alanında beyan edilmeyen bir eşya bulunursa yine teşebbüs durumu ortaya çıkmaktadır. KMK 3. madde 18. fıkraya göre teşebbüs durumunda kalmış suçlar tamamlanmış şekilde kabul edilerek cezalandırılmaktadır. Burada korunmaya çalışılan hukuki değerın önemi gözetilerek kanun koyucu

tarafından teşebbüsün suç olduğuna ve cezalandırılması gerektiğine karar verilmiştir (Hakeri, 2011: 158).

Suçun nitelikli hali olan gümrük kapıları dışından eşyanın ülkeye sokulmaya çalışıldığı durum için ise eşya sınırda yakalanırsa ve durumdan eşyanın gümrük bölgesine getirileceği görülüyorsa teşebbüs ortaya çıkmış kabul edilmektedir. Ancak, fail sınırdan geçmişse suç tamamlanmış olarak kabul edilecektir. Mesela sınır bir nehir ise fail bu nehri geçerken yakalanırsa bu durum teşebbüse girmekte iken nehri geçmişse suç tamamlanmış olarak kabul edilmektedir.

Yargıtay'ın 1981/205-369 esaslı kararında sanık beyan ettiği bazı eşyaları ve daha sonraki incelemede beyan etmediği anlaşılan bazı diğer eşyalarını taşıdığı aracı ile sınırı geçmiş ve gümrük işlemlerini yaptıracığı alana gelmiştir. Sanığın hareketlerinden şüphelenen görevliler yaptıkları arama üzerine araçta beyan edilmeyen ticari eşyalar bulmuşlardır, bu eşyalar gümrük işlemlerine tabi tutulmadan ülkeye sokulmaya çalışıldığı için kaçakçılık suçu işlenmiş olmaktadır. Suçun oluştuğu ana ve yere dikkat edilirse, ele alınan bu olayda sanık sınırı geçip gümrük işlemlerinin yapılacağı alana geldiği anda henüz suç oluşmamıştır, suçun oluşma anı gümrük işlemlerinin yapıldığı alanda beyan edilmeyen eşyalar bulunduğu anda oluşmuştur (Çilesiz: 2015: 87).

Bu olay teşebbüs aşamasında kalmıştır çünkü sanık kaçakçılık eylemini gerçekleştiremeden yakalanmıştır fakat bahsettiğimiz gibi KMK 3. madde 18. fıkraya göre fiil teşebbüs aşamasında kalmasına rağmen tamamlanmış kabul edilerek gerçekleştirilmiş suç olarak cezalandırılacaktır, bu nedenle kaçakçılık suçları kalkışma suçları olarak ele alınmıştır. Yargıtay'ın almış bu karardan da anlaşılıyor ki suçun tamamlanma anı eşyanın gümrük kontrollerinin tamamlandığı an olarak kabul edilmektedir.

Teşebbüs durumunda fail suçu tamamlayamamaktadır, yapılan fiilin teşebbüse girip girmediği fiilin başlangıç ve bitiş anına göre değerlendirilmektedir, kişinin eşyaları beyan etmesi gereken zaman dilimine girilmemişse fiil de teşebbüs olarak kabul edilemez, bu anda henüz suça teşebbüs ortaya çıkmamaktadır. Beyan yapılmadan önce gümrük işlemlerinin gerçekleştirildiği alana giriş yapılmadan eşya saklanırsa bu durum teşebbüse girmeyecek ve bu nedenle fail cezalandırılmayacaktır. Bu örneğe dair alınan bir Yargıtay kararı "Kaçırılacak hayvanlar, henüz güvenlik alanına girmeden

sınıra 13-14 km uzaklıkta yakalandıklarına göre kaçakçılığa kalkışma hali oluşmamıştır” şeklindedir. Fail, beyan sorumluluğu başladıktan sonra beyanda bulunmayarak gümrük işlemlerini gerçekleştirmeksizin eşyayı yurda soktuktan sonra durum anlaşılırsa yine bu durum teşebbüs kapsamında değerlendirilemez, bu durumda eşya yurda sokulmasa dahi suç tamamlanmış şekilde kabul edilmektedir.

GK 63. maddesinde beyan sahibine beyannamede bulunan bilgilerin düzeltilmesi için izin verildiği belirtilmiştir fakat bu düzeltme için bazı koşullar konulmuştur. Beyan sahibinin beyannamede yapılacak bu düzeltme fırsatından yararlanabilmesi için bu düzeltmenin eşya muayene edilmeden önce, bilgilerin yanlış olduğunun tespitinden önce ve eşya teslim edilmeden önce yapılması gerekmektedir. Bu belirtilenlere göre fail beyannamede düzenleme yaparak suç işlemekten vazgeçebilir fakat görevliler düzeltmeden önce durumu tespit ederlerse teşebbüs suçu ortaya çıkmaktadır.

Bu duruma Yargıtay 7. CD’nin 2018 yılında aldığı kararı örnek olarak verilebilir. Bu kararda ele alınan olayda gümrük işlemleri tamamlandıktan sonra şüphe üzerine görevlilerce yapılan kontrolde ithal edilen ürün olan çayın miktarının 75.000 kg olarak beyan edilmesine rağmen tırlarda bu miktardan 24.000 kg fazla beyan edilmemiş çay bulunduğu tespit edilmiştir. GY’nin 66. maddesi gereğince eşya sahibinin tescilden önce eşyayı kontrol etme hakkı olduğu ve GK 63. madde uyarınca “tescilin bağlayıcı olduğu ve beyan sahibine eşyanın muayene edileceğinin bildirilmesinden ya da beyandaki bilgilerin yanlış olduğunun idarece tespitinden sonra beyannamede düzeltme yapılamayacağı” şeklindeki düzenlemeler ile beyan edilmeyen çaya ait verginin sonradan ödenmesi suçun gerçekleşmesini önlemeyeceği de göz önünde bulundurularak bahse konu eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmadan ithaline teşebbüs edildiği için kişilerin suçlu olduğu ve bu nedenle beraatlarının yasaya aykırı olduğu belirtilmiştir (Günay, 2009: 129).

Bu suç için gönüllü vazgeçme hükmünden de yararlanılabilmektedir. Bu hükümden yararlanabilmek için kişinin eşyayı ülkeye henüz ithal etmemiş olması ve beyan yapılması gerektiği anda suçu işlemekten vazgeçmesi gerekmektedir. Benzer şekilde, kişi eşyayı gümrük kapılarından ülkeye sokabilecekken vazgeçerse gönüllü vazgeçme hükümlerinden faydalanabilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, kişinin suçu gerçekleştirebilecek imkânı varken yetkililer tarafından durum anlaşılmadan önce kendi isteği ile suçu işlemekten vazgeçmesidir, kendi iradesi ile vazgeçmez de elinde olmayan sebeplerle vazgeçmek zorunda kalırsa bu durum teşebbüs olarak kabul

edilecektir ve kişi suçu tamamlamış olarak kabul edilip yaptırım uygulanacaktır. Bir diğer dikkat edilmesi gereken husus ise fail beyanda bulunmadan eşyayı gümruk kapılarından ya da gümruk kapıları dışından ülkeye sokmuşsa bu durumda gönüllü vazgeçmeden yararlanamayacağıdır. Fail gönüllü vazgeçme hükmünden yararlansa dahi o ana kadar suç oluşturan bir eylemi varsa bu eylemlerden sorumlu tutulacaktır fakat kaçağçılık suçundan sorumlu değildir.

Kaçağçılık suçlarına teşebbüs etmiş birisi yetkililer tarafından suç haber alınmadan önce kaçağçılığa konu eşyanın ve diğer faillerin yakalanması için yardımda bulunursa etkin pişmanlıktan yararlanarak cezalandırılmayacağı KMK 5. maddesinde yer almaktadır.

4.1.6.2. İştirak

TCK suçların ortaya çıkabilmesi için bir kişi tarafından işlenmesini yeterli görmektedir ancak “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçu gibi istisnai durumlarda bulunmaktadır, TCK 220. maddesinde yer alan bu suçun gerçekte işmesi için 3 ya da daha fazla kişi tarafından işlenmesi şartı aranmaktadır. Bazı suçlar için birden fazla kişinin bir araya gelerek suçu işlemesi suçun nitelikli haline girmekte ve cezayı ağırlaştırmaktadır. Çünkü suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi suçun işlenmesini kolaylaştırmaktadır, bunun önüne geçebilmek adına iştirak hükümleri bulunmaktadır, TCK iştirak hükümlerini faillik ve şeriklik olmak üzere sınıflandırmaktadır, buradaki faillik; müstakil, müşterek ve dolaylı failliği ve şeriklik azmettirme ve yardım etmeyi içermektedir.

Kaçağçılık suçları için 5237 sayılı TCK 5. maddesi gereğince TCK 37-41 maddeleri arasında düzenlenen iştirak hükümleri uygulanmaktadır. Bu maddelerde, bu suçun bir ya da birden fazla kişi tarafından işlenebileceği vurgulanmış ve suç birden fazla kişi tarafından işlenecek olursa faillerden her birinin müşterek fail olarak değerlendirileceği ve toplu kaçağçılık suçu oluşmuş olacağı belirtilmiştir. Suç örgüt faaliyeti olarak da işlenebilmektedir.

Kaçağçılık suçlarını işleyenlere yardım edenler toplu kaçağçılık suçu ya da örgüt tarafından işlenen kaçağçılık suçu kapsamında değerlendirilemez, bu kişilere 5237 sayılı TCK 39. maddesi gereğince yaptırım uygulanmaktadır. Yardım etme adlı bu madde yer alan bilgilere göre bir kişi; faili suç işlemeye ikna etmek için faile yardım teklifinde bulunarak failin suç işlemeye olan teşvikini artırırsa, suçu işleyebilmesi için

faile yol gösterip gerekli araçları sağlarsa, suç işlenmeden önce ve sonra faile yardım ederek icrayı kolaylaştırırsa bu kişinin suça yardım ettiğine karar verilmektedir ve bu husus 39. madde kapsamında değerlendirilmektedir.

4926 sayılı mülga KMK ise günümüzden farklı olarak kaçakçılık suçları iştirak şeklinde işlenirse bu durumu ağırlaştırıcı hal olarak kabul etmekteydi. Bu mülga kanununun 5. maddesi “Bu Kanununun suç saydığı fiillerin teşekkül halinde işlenmesi durumunda birinci fıkrada belirtilen cezaya ilaveten ilgili maddelerdeki cezalar bir kat artırılarak uygulanır” hükmünü içermekteydi. Bu maddeden de anlaşıldığı üzere kaçakçılık suçunu işlemek için anlaşan kişilerin bu suçu işleme durumunu suçun nitelikli hali olarak kabul etmekteydi.

5607 sayılı KMK ise iştirak hükümlerini 5237 sayılı TCK’ya uygun olacak şekilde düzenlemiştir. Bu düzenleme ile 4926 sayılı KMK’da yer alan “Teşekkül halinde işlenen kaçakçılık suçları” ifadesi kaldırılmış bunun yerine “Kaçakçılık suçlarının bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi” suçun nitelikli hali olarak ele alınmıştır. Aynı madde de suçun toplu halde işlenmiş olarak ele alınabilmesi için suçu işleyen 3 ya da daha fazla kişinin örgüt niteliği taşıması gerektiği belirtilmiştir. 5607 sayılı KMK iştirak hükümlerinde kaçakçılık suçunu önleme, izleme ve araştırmakla görevli kişiler işlenen kaçakçılık suçlarına göz yumarsa bu kişilerin müşterek fail kabul edildiklerini vurgulamıştır. Bu kişiler, kaçakçılık suçlarına yardım dahi etseler bu iştirak hükmünden dolayı müşterek fail olarak cezalandırılacaklardır.

Gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye eşya sokma suçu bir kişi tarafından işlenebildiği gibi birden fazla kişi tarafından toplu suç olarak ya da örgüt faaliyeti kapsamında işlenebildiği için belirttiğimiz iştirak hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Bu suçun nitelikli halleri içinde aynı hükümler geçerlidir.

4.1.6.3. İçtima

Mülga TCK’da suçların ve cezaların içtimai ayrımı yer alırken yeni TCK’da bu ayrıma yer verilmemiştir, 5237 sayılı TCK’da sadece suçların içtimaina yer verilmiştir, cezaların içtimai ayrı bir kanun olan CGTİHK’in 99. maddesinde düzenlenmiştir. İçtima hükümlerine, 5237 sayılı TCK 5. maddesi gereğince 42-44 maddelerinde yer verilmiştir. TCK’da suçların içtimai “ne kadar fiil varsa o kadar suç, ne kadar suç varsa o kadar ceza vardır” şeklinde ifade edilmektedir fakat bu durumun istisna halleri de bulunmaktadır (Özgenç, 2020: 536).

Bu istisnai durumlar, mülga 4926 sayılı KMK'da bulunmamaktaydı, Kanun'un 24. maddesinde "Bu Kanununun suç saydığı fiiller nedeniyle Türk Ceza Kanunu ve ceza öngören diğer kanunlarda yazılı cürümleri işleyenler hakkında içtima kuralları uygulanmaksızın her cürmün cezası ayrı ayrı hükmolunur" ifadesi yer almaktaydı. Bu hükümden de anlaşıldığı üzere genel ilkelere istisna olan içtimai kurallarının uygulanması engellenmiştir. Bu hükme göre bir kişinin işlediği bir eylem sonucunda hem kaçakçılık suçu hem de diğer kanunlarda tanımlanan suçlardan birisi ortaya çıkarsa, bu kişi her iki suç içinde cezalandırılacaktır (Günay, 2000: 90).

5607 sayılı KMK ise içtimai hükümlerini mülga 4926 Kanun'undan farklı şekilde ele almış ve ayrı bir madde olarak da düzenlenmemiştir. 5607 sayılı KMK'ya göre fail birden fazla suç işlerse genel ilkeler uygulanmayacaktır. Fail, aynı suçu farklı zamanlarda birden fazla işlerse her sefer için ayrı ayrı ceza almayacak, TCK 43. madde uyarınca alacağı ceza ağırlaştırılacaktır. Benzer şekilde, 43. madde 2. fıkrasında ve 44. maddelerinde fikri içtima durumları için hüküm düzenlenmiş ve bu durumlar ortaya çıkarsa genel ilke uygulanmayarak yalnızca cezaların ağırlaştırılacağı ya da daha ağır olan suçun cezasının verileceği belirtilmiştir. Ayrıca, bu maddelerde fikri içtima kavramı ikiye ayrılmıştır; tek bir eylemle birden fazla kişiye karşı suçun işlenmesine "Aynı neviden fikri içtima", tek bir eylem ile birden fazla suçun işlenmesine ise "Farklı neviden fikri içtima" denilmektedir (Özgenç, 2020: 560).

Bu duruma istisna olan bir hal ise 5607 sayılı KMK 4. madde 5. fıkrada yer alan kaçakçılık suçlarının belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halidir. Bu suçun işlenmesi durumunda fail hem kaçakçılıktan hem de TCK'da tanımlanan belgede sahtecilik suçundan sorumlu tutulacak ve bu iki suç içinde ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Bu durum harici tüm kaçakçılık suçları için içtimai hükümleri uygulanmaktadır. Mülga 4926 sayılı Kanun'da kaçakçılık suçu belgede sahtecilik yapılarak işlenirse diğer suçlara göre ağırlaştırılarak ceza verilmesi uygun görülmüştür. Bu kanunun 12. maddesinde "Gümrük idarelerinde işlem görmediği halde işlem görmüş gibi herhangi bir belge veya beyanname düzenleyenler veya bu suçları bilişim yoluyla işleyenler hakkında Türk Ceza Kanunu'nun evrakta sahtekârlık ve bilişim alanındaki suçlarla ilgili hükümlerinde belirtilen cezalar bir kat artırılarak uygulanır" ifadesi yer almaktaydı. Bu ifadeden de görüldüğü üzere, gümrük işlemleri belgede sahtecilik yapılarak gerçekleştirilirse verilecek ceza TCK'da belirtilen belgede sahtecilik suçlarına göre bir kat daha fazladır (Yurtcan, 2019: 60). Bu hüküm 5607 KMK'da

yeniden düzenlenerek kaçakçılık suçlarının belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi durumları için ağırlaştırılmış ceza değil, gerçek içtima ilkeleri uygulanarak her iki suç için ayrı ayrı ceza verilmesi uygun görülmüştür.

Gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye eşya sokulması suçu için içtima hükümleri farklı şekillerde uygulanabilmektedir. Bahse konu suç birden fazla kez işlenirse TCK 43. madde uyarınca zincirleme suç hükümleri uygulanmaktadır ve böylece tek bir ceza ağırlaştırılarak verilmektedir. Mağdurun toplum olduğu suçlarda genellikle zincirleme suç hükümleri uygulanmaktadır, bu durum “Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır” ifadesinde de açıkça görülebilmektedir. Kaçakçılık suçlarının mağduru da gerçek kişiler değil toplum olduğu için bu suçlar için bahse konu hükmün uygulanması gerektiği görülmektedir. Gümrüğe getirilen eşyaların bir seferde değil ayrı ayrı zamanlarda ülkeye sokulması bu duruma örnek gösterilebilir, bu durumda ülkeye parça parça kaçak olarak sokulan eşyalar için ayrı ayrı ceza verilmeyecek ya da ceza ağırlaştırılmayacak tek bir suç şeklinde değerlendirilecektir. Bu konuda ayrı ayrı zamanlardan kastın ne olduğu tartışmaya açıktır, eşyalar parça parça ülkeye sokulurken bu işlemler arasında ne kadar süre geçmesi gerektiği belirtilmemiştir. Bu nedenle, 2014 yılında yapılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nda bu durum değerlendirilmiş ve “aynı suç işleme kararı” kavramı ele alınmıştır. Bu konuda yapılan bir plan olup olmadığının araştırılması gerektiğine karar verilmiş, fail suçu gerçekleştirmeden önce plan yaptıysa ve eylemi bir defada değil de parçalara bölerek gerçekleştirdiyse yaptığı eylem önceki eyleminin devamı mı diye incelenmesine karar verilmiştir. Daha sonraki işlenen fiillerle önceki fiil arasında uygun görülemeyecek kadar uzun bir süre geçmişse sonra işlenen eylem önceki eylemin devamı şeklinde değil de yeni bir suç olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Bu bilgiler ışığında anlaşılıyor ki, fail işlediği tek bir eylemle kanunun birden fazla hükmünü ihlal etmişse bu hükümlerde öngörülen yaptırımlardan en ağır olanı ile cezalandırılmaktadır. Bu kanuna göre, fail ithal edilmesi yasak olan bir eşyayı gümrük kapıları dışından ülkeye sokmuşsa KMK 3. maddesinde yer alan 1. ve 7. fıkralarda belirtilen her iki hükmü de ihlal etmektedir, yaptığı tek bir eylemle iki hükmü birden ihlal ettiği için daha önce bahsettiğimiz gibi bu hükümlerde öngörülen en ağır yaptırımın uygulanması gerektiğinden 7. fıkroda yer alan yaptırım ile cezalandırılacaktır (Aydın, 2011: 110).

Bu duruma istisna olarak gerçekleşen bir durum da gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye eşya sokulması suçunun örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesidir. Bu durumda failler hem kaçakçılık suçu hem de TCK'nın 220. maddesinde yer alan örgüt kurma suçu için cezalandırılacaklardır. Bunun dışında, kaçakçılık suçuyla birlikte GK'da yer alan kaçakçılık kabahatlerinden birini işleyen fail 5326 sayılı KK'nın 15. maddesinin 3. fıkrası gereğince sadece işlediği suç için cezalandırılacaktır (Zafer, 2014: 14).

4.1.7. Yaptırım

Eşyanın gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokulması suçu için 4926 sayılı mülga KMK'nın 4. maddesi 2. fıkrası gereğince öngörülen ceza, malın gümrüklenmiş değerinin üç katından fazla ve altı katından az olacak şekilde belirlenen para cezasıdır. Eşyanın gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması durumu için aynı para cezası uygun görülürken ek olarak eşyanın fiyatı fahiş değer olursa bu para cezasına ek olarak 1 yıldan 3 yıla kadar hürriyeti bağlayıcı ceza verilmekteydi.

5607 sayılı KMK'nın TCK'ya uyumlu bir şekilde düzenlenmesi amaçlandığından bu KMK'da para cezasının ağır ve hafif olarak sınıflandırılması uygulaması bırakılmış, para cezaları adli para cezaları olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Bu düzenleme ışığında, gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye eşya sokulması suçu için 1 yıldan 5 yıla kadar hürriyeti bağlayıcı ceza ve on bin güne kadar olan suçlar için adli para cezası verilmesi öngörülmüştür. Suç işlenirken eşya gümrük kapıları dışından ülkeye sokulursa bu durumda ceza önceki haline göre üçte bir oranından yarısına kadar arttırılmaktadır.

Bahse konu eşya tütün ya da alkollü içecekler ise öngörülen ceza, 5607 sayılı KMK 10. maddesi gereğince iki katı kadar arttırılabilmektedir. Suça bahis eşyanın fiyatı fahiş olursa ceza yarısından bir katına kadar arttırılmaktadır. Bu noktada fahiş fiyatın nasıl belirleneceği konusu tartışma konusudur. Çünkü fahiş değer nasıl belirleneceği kanunlarla belirtilmemiştir. Fahiş değer belirlenmesi görevlilerin kişisel görüşlerine bırakıldığı için kanaatimce haksızlıklar oluşabilmektedir.

Kaçakçılık suçunu kolaylaştırmak için kaçakçılık yapılan eşya özel yapılmış gizli bölmelerde saklanırsa, nakliye aracının büyük bölümünü kaçak eşya kaplamışsa, araçtaki kaçak eşyanın niteliği ülkeye girmesi ya da çıkması yasak olan bir eşya ise 5607 sayılı KMK'nın 13. maddesi uyarınca müsadere hükümleri uygulanmaktadır. Araçtaki eşya ülkeye girmesi yasak bir eşya ise bu durumda TCK 54 ve 55. maddeleri

gereğince genel müsadere hükümleri uygulanacaktır. Fail, etkin pişmanlıktan faydalanarak ceza almaz ya da kamu davası düşerse yine de kaçakçılığa konu eşya için müsadere hükümleri uygulanacaktır.

4.2. Sahte Belge Kullanılarak Gümrük Vergilerinin Kısmen Ödenmesi ya da Hiç Ödenmemesi Durumunda Eşya İthal Etme Suçu

4.2.1. Genel Açıklamalar

İthalat yapılırken verilmesi gerekli olan vergiler, sahte belge kullanılarak ödenmemişse ya da kısmi bir şekilde ödenmişse bu durum suç olarak tanımlanmaktadır. Bu suç, 4458 sayılı GK 234. maddesinde idari açıdan yaptırım uygulanmış ve bu yaptırımlarda kast aranmamıştır. KMK'nın 3. maddesi 2. fıkrasının 4458 sayılı GK'nın 234. maddesi ile bağlantısı bulunmaktadır. Bu iki kanunun uygulama alanları birbirinden farklıdır, eşya sahibi ve gümrük idaresi eşyanın menşei, tarifesi ve değeri hakkında yaşadığı anlaşmazlıklar 4458 sayılı GK kapsamında değerlendirilmektedir.

Eşya için belirlenen vergi, gümrük değerine göre belirlenmektedir, bu nedenle eşyanın gümrük değerinin belirlenmesi önemlidir. GK 23-31 arasındaki maddelerde bu değer nasıl belirleneceği yer almaktadır ve bu maddeler Cenevre'de yapılan GATT⁴⁶ anlaşmasının 12. maddesinde yer alan hükümlerine göre düzenlenmiştir, bu hükümlere göre düzenlenmesinin nedeni Avrupa Birliğine uyum sürecidir. Bu maddeler de belirtilen eşyanın gümrük değeri eşyanın satış bedelidir. Eşyanın gümrüklenmiş değeri, satış değeri üzerinden belirlenemezse GK 25. maddesi uyarınca eşyanın aynısının ya da benzer eşyanın satış bedeli, Türkiye'de yapılan en büyük miktardaki satışında esas alınan birim fiyatı baz alınarak hesaplanmaktadır.

Eşyanın gümrük değerinin bu şekilde belirlenmesine örnek olarak Yargıtay 7. CD'nin almış olduğu 2003/11887 esaslı kararı verilebilir. Bu kararda ele alınan olayda ithal edilmek istenen çayın birim fiyatı 2,54 dolar olmasına rağmen sahte belge kullanılarak 0,72 dolar olduğu beyan edilmiş ve ithalat vergisi eksik bir şekilde ödenmiştir. Bu nedenle ithalatı gerçekleştiren sanıklar haklarında açılan davada kendilerini savunabilmek adına bahse konu eşyanın gümrük değerini belirleyebilmek için "Emsal ithalatları yapan kuruluşlardan yeterli derecede ve konuya ışık tutacak nitelikte fiyat

⁴⁶ General Agreement on Tariffs and Trade.

listeleri ve bu konuda yapılan ithallerle ilgili orijinal fatura örnekleri ve sair ithal belgelerine ait örnekler istenilerek ve bu kuruluşlardan seçilecek uzman bilirkişilere yeniden inceleme yaptırılmak suretiyle suç konusu eşyaların emsal ithalatlara kıyasla gerçek değerinin tespit ettirilmesi ve ithal eşyasının gümrük kıymetinin eşyanın satış bedeli olan yani ithal karşılığı gerçekte ödenen veya ödenecek fiyat olduğu hususu gözetilerek sonucuna göre delillerin takdiri..." şeklinde araştırma yapılmıştır (Ceyhan ve Atay, 2008: 385).

İthalatı yapılan eşyanın kontrolünde yanlış beyan edilen değerinden dolayı oluşan vergi kaybının %5'i aştığı anlaşılırsa, eksik olan gümrük vergisine ek olarak bu vergi kaybının üç katı kadar ceza da tahsil edilecektir. Ortaya çıkan vergi kaybı %5'ten az ise bu durum maddi hesap hatası yüzünden eksik beyan edilen değer olarak kabul edileceğinden eksik olan verginin yanı sıra vergi kaybı kadar ceza uygulanacaktır. Vergi kaybı %5'in altında kalan durumlar sahte belge kullanılarak ortaya çıkmışsa TCK kapsamında belgede sahtecilik suçundan yargılanacağı açıktır fakat vergi kaybı açısından KMK kapsamında mı GK kapsamında mı değerlendirilmesi gerektiği net bir şekilde belirtilmemiştir. Neden olduğu vergi kaybının az olması nedeniyle GK kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini düşünen yazarların yanı sıra (Bilican vd., 2007: 84) bu kayıp belgede sahtecilik yapılarak ortaya bilinçli bir şekilde çıkarıldığı için KMK kapsamından değerlendirilmesi gerektiğini düşünen yazarlar da bulunmaktadır

4.2.1.1. Belge Çeşitleri ve Sahte Belge Kavramı

Sahte belge kavramından ne anlaşıldığının incelenmesi gerekmektedir çünkü sahte belge suçun oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Fıkra da bahsedilen sahte belge kavramı, gümrük beyannamesi ve eklerini kapsamaktadır, bu eklerin ne olması gerektiği GY 119. maddesi kapsamında açıklanmıştır. Beyanname düzenlenirken eklerin belirtilen şekilde yapılması önem arz etmektedir. Bu ek olarak hazırlanan belgeler sahte belge içermiyorsa, vergi kaybı yapılan bir yanlışlık sebebiyle ortaya çıkıyorsa bu durum 4458 sayılı GK 234. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. Kaçakçılık suçunun beyannamedeki ekli belgeler yüzünden ortaya çıkması için belgede sahtecilik suçunun işlenmiş olması gerekmektedir. Bahse konu eşyalar ve bu eşyalar için düzenlenen beyanname ancak gümrük idaresi tarafından işlenirse suç ortaya çıkabilmektedir. Başka bir deyişle, suçun ortaya çıkabilmesi için beyanname ve eklerinin sahte belge olarak düzenlenmesi yeterli değildir, bu belgelerin gümrük

idaresine ibraz edilmesi gerekmektedir. Böylece, bahse konu belgeler 5237 sayılı Kanun'un 204 ve 207. maddeleri uyarınca belgede sahtecilik suçu ortaya çıkmış olmaktadır.

Bu duruma Yargıtay 7. CD'nin 2004/4963 esaslı kararı örnek verilebilir. Bu kararda ele alınan olayda bahsi geçen şirket tarafından 7 adet müzik aleti, parça ve aksesuarları ithal edilmiştir. Bu ithalatta çift fatura kullanılmış, düşük bedelli faturalar gümrük idaresine ibraz edilmiş, böylece ithal edilen malların CIF değeri düşük olarak hesaplanmış ve eksik vergi ödendiği iddia edilmiştir. Teftiş kurulu tarafından yapılan soruşturmada ithalatı yapan şirketin yetkilileri ve gümrük giriş beyannamesini vekaleten imzalayan Gümrük Müşavir Yardımcı'sına yönelik dava açılmış ve vermiş oldukları ifadelerden çift fatura düzenlettirip düşük faturaları gümrük idaresine ibraz ederek vergi kaybına neden oldukları anlaşıldığından suçun ortaya çıktığı kabul edilmiştir (Kılıç, 2007: 147). Bu ortaya çıkan suç, TCK 204. maddesinde yer alan "Resmi belgede sahtecilik" ya da 207. maddesinde belirtilen "Özel belgede sahtecilik" kapsamına girmektedir. TCK 204. maddesi gereğince belgenin resmi belge olarak tanımlanabilmesi için yaptığı görev kapsamında kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olması gerekmektedir (Yılmaz, 2004: 257).

Belgeler ancak gümrük idaresi tarafından işleme alındığı zaman resmi belge kategorisine girebilmektedir, bu bağlamda gümrük idaresine sunulan özet beyan ancak gümrük idaresi tarafından işleme sokulduğu zaman resmi belge olarak adlandırılmaktadır. Beyannameler sahte belgeler ile düzenlenirse özel belge olarak nitelenmektedir ve bu özel belgeler kullanılmadıkça suç ortaya çıkmamaktadır. Düzenlenen beyanname ekleri ile gümrük idaresine sunulduğu zaman "Özel belgede sahtecilik" suçu, bu beyanname gümrük idaresi tarafından onaylanırsa resmi belge niteliği kazanacağından "resmi belgede sahtecilik" suçu ortaya çıkmaktadır (Ceyhan ve Atay, 2008: 234).

Belgenin üç unsuru bulunmaktadır, bu unsurlar belgenin yazılı olması, belgeyi düzenleyen kişinin belli olması ve belgenin bir içeriği olmasıdır (Tezcan vd. 2010: 691). Bir Yargıtay kararında belge kavramı "Ceza hukuku yönünden varaka (evrak, belge), olayları nakleden veya irade beyanların içeren ve bir kimse tarafından oluşturulan her türlü yazılı belge" şeklinde tanımlanmıştır.

Bu unsurlara binaen bir belgenin varlığından söz edebilmek için yazılı nitelik taşıması gerekmektedir ve TCK 204. maddesi gereğince yazılı olmayan şeyler ispat edebilme gücü olsalar dahi belge olarak kabul edilmemektedir (Meran, 2004: 949). Bu yüzden, sözlü kayıtlar, bilgisayar kayıtları, fotoğraflar vs. belge olarak kabul edilemez. Buradan net bir şekilde anlaşılmaktadır ki belgenin yazılı olması gerekmektedir ama hangi dilde yazılmış olduğu önem taşımamaktadır. Ayrıca, belgenin nasıl yazıldığıının da önemi bulunmamaktadır, kanunen yasaklanmamış olmak şartıyla daktilo, bilgisayar gibi her türlü alet kullanarak belge oluşturulabilir (Artuk, vd., 2011: 543).

Belgenin unsurlarında açık bir şekilde belirtildiği gibi bir şeyin belge olarak kabul edilebilmesi için bu şeyi düzenleyen kişinin belli olması gerekmektedir (Meran, 2004: 949). Belgenin belirli bir kişi adına düzenlendiğini gösterebilmek için kişinin belgede imzasının olması yeterlidir, imza ya da başka bir şekilde belgenin kim tarafından düzenlendiği belirlenemiyorsa bu belge yoktur şeklinde kabul edilmektedir (Tezcan vd., 2010: 692). Bir belge düzenlendiği kişi tarafından başkasının ismi yazılarak o kişi adına imzalanırsa belge sıfatı oluşur fakat bu belge artık sahte belge olarak tanımlanmaktadır, belgede adı geçirilen kişi gerçek bir kişi ya da hayali bir kişi olabilir, bu kişinin gerçek veya hayali bir kişi olması belgenin varlığını etkilememektedir.

Bazı yazıların niteliklerine göre imzalanmalarına gerek yoktur, bu tür yazılar imzalanmasa da belge olarak kabul edilmektedir, sigara bandrolleri, piyango biletleri ve benzer belgeler bu tür belgelere örnek olarak gösterilebilir. Daha önce de bahsettiğimiz gibi belgenin üzerinde adı geçen kişinin gerçek ya da hayali bir kişi olması belgenin varlığını etkilemez fakat bu kişi hayali bir kişi ise bu belge sahte belge olarak nitelendirilmektedir.

Belgenin üçüncü unsuru, belgenin belirli ve anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve bir iradenin beyanını içermesi gerekmektedir. Herkes tarafından bilinen şeyler hukuken anlamlı olmayacağı ve hukuki sonuçlar doğurmayacağı için belge niteliği taşımamaktadır (Gökçen, 2010: 55). Ek olarak, yok hükmündeki açıklamalar belgenin kapsamında yer alamazlar (Tezcan vd., 2010: 692). YCGK, bu konuyla ilgili 6-246/263 sayılı kararı şu şekildedir: “Özel belgede sahtecilik suçunun oluşması için o belgenin doğrudan hukuki sonuç doğurucu nitelikte olması gerekir. Belediyenin yeterli görüp işleme koymadığı ve içeriğinin gerçeğe uygunluğunu araştırdığı belgenin belediyeye verilmesiyle hemen hukuki sonuç doğurmadığı açıktır. Saptanan bu durum

ve uygulamaya göre tanzim ve tevdi ile hukuki sonuç doğurmaları olanaksız olan bu belgelere dayanılarak sanığın yazılı madde ile mahkûmiyetine karar verilmesinde isabet yoktur. Yerel mahkeme direnme hükmünün açıklanan bu genişletilmiş gerekçeyle bozulmasına karar verilmelidir”. Buna ek olarak, belgenin sureti aslı yerine geçmediği müddetçe sureti üzerinde yapılan değişiklikler sahtecilik suçunu oluşturmaz. Belgede sahtecilik suçu, kaçakçılık eylemleri arasında oldukça yaygındır ve bu suç tipi resmi belgede sahtecilik ve özel belgede sahtecilik olarak ikiye ayrılmaktadır, bu iki suç tipi de ayrıntılı olarak incelenecektir.

4.2.1.2. Resmi Belgede Sahtecilik Suçu

Resmî belgenin tanımı ve resmi belgede sahtecilik suçu TCK 204. maddesi yer almaktadır. Bu madde de resmi belge kavramı, belirli bir kişiye ait olan, bir irade beyanını içeren ve anlaşılır bir içeriğe sahip olan hukuki değeri olan yazılı bir kağıt olarak tanımlanmıştır ve yine bu madde de suçu işleyen kişinin cezalandırılması hususu için “Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” ibaresine yer verilmiştir.

Aynı maddenin 2. fıkrası, suçun nitelikli hali olarak belirtilmiş, belgede sahtecilik suçu ağırlaştırıcı suç olarak kabul edilmektedir ve şu şekildedir “Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Bir kamu görevlisi görevi için düzenlediği bir belgede sahte belge suçu işlemişse fakat bu düzenlediği belge ve görevi arasında bir bağlantı yoksa maddenin ikinci fıkrasına göre değil de birinci fıkrasına göre ceza almaktadır.

Sahte belge düzenlenmesi, var olmayan bir belgenin varmış gibi gösterilmesi anlamına gelmektedir. Sahte belge olarak nitelendirilebilmesi için belgenin düzenleyicisi olarak gösterilen kişi harici biri tarafından düzenlenmiş olması gerekmektedir ve belgedeki sahteciliğin ilk bakışta anlaşılabilmesi gerekmektedir.

Mevcut bir belge üzerinde birilerini aldatmak için yapılan değişikliklerin aldatmak için yapıldığı açık olmalıdır. Aksi takdirde mevcut belge üzerinde yapılan değişiklikler aldatıcı nitelikte değil ise TCK’nın “Resmi Belgeyi Bozmak, Yok Etmek Veya

Gizlemek Suçu” adlı 205. maddesi gereğince resmi belgede sahtecilik değil, resmi belgeyi bozmak suçunu oluşturmaktadır. Resmi belgede sahtecilik suçunun ortaya çıkabilmesi için yapılan değişikliğin belgenin bir kısmında yapılmış olması yeterlidir, belgenin tamamında değişiklik yapılması gerekmemektedir.

Belgenin düzenlenmesi seçimlik bir harekettir, aynı şekilde düzenlendikten sonra belgenin kullanılması da seçimlik bir harekettir. Belgenin düzenlenmesi ayrı bir suç, belgenin kullanılması ayrı bir suç oluşturmaktadır fakat düzenleyen ve kullanan aynı kişi ise belgeyi kullandığı için ayrıca cezalandırılmaz. Belgenin kullanılmasında kasıt, karşı tarafa belgenin sunulması ve belgenin konusu hakkında bilgi sahibi olmasıdır (Tezcan vd., 2010: 551).

Bahsedilen maddenin ikinci fıkrasında gerçeğe uygun olmayacak şekilde belge düzenleme suçunun ancak kamu görevlileri tarafından işlenebileceği yer almaktadır ve bu suçun ortaya çıkabilmesi için belge de gerçek dışı beyanların ya da konu alınması gerekmektedir. Bu suç kapsamında hazırlanan belge ilk bakışta sahte görünmemekte olmasına rağmen gerçek dışı beyanları içermektedir, bu durumda ortaya “Resmi belgede fikri sahtecilik” suçu ortaya çıkmaktadır. Sahte belge düzenleme “Fikri sahtecilik” ve “Maddi sahtecilik” olarak iki ayrılmaktadır. Belgede yapılan fiziksel değişiklikler maddi sahtecilik olarak nitelenmekte iken belgenin içerdiği bilgiler konusunda yapılan değişiklikler fikri sahtecilik olarak adlandırılmaktadır. Tanımdan da anlaşıldığı üzere maddi sahtecilik kapsamında en başta gerçek bir belge bulunmakta daha sonrasında maddi değişiklikler yapılması ile bu belge sahte belge niteliğini taşımaktadır. Diğer seçenekte ise gerçek bir belge bulunmamaktadır, sahte bir şekilde belge düzenlenmektedir ve suçu ortaya çıkmaktadır (Sönmez, 2007: 48).

4.2.1.3. Özel Belgede Sahtecilik Suçu

Belgede sahtecilik suçunun diğer çeşidi olan “Özel belgede sahtecilik” kavramı TCK’nın aynı isimle adlandırılan 207. maddesinde yer almaktadır. Bu maddenin ilk fıkrası “Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” hükmünü içerirken ikinci fıkrasında “Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır” ibaresi yer almaktadır.

Belgenin resmi belge olarak nitelendirilebilmesi için bir kamu görevlisi tarafından görevi nedeniyle düzenlenmiş olması gerekirken bu kapsamın dışında kalan ve bu nedenle resmi belge olarak nitelendirilmeyen fakat hukuki sonuçları olan belgeler özel belge kapsamında değerlendirilmektedir (Ceyhan ve Atay, 2008: 239). “Özel Belgede Sahtecilik” suçunu düzenleyen TCK’nın 207. maddesinin ilk fıkrasına göre suçun ortaya çıkabilmesi için sahte belge düzenlenmesi ya da aldatma amacı ile belgenin değiştirilmesi eylemlerinin yapılması yeterli değildir, aynı zamanda bu sahte belge kullanılmalıdır.

İkinci fıkrada yer alan hüküm ise “Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de birinci fıkra hükmüne cezalandırılır” şeklindedir. Özel belgede sahtecilik suçunun ortaya çıkabilmesi için belgenin mutlaka kullanılması gerekmektedir ve resmi ve özel belgede sahtecilik suçlarını birbirinden ayıran en önemli fark budur. Özel belgede sahtecilik suçunda belge kullanılmamışsa bahse konu suç ortaya çıkmamaktadır ve belgeyi düzenleyen kişi ya da kişiler cezalandırılmaz.

Özel belgede sahtecilik suçunun ortaya çıkabilmesi için resmi belge sahteciliğe benzer şekilde olmayan bir belgenin en baştan düzenlenmesi ya da var olan bir belge üzerinde aldatma amacı ile değişiklikler yapılmalıdır, bu değişikliklerin mutlaka aldatma kastı ile yapılması gerekmektedir. Aksi durumda ortaya çıkan suç TCK’nın “Özel Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek” adlı 208. maddesinde yer alan “Özel belgeyi bozmak” suçudur. Bu birinci fıkra “Gerçek bir özel belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” hükmünü içermektedir. İlgili maddenin ikinci fıkrası, başka biri tarafından sahte bir şekilde düzenlenmiş özel belgenin sahte olduğu bilinerek kullanılması suçunu açıklamaktadır.

4.2.1.4. TCK’da Düzenlenen Evrakta Sahtecilik Hükümlerinin KMK Açısından Değerlendirilmesi

İthalat işlemlerini gerçekleştirmek için düzenlenen evraklar düzenlenme biçimine göre özel belge niteliği taşıırken gümrük idaresine sunulup onaylandıktan sonra resmi belge niteliği taşımaktadır. Burada da anlaşıldığı üzere beyannamelere ve ekleri gümrükte işleme konulmaları ile resmi belge sınıfına girdiklerinden bu belgelerde yapılan bir sahtecilik ile “resmi belgede sahtecilik suçu” ortaya çıkmaktadır. Eğer bu belgeler gümrükte onaylanmadan sahte oldukları anlaşılırsa resmi belge değil “özel belgede

sahtecilik suçu” ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, özel belgede sahtecilik suçu tamamlanmamış olacaktır çünkü bu suçun tamamlanması için bu özel belgelerin düzenlenmesinin yeterli olmadığı aynı zamanda kullanılması gerektiği bilinmektedir. Sahte belgenin aldatma maksadıyla düzenlenmesi gerektiğinden bahsedilmişti. Gümrük idaresine sahte olduğu ilk görüşte anlaşılan bir belge sunulur ve devamında vergiler ödenmez ya da eksik ödenirse KMK 3. maddesi 2. fıkrasında yer alan suç gerçekleşmez. Çünkü sahte belge aldatma maksadıyla düzenlenmelidir. Bu suçun ortaya çıkabilmesi için sahte beyanname ve ekleri gerekmektedir. Tescili gerçekleştirilen beyanname ve eklerinin birbirine uygun olması gerekmektedir, uygun değilse ise ya da belgelerin sahteliği ilk bakışta fark ediliyorsa suç ortaya çıkmamaktadır. Bazı gümrük idarelerinde tescili gerçekleştirmek için BİLGE (Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri) programı kullanılmaktadır, bazı gümrüklerde ise tescil işlemi görevli memurlar tarafından gerçekleştirilmektedir, o yüzden sahteliği ilk bakışta belli olan bir belge kullanılmışsa görevli memurlarında bu tescilde sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluk kapsamında görevli memur, aldatıcı niteliği olmayan bir belge kullanarak tescil işlemini gerçekleştirirse bu işlemde art niyet aranır ve bu görevliler görevi ihmalen ya da görevi kötüye kullanmaktan ötürü ceza alacaklardır. Beyan sahibinin suçu ise GK 234. maddesi kapsamında değerlendirilecektir ve idari ceza verilecektir. Sahte belgenin aldatıcı niteliği olup olmadığına karar verme hususunda Yargıtay Ceza Dairesi’nin şu şekilde bir hükmü bulunmaktadır:

Şanlıurfa Gümrük Müdürlüğü’ne ibraz edilen sahte gümrük çıkış beyannamesinin aslının elde edilememiş olmasına karşın Dilucu Gümrük Müdürlüğü’nün tescil defterinin... kaydedilmiş olması, Şanlıurfa Gümrük Müdürlüğü’nün...yazısına karşılık olarak... yazılan... teyit yazısında, suça konu olan belgenin işlem gördüğünün dolayısıyla geçerli olduğunun belirtilmiş olması ve bu yazının da sahte olduğunun anlaşılması karşısında... gerekirse kayıtlar üzerinde bilirkişi aracılığıyla imza incelemesi yaptırılıp, duraksamaya yer vermeyecek şekilde tespit edilip, aslı ele geçirilemeyen gümrük çıkış beyannamesine dayanak oluşturan içerik itibarıyla sahte fatura, suça konu gümrük çıkış beyannamesinin fotokopisi ile bu belgenin geçerli olduğunu belirten sahte... teyit yazısının birlikte kullanımı halinde hukuki sonuç doğurmaya yeterli olup olmadığının tartışılıp... sahte olduğu iddia

*edilen bu belgelerin aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının tespitinden sonra kanıtlar bir bütün olarak değerlendirilerek sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının takdiri...*⁴⁷

GK 59. madde gereğince gümrük beyannameleri bilgisayarlara veri işlenerek de gerçekleştirilebilmektedir. Bu husus ile ilgili hükümler GY’de düzenlenmiştir. Bu şekilde beyanda bulunacak kişiler için GY 14. maddesinde “...Beyanda bulunacak kişilerin gümrük idaresinin bilgisayar sistemine veri girişinde bulunabilmeleri için gümrük idaresinden önceden alınan kullanıcı kodu ve şifre sahibi olmaları gerekmektedir...” ibaresi yer almaktadır, bu nedenle öncelikle gümrük idaresinden kullanıcı adı ve şifre alırlar. Beyan sahibi bilgisayara eşya bilgilerini girer ve daha sonra bu beyanı imzalar. Beyana dair bilgiler sisteme girilince sistem beyannameyi tescil etmektedir. Bu işlemin ardından tescil edilen beyannamenin çıktıları gümrük onay memuruna teslim edilir. Bunun ardından onay memuru beyanname ve eklerinin uyumluluğunu kontrol ederek beyannameyi sistemden onaylar ve nüshalarını mühürleyip imzalayarak işlemleri tamamlar. Bu prosedürün hepsi GY’nin “Beyannamenin Tescil ve Kabul İşlemleri” adlı 126. maddesinde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

BİLGE programı kullanılarak hazırlanan beyannameler için belgenin özel ya da resmi belge olması gümrük onay memurunun belgeyi onaylama sürecinde farklılıklar oluşturmaktadır, o yüzden aradaki ayrımın belirlenmesi önemlidir. Beyan sahibi bilgileri BİLGE sistemine girdikten sonra beyanname bu bilgilerle otomatik olarak doldurulmaktadır. Bu aşamada beyanname henüz gümrük tarafından işleme alınmadığı için özel belge niteliğindedir. Bu belge gümrük onay memuru tarafından onaylandıktan sonra resmi belge niteliğini taşımaktadır. Gümrük idaresinde henüz bilgisayar sistemine geçilmemiş ise bu durumda beyanname memur tarafından tescil yapıldıktan sonra resmi belge olarak kabul edilmektedir.

BİLGE programı aracılığıyla bahsedilen süreçlerin görevli memurlar tarafından yürütülmesi için memurların gizli şifrelerinin olması gerekmektedir. Bir kişi bu şifreleri ele geçirir ve ödemediği gümrük vergilerini ödenmiş gibi gösterirse KMK 3. madde 2. fıkradaki suç ortaya çıkmaktadır. Daha öncede belirtildiği üzere GY 117. madde uyarınca bilgisayar sistemine kayıtlı bilgiler geçerlidir, alınan çıktılar nüshadır.

⁴⁷ Y. 6.CD. 11.07.2006, 7461/7468. Karar için bkz. Çınar, s.63.

Şifreleri ele geçiren kişi aldığı bu nüshaları imzalayarak gümrük idaresine teslim etmesi ile sahte belge düzenleme suçunu işlemiş olacaktır ve bu kişi sahte belge düzenleyerek vergisini ödemediği için KMK'da belirtilen ilgili suç ortaya çıkmaktadır. Bu suça ek olarak, 5237 sayılı TCK'da yer alan "Bilişim Alanında Suçlar" başlıklı 243 ve 244 maddeler kapsamında hakkında soruşturma yürütülecektir (Kılıç, 2013: 151).

4.2.2. Korunun Hukuki Değer

Bu suç için korunan hukuki değeri devletin ekonomik kazancı ve toplumun huzurudur. Bu suçu işleyerek sahte belge ile gümrük vergilerini ödemeyen ya da eksik ödeyen kişiler KMK 3 maddesi 2. fıkrası uyarınca bir yıldan beş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılmaktadırlar.

4.2.3. Suçun Maddi Unsurları

4.2.3.1. Fiil

Bu suçun fiili, sahte belge kullanılarak gümrük vergileri ödenmeden ya da eksik ödenerek ülkeye mal ithal edilmesidir. Suçun fiilinin gerçekleşebilmesi için failin ithal işlemi sırasında mutlaka sahte belge kullanılması gerekmektedir. Suç hareketli suç sınıfına girdiği için suçun ortaya çıkabilmesi için birden fazla eylem gerçekleşmelidir.

4.2.3.2. Suçun Faili

Bu suçun faili, sahte belge kullanarak vergileri ödemedi ya da eksik ödeyerek eşyayı ülkeye ithal eden kişilerdir.

4.2.3.3. Suçun Konusu

Bu suçun konusunu yukarıdaki bölümde detaylı bir şekilde ele alınan özel ve resmi belgeler oluşturmaktadır. Önceki bölümde çok detaylı bir şekilde bu belgeler incelendiği için bu bölümde tekrar ele alınmamıştır.

4.2.3.4. Suçun Mağduru

Bu suçun mağduru toplumu oluşturan herkes olabilir.

4.2.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları

"Eşyayı Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu" kapsamında ele alınmış tüm nitelikli haller bu suçunda nitelikli hallerini oluşturmaktadır.

4.2.4. Suçun Manevi Unsurları

Bu suçun manevi unsurlarının ortaya çıkabilmesi için suçun failinin sahte belge kullanarak gümrük vergilerini ödemedi ya da eksik ödeyerek eşyaları ülkeye ithal etmesi gerekmektedir.

Ayrıca gümrük idaresine sunulan sahte belge, vergi ödememek ya da kısmen vergi ödemek amacıyla düzenlenmiş ve beyannamenin eklerinde sahtecilik yapılmış olmalıdır. Bir yanlışlık yapılmışsa ve bu beyannamenin eklerinden anlaşılıyorsa kişi fiili suç işleme amaçlı yapmamış kabul edilmektedir ama aynı yanlışlık eklerde de varsa kişi kaçakçılık amacıyla bu belgeleri düzenlemiş olarak düşünülmektedir (Kılıç, 2013: 152).

4.2.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk

Bu suçun hukuka aykırılık unsuru “Gümrük vergilerini kısmen veya tamamen ödenmeksizin” ifadesinden oluşmaktadır.

4.2.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.2.6.1. Teşebbüs

Bu suç teşebbüs açısından uygun bir suçtur. Fiil teşebbüs durumunda kalırsa ve tamamlanmasa bile KMK 3. madde 18. fıkraya gereğince fail suç tamamlanmış varsayılarak cezalandırılmaktadır.

Bu suçun teşebbüs aşaması, beyannamenin tescil ve onay işlemlerinden eşyanın teslim edilmesine kadar olan süreçtir. Eşya teslim edildikten sonra suç tamamlanmış olarak kabul edilmektedir (Ceyhan ve Atay, 2008: 62).

Beyan sahibi, tescil yapılmadan önce gerçeğe aykırı beyanlarda bulunmuşsa kaçakçılık suçundan sorumlu olmamaktadır. Çünkü bu süreçte eşyanın gümrük vergileri ödenmeden ülkeye getirilme iradesi henüz ortaya çıkmamıştır. O nedenle, bu durumda beyan sahibi hakkında 5237 sayılı TCK gereğince evrakta sahtecilik hükümleri kapsamında soruşturma başlatılacaktır (Ceyhan ve Atay, 2008: 63).

4.2.6.2. İştirak

Bu suç kapsamında 5237 sayılı TCK 5. madde gereğince TCK 37-41 maddeleri arası yer alan iştirak hükümleri kullanılacaktır.

Dolaylı temsil yoluyla gümrük müşavirleri ve bu müşavirlere bağlı çalışan yetkili iş takipçileri gümrük beyanı verecek kişilere veya firmalara ve temsilcileri adına her türlü gümrük işlemi başlatıp sonuçlandırabilirler. Beyannamede yetkili gümrük müşaviri olarak imzası bulunan müşavir beyan sahibi veya ilgili yetkilileri tarafından sunulan belgelerin gerçek olmadığını biliyorsa ve bu belgelere göre beyannameyi oluşturup gümrük işlemlerini tamamlarsa akabinde müşterek fail olarak sorumlu olur. Diğer taraftan, gümrük müşaviri kendisine sunulan belgelerin gerçek olmadığı bilgisine sahip değilse müşterek fail sorumluluğu ortaya çıkmaz. Beyan sahiplerine ilişkin iş ve işlemlerde yetkisi dahilinde imzası bulunan Gümrük müşavirinin 4458 sayılı GK'ya dair yükümlülükleri ve haklarında uygulanacak idari yaptırım kararları saklıdır.

4.2.6.3. İçtima

KMK 3. madde kapsamında yer alan suçlar sahte belge kullanılarak işlenirse kişi hakkında içtima kuralları uygulanmaz, sadece belgede sahtecilikten soruşturma açılmaktadır. Kanunun farklı hükümlerini fail tek bir fiille ihlalini gerçekleştiriyorsa, TCK 44. maddesine göre, bu hükümlerde belirtilen cezalardan en ağır olanına çarptırılır. Bu maddede ortaya konulan aynı eylemle birden fazla “suç” işlenmesi durumudur. Fail gerçekleştirmiş olduğu tek bir eylemle hem suç ve hem de kabahat fiillerinin ikisini de işlediği durumlarda ne yapılması gerekmektedir? Bu doğrultuda, 5326 sayılı KK 15. maddenin 3. fıkrası gereğince faile sadece işlemiş olduğu suç ile ilgili kanunda belirtilen ceza verilecektir. Örneğin; fail resmi belgeyi gerçek dışı kullanarak vergiden muaf olduğunu beyan ederek, ithal ettiği eşya için vergi vb. hiçbir ödeme yapmamıştır. Bunun dışında eşyanın ithali gerçekleştirilirken, belli kuruluşların vereceği yeterlilik belgesine ve uygunluk iznine tabi olduğu veya ithalinin izne, lisansa, kısıntıya tabi olduğu hallerde eşya ithal edilirken gerekli koşulları sağlamazsa, KMK 3. maddesinin 2. ve 11. fıkralarının her ikisi de ihlal edilmiş olacaktır. KMK 3. maddesinin 11. fıkrasında belirtilen fiil kaçakçılık kabahatini, KMK, 2. fıkrasında belirtilen fiil kaçakçılık suçunu oluşturmaktadır.

4.2.7. Yaptırım

Sahte belge kullanarak gümrük vergilerini ödemeksizin ya da kısmen ödeyerek ülkeye eşya ithal etme suçu KMK 3. maddesi 2. fıkrası kapsamında yer almaktadır ve bu

suçun yaptırımını olarak faile iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası verilmektedir.

Bahse konu suç işlenirken sahte belge kullanıldığı için KMK 4. maddesi 5. fıkraya gereğince TCK kapsamında belgede sahtecilik suçundan da kişiye cezai yaptırım yapılacaktır. Suça konu olan eşya, KMK 13. madde ve TCK 54-55 maddeleri gereğince uyarınca el konulur.

4.3. Eşyanın Gümrük Kapıları Dışından Türkiye'ye İthal Edilmesi Suçu

4.3.1. Genel Olarak

Eşyayı gümrük işlemlerini yapmaksızın Türkiye'ye ithal etme suçunun yanı sıra eşyanın gümrük kapıları haricinde bir yerden Türkiye'ye sokulması eylemi de suç olarak tanımlanmaktadır. Eşyanın gümrük kapıları haricinde bir yerden Türkiye'ye sokulması suçu, eşyayı gümrük kapılarından gümrük işlemlerini yapmaksızın eşyayı ithal etme suçuna göre daha ağır bir yaptırıma sahiptir ve eşya gümrük kapıları dışında bir yerden ülkeye sokulursa ceza artırılmaktadır. Çünkü kaçağa konu eşya gümrük kapılarından sokulurken yakalanma ihtimali bulunmakta iken bu eşya gümrük kapıları dışında bir yerden ülkeye sokulacak olursa yakalanma ihtimali düşüktür, bu nedenle bu durum devletin ekonomisini kötü etkilemenin yanı sıra bu kaçakçılık eylemini gerçekleştiren kişiler devletin otoritesini hiçe sayarak devletin otoritesini de zayıflatmaktadır (Erhan, 2007: 27; Kılıç, 2013: 114). Eşyayı gümrük kapıları dışında bir yerden ülkeye sokma suçu, gümrük kapılarından gümrük işlemlerini yapmaksızın ülkeye sokma suçunun nitelikli hali olduğu için ayrı bir bölümde incelenmiştir.

Gümrük kapıları kavramının açıklaması 4458 sayılı GK 33. maddede yapılmıştır. Bu maddeden, Türkiye Gümrük Bölgesine giriş ve çıkışların gümrük kapılarından yapılması gerektiği, gümrük bölgesine giriş kapısından içerideki gümrük kapılarına geçerken belirlenmiş yolların izlenmesi gerektiği, giriş ve çıkış kapıları arasındaki yollar, gümrük işlemlerini yapılabildiği için hava araçlarının kullanabilecekleri havalimanları görülmektedir. Buradan da anlaşılıyor ki, gümrük kapıları kavramı, sorumlu gümrük idarelerinin alanındaki limanları ve havaalanlarını da içermektedir. Sınır, hava ve deniz ulaşımında geçilecek yollar ve kullanılması gereken gümrük kapıları belirtilmiştir ve mücbir sebepler dışında bu belirlenen yolların kullanılması zorunludur.

Türkiye Gümrük Bölgesine zorunlu durumlar nedeniyle gümrük kapıları dışında bir yerden girilirse ya da gümrük kapılarından girilip zorunlu yollar takip edilmezse bu durum acil bir şekilde gümrük idaresine bildirilmelidir, aksi taktirde durum hakkında 4458 sayılı GK uyarınca usulsüzlük cezası uygulanması için yetkili gümrük idaresine bilgi verilir. Gümrük muhafaza idaresi tarafından eşyanın gümrük kapıları dışında bir yerden bilgi verilmeksizin ülkeye sokulduğu veya bu eyleme teşebbüs edildiği anlaşılırsa, durum gümrük idaresine bildirilmektedir. Gümrük idaresi, bu durumun KMK kapsamında bir suç teşkil edip etmediği konusunda soruşturma yürütür ve durum Cumhuriyet Savcılığı'na bildirilir.

4.3.2. Korunan Hukuki Değer

Bütün kaçakçılık suçları gibi bu suçta devletin ekonomisini zarara uğratmaktadır o nedenle korunan hukuki değer devletin ekonomik gelirleridir. Bunun yanı sıra eşyanın gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması devletin belirlediği gümrük kapılarını tanımayarak devletin otoritesini yok saymaktır, bu suçun işlenmesi devletin otoritesini zayıflatmaktadır. O yüzden, korunan diğer bir hukuki değer devletin hâkimiyet yetkisi ve otoritesidir.

4.3.3. Suçun Maddi Unsurları

4.3.3.1. Fiil

Buradaki suç, eşyanın gümrük kapıları dışında bir yerden ülkeye ithal edilmesidir. Eşya, gümrük kapıları dışında bir yerden Türkiye'ye ithal edildiği an fiil gerçekleşmiş olur ve suç tamamlanmaktadır.

4.3.3.2. Suçun Faili

Eşyayı, gümrük kapıları haricinde bir yerden Türkiye'ye getiren herhangi bir kişi bu suçun faili olabilmektedir.

4.3.3.3. Suçun Konusu

Herhangi bir eşya, suçun konusunu oluşturmaktadır. Suça konu olan eşya, gümrük kapılarından ithal edilmesi izinli bir eşya ya da gümrük kapılarından ithali yasak olan bir eşya olabilmektedir. Bu eşya Türkiye'ye ithali yasak olan bir eşya ise bu suç KMK 3. madde 7. fıkra kapsamında değerlendirilecektir.

Gümrük kapıları haricinde bir yerden Türkiye'ye ithal edilen eşya ithali yasak olan bir eşya ise KMK'nın 3. maddesinin 7. fıkrası uygulanacaktır. Suça konu eşya ithali izinli

ve vergilerden muaf bir eşya ise bu eşyanın gümrük kapıları dışında bir yerden ithal edilmesi durumunda 4458 sayılı GK 239. madde uyarınca yapılacak yaptırım, eşyanın CIF değerinin onda biri miktarında para cezası kesilmesidir. Bu noktada bu suçun yaptırımının KMK değil de GK uyarınca verilmesinin nedeni KMK’da eşyanın ithalat vergilerden muaf olup olmadığına göre ayrılmasıdır. GK, eşya vergilerden muaf olduğu için bu durumu usulsüzlük kapsamında ele alarak bu kapsamda yaptırım uygularken, KMK bu noktada bir ayırım yapmadığı için bu eşyayı vergilerden muaf olmayan bir eşya gibi değerlendirip buna göre yaptırım uygulamalıdır.

KMK, eşyayı ithalat vergilerinden muaf ya da muaf değil şeklinde sınıflandırmadığı ve 4458 sayılı GK bu sınıflandırmayı yaparak ortaya çıkan durumu usulsüzlük kapsamında değerlendirip yaptırıma bağladığı için bu eşyanın KMK kapsamında ithalat vergilerinden muaf olmayan bir eşya olarak değerlendirilmesi gerekir.

4.3.3.4. Suçun Mağduru

Bu suçun mağduru toplumu oluşturan tüm bireylerdir.

4.3.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları

“Eşyayı Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu” için 4.1’inci bölümde ele alınmış bütün nitelikli haller “Eşyanın Gümrük Kapıları Dışından Türkiye’ye İthal Edilmesi Suçu” içinde geçerlidir.

4.3.4. Suçun Manevi Unsurları

Bu suçun ortaya çıkması için fiil de kasıt gerekmektedir. Fail, eşyayı Türkiye’ye gümrük kapıları dışında bir yerden ithal etme fiilini istemli ve bilinçli bir şekilde gerçekleştirmelidir.

4.3.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk

“Gümrük kapıları dışından ithal edilme” ifadesi suçun aykırılık unsurunu oluşturmaktadır. Bahse konu suç için kusurluluk hali “Eşyanın Gümrük İşlemlerine Tabi Tutulmadan İthal Edilmesi Suçu” için ele alınan kusurluluk hali ile aynıdır.

4.3.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.3.6.1. Teşebbüs

Eşya, gümrük kapıları dışında bir yerden Türkiye’ye sokulursa suç tamamlanmaktadır. Eşya ülkeye sokulmadan önce sınırda yakalanırsa durum değerlendirmesi yapılır,

durumdan açık bir şekilde eşyanın gümrük kapıları dışından bir yerden gümrük bölgesine sokulacağı anlaşılıyorsa bu durumda teşebbüs oluşmaktadır (Kılıç, 2013: 129).

Bu durumda, 5237 sayılı TCK 5. maddesi atfıyla TCK 35. madde de düzenlenen teşebbüs hükmü bu suç içinde uygulanabilecektir. Suçun yaptırımı ise suç teşebbüs aşamasında kalıp gerçekleşmemiş olsa dahi, KMK 3. madde 18. fıkra gereğince tamamlanmış gibi ceza uygulanacaktır.

4.3.6.2. İştirak

Suç tek kişi tarafından işlenebileceği gibi birden fazla kişi tarafından da işlenebilmektedir, ayrıcı suç örgüt tarafından da işlenebilmektedir. Bu nedenle, 5237 sayılı TCK 5. madde gereğince, TCK 37-41 maddeleri kapsamında iştirak hükümleri uygulanmaktadır.

4.3.6.2. İçtima

Bu suç için değerlendirme, 5237 sayılı TCK 5. madde gereğince, TCK 42-44 arası düzenlenen maddelerde bulunan içtima hükümleri kapsamında yapılacaktır. Fail gerçekleştirdiği tek bir fiil ile birden fazla kanun hükmünü ihlal etmişse, bu hükümlerde yer alan cezaların en ağır olanı ile uygulanmaktadır.

Fail, ithal edilmesi yasak olan bir eşyayı gümrük kapıları dışından ülkeye sokmuşsa KMK 3. maddenin 1. ve 7. fıkralarında yer alan hükümlerin ikisini de ihlal etmektedir ve bu hükümlerden en ağır cezayı öngören 7. fıkra gereğince cezalandırılacaktır.

Fail, bilinçli bir şekilde farklı tarihlerde eşyayı gümrük kapıları haricinde yerlerden geçirerek eşyanın ithalini gerçekleştiriyorsa, bu suç “zincirleme suç” olarak değerlendirilir ve ceza ağırlaştırılarak uygulanır.

4.3.7. Yaptırım

“Eşyayı Gümrük İşlemlerine Tabi Tutmadan Ülkeye Sokma Suçu” için bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası uygulandığını önceki bölümlerde ele almıştık.

Bu durum suçun nitelikli hali olduğu için bu ceza üçte bir oranından yarısına kadar artırılmaktadır.

4.4. Transit Rejimi Çerçevesinde Taşınan Serbest Dolaşımda Bulunmayan Eşyayı Rejim Hükümlerine Aykırı Olarak Gümrük Bölgesinde Bırakma Suçu

4.4.1. Genel Olarak

Bu bölümde ilk olarak “Transit rejim” ve “Serbest dolaşım” kavramları ele alınacaktır. “Serbest dolaşımda bulunan eşya” kavramı, GK 3. madde 6. fıkrasında, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümlerine uygun şekilde serbest dolaşıma giriş rejimi doğrultusunda Türkiye Gümrük Bölgesine giren eşya ile üretimde kullanılan girdilerin yerli ürün olup olmamasından bağımsız şekilde “Türk menşeli sayılan eşya” şeklinde tanımlanmaktadır. Kısaca, hukuk ve mevzuat kuralları çerçevesinde Türkiye’ye ithal edilmiş eşya diye tanımlanabilir (Sönmez, 2007: 59).

Türkiye Gümrük Bölgesine gelen bir eşyanın “Serbest dolaşıma” girmesi için GK 74. madde gereğince ticaret politikası tedbirlerinin alınması, eşyanın ithal edilebilmesi için gereken işlemlerin gerçekleştirilmesi ve ithalat vergilerinin ödenmesi gerekmektedir. İthal yasaklı olan eşyalar serbest dolaşıma giremezler (Uzun, 2006: 69).

Bütün gümrük rejimlerinde olduğu gibi serbest dolaşıma giriş rejiminde de beyan verilmesi gerekmektedir. Bu rejimde eksik beyan verilmiş ise yapılması gerekenler GY 142. maddesinde “Gümrük idareleri, onaylanmış kişi statü belgesi sahibi kişiler ile 4. maddenin 1. fıkrasının (a) ve (c) bentlerinde yetkilendirilmiş yükümlü sertifikasına sahip kişilerin, beyannameye eklenmesi gereken belgelerden bazılarının eklenmediği ve/veya beyannameye yazılması gereken bazı bilgilerin yazılmadığı gümrük beyanını, 143. maddede yer alan hükümlere uyulması kaydıyla kabul edebilir. Bu usulün uygulandığı durumlarda, ambar hareketleri ile özet beyan işlemleri 63. maddede belirtildiği şekilde yapılır” şeklinde açıklanmıştır.

İlk beyannameye sadece eksik beyan yapılmamış ek olarak bazı bilgiler yanlış girilmişse bu bilgilerin değiştirilebilmesi için görevli memurlar beyanname ekranını açarak yeniden düzenleme işlemlerini yapmaktadırlar.

Konuya ilişkin GY’nin 143. maddesinde “Eşyanın serbest dolaşıma girişinden önce ibrazı gerekli olan belgelerden bir ya da birkaçını içermeyen beyanlarda; ilgili belgenin mevcut ve geçerli olduğunun, beyanın kabulünde meydana gelecek bir gecikmenin eşyanın serbest dolaşıma girişini engelleyeceğinin ya da daha yüksek bir oranda

vergilendirmeye yol açacağıının belli olması ve eksik belgeye ilişkin bilgilerin her durumda beyanda gösterilmesi, zorunludur” ibaresi yer almaktadır.

Yönetmeliğin 146. maddesi “Basitleştirilmiş usullere ilişkin Gümrük Yönetmeliği’nin 142 ve 145. maddelerinde öngörülen koşullar çerçevesinde tescil edilmiş eksik beyanı içeren bir beyanname, beyan sahibi tarafından tamamlanabilir ya da gümrük idaresince uygun görülmesi halinde GK’nın 60. maddesinde belirtilen koşullara uyan yeni bir beyanname ile değiştirilebilmektedir. Her iki durumda da gümrük vergilerinin hesaplanması ve eşyanın serbest dolaşıma girişini düzenleyen diğer hükümlerin uygulanmasında, eksik beyanı içeren beyannamenin tescil edildiği tarih esas alınır” ibaresi yer almaktadır ve serbest dolaşıma giriş rejiminde eksik beyan tamamlanırken ya da değiştirilirken bu ibare dikkate alınmaktadır.

“Transit rejimi” kavramı, 4458 sayılı GK 84-92 maddeleri ile GY 230-270 maddeleri arasında ele alınmıştır ve ithalat vergileri ve ticaret politikası tedbirleri uygulanmayan serbest dolaşıma girmemiş bir eşyanın, denetim altında Türkiye Gümrük Bölgesi içerisindeki bir yerden başka bir yere aktarılması esnasında uygulanmaktadır. Transit rejimi uygulanan bir eşya Türkiye Gümrük Bölgesi içerisinde; yabancı bir ülkeden farklı bir ülkeye, yabancı bir ülkeden Türkiye’ye, Türkiye’den yabancı bir ülkeye, bir iç gümrük idaresinden diğer bir iç gümrük idaresine taşınabilmektedir (Yurtcan, 2019: 51).

“Transit rejim” kavramı, 4458 sayılı GK 84-92 maddeleri ile GY 230-270 maddeleri arasında bulunmaktadır. GY 234. maddesinde transit rejime uygun şekilde taşınan eşya için “TIR Sözleşmesi” ve bu sözleşme ile ilgili yönetmelik, tebliğ, genelge hükümleri uygulanacaktır. Bu yüzden, “rejim hükümlerine aykırı” ifadesinden anlaşılacak 4458 sayılı GK’nın 84-92 maddeleri, GY 230-270 maddeleri ile GK 234. maddesinde yer alan “TIR Sözleşmesi” ve bu sözleşme ile ilgili yönetmelik, tebliğ ve genelge hükümlerine aykırılıktır.

Transit rejim uygulanarak yapılan taşıma işlemi sırasında transit beyannamesi, TIR Karnesi, ATA Karnesi ve özet beyan gerekmektedir. Deniz, hava ve demir yolu, boru hattı ve TIR Karnesi ile yapılan taşımalar dışında transit eşyalar adına belirlenen vergilerin ödemesini yapabilmek için teminat verilmesi gerekmektedir. Eşyalar ve belgeler rejim hükümlerine uygun bir şekilde gümrük idaresine teslim edildiğinde transit rejim sona ermektedir. GY 234. madde uyarınca transit eşyanın taşınması

sirasında TIR sözleşmesi ve bu sözleşmeye bağlı yönetmelik ve hükümler uygulanmaktadır. Bu nedenle, fıkrada belirtilen “Rejim hükümlerine aykırı” ifadesinden transit eşya taşınırken TIR sözleşmesine ve bu sözleşme doğrultusunda çıkarılan yönetmelik ve hükümlere uyulmadığı yani bu hükümlere aykırı davranıldığı anlamına gelmektedir.

Gümrük idaresi, transit eşyaların taşınması için sınırlı bir süre tanımaktadır, eşyaların belirlenen bu süreler içerisinde sağlam ve eksiksiz bir şekilde varılmak istenen gümrük idaresine ulaştırılması gerekmektedir. Bu süre mücbir sebepler dışında aşılamaz, aşılsa bu durum GK 241. madde gereğince bu durum bir usulsüzlük olarak değerlendirilip para cezası uygulanmaktadır.

Uyulması gereken bu süreler GY 227. maddesinde belirlenmiştir. Transit eşyanın hareket gümrük idaresinden çıkıp varış gümrük idaresine kadar gideceği süre hesaplanır ve bu süre gümrük idaresi tarafından transit refakat belgesine yazılır. Eşya varış gümrük idaresine ulaştığı zaman bu süre kontrol edilir. Süre geçmişse ve mücbir sebepler de yoksa ceza uygulanmaz, GK 241. madde gereğince eşyanın gümrükten çıkışı durdurulur. Verilen süre mücbir sebepler yüzünden aşılmışsa bu sebepler için geçen süreler normal süreden çıkarılarak varış süresi hesaplanır.

Gümrük idaresi, GK 91. maddesi gereğince transit eşya taşımacılığı için belirlene bu sürelerin yanı sıra taşıtın takip etmesi gereken yolları da belirlemektedir. Araç, bu zorunlu yolları izleyerek varış gümrük idaresine ulaşmalıdır. Araç zorunlu sebeplerle bu yolları takip edemezse en kısa sürede bu durum için gümrük idaresine bilgi vermelidir. Araç mücbir sebepler olmaksızın bu zorunlu yolları takip etmezse GK 241/6(b) maddesi gereğince bu durum usulsüzlük olarak değerlendirilir ve bu usulsüzlük için uygulanacak para cezası sekiz katına çıkartılır.

Transit eşya taşınırken belirtilen süreler aşılsa ya da izlenilmesi gereken yollar izlenmezse bu durum için yaptırımlar GK 241. madde kapsamında belirlenmektedir ve bu durumlar için KMK kapsamında herhangi bir yaptırım uygulanmamaktadır. KMK kapsamında değerlendirilebilmesi için suç oluşması gerekmektedir ve transit eşya ancak gümrük bölgesinde bırakılırsa suç oluşmaktadır, bu durum dışında sürenin aşılması ve yolların takip edilmemesi sadece usulsüzlük oluşturmaktadır ve KMK kapsamına girmez (Bilican, Gökçelik, Topçuoğlu, 89-90; Kılıç, 2007: 163-164).

Transit eşya, beklenmeyen durumlar veya mücbir nedenlerle zayi olacak olursa ortada kasti bir durum olmadığı için bu durumda da KMK kapsamında bir yaptırım uygulanmaz ve gümrük vergileri alınmaz (Sönmez, 2007: 59). Transit rejimine uygun olarak taşınan eşya varmayı hedeflenen gümrük idaresine kadar muayene edilmez ve gerekli görülürse mühür altına alınabilir ya da sevk edilirken görevli bir memur eşlik edebilir. Ancak, bir ihbar yapılırsa ya da bir şüphe oluşursa GK 88. madde uyarınca muayene yapılabilmektedir. Aynı şekilde, GK 90. madde uyarınca Türkiye karasularında transit eşya taşıyan gemilerin kapakları da şüphe veya ihbar durumunda mühür altına alınabilir ve görevli memur eşlik ettirilebilir, gemilerin Türkiye karasularından çıkmasıyla bu önlemler kaldırılır.

4.4.2. Korunan Hukuki Değer

Bu bölümde de fail, transit taşınan eşyayı gümrük bölgesinden çıkarması gerekirken gümrük bölgesinde bırakarak devletin hakimiyet yetkisini ihlal etmekte ve ödemesi gereken vergileri ödemeyerek devleti ekonomik olarak mağdur etmektedir.

Ayrıca, transit rejimin art niyetle kullanılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır. Adalet komisyonu raporlarında, “Transit rejimi çerçevesinde taşınan ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın gümrük bölgesinde bırakılması” suçunun hukuka aykırılık unsurunu açıklayabilmek için “rejim hükümlerine aykırı olarak” ifadesini kullanılmıştır.

4.4.3. Suçun Maddi Unsurları

4.4.3.1. Fiil

Bu suçun fiili, serbest dolaşımda bulunmayan ve transit rejimi çerçevesinde taşınan eşyanın rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakılmasıdır. Buradan da görüldüğü gibi bu fiilin gerçekleşmesi için eşyanın serbest dolaşımda olmaması, eşyanın transit rejime tabi olması, failin transit rejim hükümlerine aykırı davranması ve eşyanın gümrük bölgesinde bırakılmış olması gerekmektedir. Suç, tüm bu fiiller gerçekleşirse ortaya çıkmaktadır, bu fiillerden biri gerçekleşmemişse transit eşya kaçakçılığı suçu ortaya çıkmayacaktır. Örnek olarak, eşya taşınırken transit rejimi hükümlerine aykırı davranılmış fakat eşya gümrük bölgesinden yurtdışına çıkarılmışsa suç oluşmayacaktır veya transit rejimi hükümlerine uyulmuş ancak eşya gümrük bölgesinde bırakılmış, yine bu durumda da transit eşya kaçakçılığı suçu oluşmayacaktır (Günay, 2007: 50-51).

Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin bu durum ile ilgili aldığı karar şu şekildedir: “Sanık... Tır Karnesi muhteviyatı eşya ile idaresindeki... Tır aracı ile gümrüğe geldikten sonra araçtaki mühürleri sökerek Tır Karnesi muhteviyatı... eşyaları firma yetkilisi sanık... talimatı ile... A.Ş. firmasının deposuna götürüp, burada depo sorumlusu sanık... nezaretinde boşalttığı ve gönderici alman firmasının eksik çıkan eşyaların ‘yükleme sırasında sehven araca yüklenmediğine’ dair yazısına da... itibar edilemeyeceği cihetle atılı suçun oluştuğu gözetilerek sanıkların mahkumiyetine karar verilmesi gerekir”.⁴⁸

Yargıtay kararından da görüldüğü üzere, fiilin ortaya çıkabilmesi için bahse konu eşyanın “Serbest dolaşımda bulunmayan eşya” kapsamında olması, transit rejime tabi olması ve gümrük idaresine bu şekilde beyan edilmiş olması gerekmektedir. Beyan bu şekilde yapılmamış ise eşya transit rejime tabi olmayan bir eşya olacağı için bu eşya gümrük bölgesinde bırakılsa dahi söz konusu suçtan bahsedilemeyecektir (Ceyhan ve Atay, 2008: 71). Bu konu ile ilgili Yargıtay 7. Ceza Dairesi şu kararı almıştır:

...1- Sanıklar... idaresindeki TIR'larda bulunan ve İran'a transit olarak götürülmesi gereken eşyaların gümrük sahasına sokulmadan Sarısu açık pazarı önüne indirilip, buradan Türkiye-İran arasındaki tampon bölgeye konularak muhafaza altına alındığı, bu arada diğer sanıkların, sanık... anlaşarak sahte evrak tanzimi suretiyle TIR'lar ve eşyaların İran'a çıkış yapmış gibi gösterildiği, böylece sanıkların İran'a transit olarak gitmesi gereken eşyaları Türkiye'de boşaltıp açık Pazar yoluyla İran'a satmak istediklerinden bahisle... tüm sanıkların imza örnekleri alınarak, mukayese imzaları da temin edilip, TIR karneleri ve varsa diğer belgelerdeki sahte olduğu öne sürülen imzaların hangi sanık veya sanıkların eli mahsulü olduğu... bunların yanında transit rejime tabi eşyada kaçakçılık suçunun oluşabilmesi için eşyaların gümrük vergi ve resimleri ödenmeden, yasal olmayan yollardan yurt içinde bırakılması gerektiği de gözetilerek... İran gümrük yetkilileri ile müştereken tampon bölgede muhafaza altına eşyaların kısmen veya tamamen yurt dışı edilip edilmediği, tampon bölgenin statüsünün ne olduğu...şeklinde karara varmıştır.⁴⁹

⁴⁸ T.C. Yargıtay 7. Ceza Dairesi E. 2003/2248, K. 2003/13099.

⁴⁹ T.C. Yargıtay 7. Ceza Dairesi E. 4.6.2002 gün ve 2002/8615 sayılı 155 kararı.

Bu tarz bir suç işlenirse, bu suç KMK'da ele alınan ithalat kaçakçılığı suçları kapsamında değerlendirilmektedir. Yargıtay'ın aldığı bu karardan da görüldüğü üzere bu suç sahte belge düzenlenerek de işlenebilmektedir ve transit rejim ile taşınan eşya kaçakçılığı ve sahte belge düzenlenerek gerçekleştirilen eşya kaçakçılığı suçlarını farklı değerlendirmiştir çünkü transit rejim ile taşınan eşya kaçakçılığı suçunun ortaya çıkabilmesi için sahte belge düzenlenmesi gerekmemektedir. Sahte belge düzenlenerek bu suç işlenirse, transit rejim ile taşınan eşya kaçakçılığının yanı sıra bu kişi ya da kişiler için KMK 4. madde 5. fıkra gereğince sahte belge düzenlemekten dava açılacaktır.

Yargıtay'ın almış olduğu bu kararda önemli bir başka konu ise, transit eşya kaçakçılığı suçunun ortaya çıkabilmesi için bahse konu eşyanın gümrük bölgesinde bırakılması gerektiğinin vurgulanmasıdır. Yargıtay kararında, sanıklar transit rejime tabi eşyaları gümrük bölgesine sokmamışlar, Türkiye ile İran arasında bulunan tampon bölgede bırakmışlardır. O yüzden, Yargıtay transit rejime tabi eşyaların gümrük bölgesine sokulmadığını, tampon bölgenin niteliğinin araştırılması gerektiğinin altını çizip ilk mahkemenin almış olduğu kararın söz konusu kanuna aykırı olduğuna hükmetmiştir.

4.4.3.2. Fail

Bu suçun faili transit rejime tabi olan ve serbest dolaşımda olmayan eşyayı rejim hükümlerine aykırı bir şekilde gümrük bölgesine bırakan kişi ya da kişilerdir.

Bu kapsamda, bu suçun faili serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın transit rejime tabi olarak taşınmasını isteyerek bu bağlamda gümrük idaresinin beyannameyi tescil ettiren kişi, firma yetkilileri, araçları kullanan ya da araçlarda çalışan kişiler olabilmektedir.

Bu kişilerin dışında eşyanın transit rejime tabi olduğunu bilerek eşyayı gümrük bölgesinde bırakan herkes bu suçun faili olabilir (Şahin, 2011: 51).

Suç tüzel kişilerin faaliyeti kapsamında gerçekleşirse, tüzel kişiler fail olamazlar fakat tüzel kişiler için güvenlik tedbirleri alınabilmektedir (Özen, 2015: 55).

4.4.3.3. Suçun Konusu

Transit rejim hükümleri kapsamında suça konu olan eşya serbest dolaşımda bulunup Türkiye Gümrük Bölgesinde taşınan eşyadır.

4.4.3.4. Suçun Mağduru

Bu suçun mağduru belirli bir kişi değildir, toplumu oluşturan bireylerin hepsi suçun mağduru olarak değerlendirilmektedir.

4.4.3.4. Suçun Nitelikli Unsurları

Transit eşya kaçakçılığı suçunun nitelikli halleri “Eşyayı Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu” için ortaya çıkan nitelikli haller ile aynıdır.

4.4.4. Suçun Manevi Unsurları

Transit eşya kaçakçılığında suçun manevi unsurunun oluşabilmesi için failin suçu bilerek ve isteyerek işlemiş olması gerekmektedir, eğer suç taksirle işleniyorsa faile bir sorumluluk yüklenmez.

Transit rejime tabi olan eşyayı gümrük bölgesinde bırakmak için herhangi bir kasıt olmadan sadece belirlenen süreler aşılır ya da takip edilmesi zorunlu yollar takip edilmezse, bu durumda kastın varlığından bahsedilemeyeceği için manevi unsur oluşmaz. Manevi unsurun ortaya çıkması için failin bahse konu eşyayı gümrük bölgesinde bırakma iradesi olmalıdır. Mesela, araç takip edilmesi zorunlu yolların dışına çıkacak olursa ve bu durumu ilgili makamlara taksir şeklinde beyan ederse ya da araçtaki eşya başka bir araca aktarılıp ilgili makamlara eşyanın çalındığı beyan edilirse KMK'nın 3. madde 3. fıkrasında yer alan suç ortaya çıkacaktır. Çünkü bu noktada failin eşyayı farklı araca yükleyip eşyanın gümrük bölgesinde kalmasını sağlama iradesi olduğu açıktır.

Fakat bazı durumlarda kasıt aranmaz, mesela, araç aşırı hız sebebiyle devrilir, brandalar yırtılır ve eşyaların bir kısmı ya da tamamı dağılırsa bu durumu failin kasıtlı yaptığı söylenemez (Ceyhan ve Atay, 2008: 71).

4.4.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk

Bu suç için hukuka aykırılık unsuru “Rejim hükümlerine aykırı olarak” ibaresidir. Bu unsurları etkileyen durumları inceleyelim. Eşya sahibi, taşınacak eşyanın kılıflarını yenilemek, tamir etmek ya da başka bir işlem yapmak isterse hareket ettikleri gümrük idaresine ya da varacakları gümrük idaresine dilekçe yazarak başvurmalıdır. Gümrük idaresi durumunda bir sakınca görmezse gözetime tabi tutarak bahse konu işlemin yapılmasına izin verir ve bu işlemler GY 216. madde uyarınca belgelerde gösterilir. Burada eşya sahibi hakkını kullanmış olduğu için “hukuka uygunluk” durumu

bulunmaktadır ve TCK 26 madde 1. fıkraya gereğince hakkını “Hukuka uygun” şekilde kullanan kişiye ceza verilmez (Zafer, 2013: 233).

Fail, eşyanın transit rejime tabi olduğunu bilmiyorsa veya eşyayı serbest dolaşımda olan bir eşya sanıyorsa TCK 30. madde 1. fıkraya gereğince fail suçun maddi unsurlarını bilmediği için kasıtlı olarak hareket ettiği sonucuna varılamayacağı için ceza verilmeyecektir.

4.4.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.4.6.1. Teşebbüs

Fıkarda yer alan suça teşebbüs mümkün olup bu durum da cezalandırılmaktadır. Serbest dolaşımda olmayan eşya transit rejimi hükümleri göz önünde bulundurulmadan gümrük bölgesinde bırakılırsa, bu fiile teşebbüs tamamlanmış fiil gibi kabul edilerek ceza uygulanacaktır yani KMK 3. madde 21. fıkraya gereğince teşebbüs ayrı bir suç olarak değil asli suç olarak değerlendirilmektedir. Mesela, transit rejime tabi eşyanın mühürleri gümrük bölgesi içerisinde sökülür ve görevliler bu durumu fark ederse, eşya taşıtta yüklü olmasına rağmen eşyayı gümrük bölgesinde bırakma amaçlı hareket edildiği düşünülür ve suça teşebbüs edildiğine karar verilir (Kılıç, 2007: 164). Sanıkların fiillerinin teşebbüs aşamasında kalmasına rağmen suç tamamlanmış gibi ceza verilmesine dair Yargıtay’ın almış olduğu karar şu şekildedir:

...Şti. adına tescilli... Transit Ticaret Beyannamesine konu Çin Malı 9296 düzine porselen ve sofraya mutfak eşyalarının... Gümrüğüne getirilip sürücü sanıkların kullandıkları... tır araçlarına yüklenerek gümrükçe araçlar mühürlendikten sonra Transit eşya yüklü araçların mühürleri sökülerek yurtdışından getirilen Transit eşyaların... Şti. ait depolara boşaltılıp yerlerine Türk Malı... eşyaların Transit eşya yüklü tır araçlarına yüklenilmekte olduğu... olay yeri tespit tutanağı ile belirlenmesi üzerine... sanıklar... hakkında Transit eşyayı yurt içinde bırakmaya teşebbüs ettikleri iddiasıyla toplu kaçakçılık suçundan dava açılmış olup, 1918 sayılı yasanın 1. maddesinde teşebbüsün tamamlanmış suç gibi cezalandırılacağına öngörüldüğü cihetle...⁵⁰

⁵⁰ T.C Yargıtay 7. Ceza Dairesi 2003/6071 sayılı karar.

Yargıtay'ın bu kararından transit rejime tabi eşyalar taşınırken araçtan indirilmiş ve başka eşyalar araca yüklenirken görevliler bu durumu tespit etmiş ve tutanak tutmuşlardır. Yargıtay, bu tutanağı esas alarak suçun teşebbüs aşamasında kaldığına karar vermiştir.

4.4.6.2. İştirak

Suç, tek başına işlenebileceği gibi iki kişi ile ya da üç veya daha fazla kişi ile birlikte toplu şekilde ya da bir örgütün faaliyeti olarak da işlenebilmektedir.

Eşyanın taşınmasında asıl görevli kişilerin yanı sıra eşya taşınırken vekalet eden memur da suça iştirak edebilir. Eşya taşınırken tehdit ile eşyanın gümrük bölgesinde kalmasına neden olan kişi de dolaylı olarak suça iştirak etmiş olmaktadır. Eşya transit rejime uygun şekilde taşınırken telkinlerde bulunarak rejime aykırı şekilde taşınmasına neden olan kişi de azmettiren kişi olarak iştirak etmiş olacaktır. Suça iştirak eden bu kişiler, TCK 37-40 ve 220. maddelerine göre suç ortağı veya suça yardım eden veya suça azmettiren veya örgüt üyesi şeklinde değerlendirilmektedir.

4.4.6.3. İçtima

Suç, zincirleme suç şeklinde işlenebilmektedir. Suçu işleyen kişi, transit rejime tabi olan eşyayı birden fazla kez rejime aykırı şekilde gümrük bölgesinde bırakırsa ceza zincirleme suç hükümlerine göre verilecektir.

Transit rejime tabi olarak taşınan eşya gümrük bölgesinde bırakılırsa rejime aykırı hareket edildiğini biliyoruz, buna ek olarak bu eşya ithal edilmesi kanun ile yasaklanmış bir eşya ise 5237 sayılı TCK 44. madde de yer alan “fikri içtima” uyarınca gerçekleşen suçların en ağır olanı ile cezalandırılmaktadır. Buradan, ithalatının yapılması kanun gereği yasaklanmış bir eşyanın yaptırımını daha ağır olduğu için bu ceza uygulanacaktır (Kılıç, 2007: 166).

GY 246. maddesi “Teminata bağlanmayan transit eşyasından özet beyana nazaran eksik çıkan kaplarla ilgili olarak, ticaret politikası önlemleri saklı kalmak kaydıyla Kanunun 237. maddesi hükmü çerçevesinde cezai işlem yapılır” şeklindedir. Bu hükme göre, idari nitelikte para cezasından bahsedilmektedir.

Kabahatler Kanununun 15. madde 3. fıkrası gereğince bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise sadece suçun yaptırımını uygulanmaktadır. GY 246. maddesi ve

KMK 3. maddesi arasında böyle bir durum ortaya çıkarsa KMK hükümleri esas alınacaktır.

4.4.7. Yaptırım

KMK 3. madde 3. fıkra gereğince transit rejime tabi serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, gümrük bölgesinde bırakan fail için bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası öngörülmüştür. Bu suç için de hakime takdir hakkı verilmemiştir, hapis cezasının ve adli para cezasının ikisi aynı anda uygulanmak zorundadır.

KMK'nın 3. maddesi 10. fıkrası hükmünce bahse konu olan eşya akaryakıt, tütün, tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler ise uygulanacak ceza ağırlaştırılmaktadır.

KMK 3. madde 22. fıkra kapsamında bu suça konu olan eşyanın değeri fahiş ise ya da eşya toplumun güvenliğini veya sağlığını bozacak bir eşya ise ceza artırılmaktadır.

Suçla konu olan eşya, KMK 13. madde atfiyla TCK 54-55 maddelerine göre müsadere edilmektedir. Bahse konu eşyaya el konulmazsa, bu eşyanın maddi karşılığına müsadere edilmesine hükmedilmektedir (Kılıç, 2013: 141).

Yargıtay 7. CD'nin bu durum için almış olduğu karar şu şekildedir:

Taklit olarak üretildiği tespit edilen dava konusu transit eşya olan Rolex ve Omega marka saatler hakkında gümrük idaresince 4458 sayılı kanununun 57. maddesi uyarınca işlem yapılmasına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde zorlumuna karar verilmesi yasaya aykırı olup, bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden 5320 sayılı Yasanın 8. maddesi uyarınca yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK'un 322. maddesi gereğince, dava konusu taklit olarak üretildiği tespit edilen Rolex ve Omega marka saatler hakkında gümrük idaresince 4458 sayılı Kanununun 57. maddesi uyarınca işlem yapılmasına karar verilmek suretiyle hükmün düzeltilerek onanmasına....., karar verilmiştir.⁵¹

⁵¹ T.C. Yargıtay 7. CD. 14.12.2011, E. 2011/10436, K. 2011/25451, Yurtcan, 2019, s. 55

4.5. Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı Hile ile Yurtdışına Çıkarmış gibi İşlem Yapmak Suçu

4.5.1. Genel Olarak

Bu fıkra da belirtilen suçu daha iyi anlayabilmek adına öncelikle “Geçici ithalat rejimi” ve “Dahilde İşleme Rejimi” kavramlarını inceleyelim.

İthalat vergilerinden kısmen ya da tamamen muaf tutulan serbest dolaşımda olmayan eşyanın ticaret politikası doğrultusunda alınan tedbirler uygulanmaksızın gümrük bölgesinde kullanılabilmesine ve eşya üzerinde bir değişiklik yapılmadan ihracının yapılmasına izin veren hükümlerin yer aldığı rejime “Geçici ithalat” rejimi denir (Selen, 2015: 114). Bu rejimin uygulanabilmesi için “İthal edilen eşyanın hammadde ve aramalı olması” ve “İthal edilen eşyanın işlenmiş ürün içinde ihraç edilmesi” koşullarına uyulmalıdır.

“Dahilde İşleme Rejimi” bu koşullar altında ortaya çıkan bir rejimdir ve ithali yapılan aramalı ya da hammaddenin TCGB’de işlenmiş ürün içerisinde ihracatının yapılmasına dair hükümlerin yer aldığı bir rejimdir. Bu rejimde, serbest dolaşımda olmayan eşya için atanan vergiler teminata bağlanır ya da eşya gümrük bölgesinde işlenir ve bu ürünler ihraç edilir, ihracat tamamlanınca alınan teminat ve vergiler geri verilir (Selen, 2015: 86).

KMK’nın 3 maddesinin 4. fıkrasında bu rejimler hakkında alınan hüküm “Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” şeklindedir.

Bu suç için yapılan tanım 2014 yılında yürürlüğe giren 6545 sayılı Kanun’un 89. maddesi ile değişikliğe uğramıştır. Bu düzenleme doğrultusunda bahse konu fıkra da yer alan “sahte belgeyle yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, altı aydan üç yıla” ibaresi yerine “hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bir yıldan üç yıla” ibaresi getirilmiştir. Buradan görüldüğü üzere bu değişiklik ile ceza artırılmıştır, o nedenle 6545 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce ortaya çıkan suçlar için suçlunun lehine olan geçmiş hükme göre yaptırım yapılacaktır.

Bahse konu bu suçun ortaya çıkması için ilk olarak eşyanın “Geçici ithalat” ve “Dahilde işleme rejimi” kapsamında ülkeye geçici bir şekilde ithalinin yapılması gerekmektedir ve bu suçun tanımı KMK 3. madde 4. fıkrada yer almaktadır. Eşyanın geçici olarak ithalinin gerçekleştirilmesi, 4458 sayılı GK gereğince “Dahilde işleme” ve “Geçici ithalat” rejimlerine göre yapılmaktadır. “Dahilde işleme rejimi”, GK’da 108-122 maddeleri arasında ve “Geçici ithalat rejimi” GK’da 128-134 maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Dahilde ve hariçte işleme rejimlerine dair usuller ve esaslar, GK 80. maddesinde yer alan hükme göre Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir ve bu nedenle bu hükümlere ek olarak Bakanlar Kurulu Kararları ve Tebliğleri izlenmektedir. İzin, süre, teminat benzeri konularda alınacak kararlar için Bakanlar Kurulu Kararları ve Tebliğler takip edilirken, rejim uygulanırken GK ve GY’nin hükümleri takip edilmektedir.

4.5.2. Korunan Hukuki Değer

İkinci fıkrada ele almış olduğumuz “belgede sahtecilik” fiili bu fıkrada da “hile” ifadesi kapsamında karşımıza çıkmaktadır ve bu suç için korunan hukuki değer öncelikle kamuya olan güvenin korunmasıdır. Kanunda belirtilen rejimlere aykırı davranıldığı için diğer suçlarda olduğu gibi devletin egemenlik yetkisi ihlal edilmektedir ve devlet ekonomik zarara uğratılmaktadır. Ele alınan gümrük rejimleri ekonomiyi esas alan rejimler olduğu için burada korunmak istenen diğer bir hukuki değer devletin ekonomik yararlarıdır.

4.5.3. Suçun Maddi Unsurları

4.5.3.1. Fiil

Bu suç için fiil, belirli bir amaç ile geçici bir şekilde ülkeye ithali yapılan eşyanın hile ile yurt dışına çıkarılmış şeklinde gösterilmesidir. Mesela, ithalatçı dahilde işleme rejimi kapsamında ithal ettiği eşyanın ihracatını yapmamasına rağmen yapmış gibi gösteriyorsa bu kişi KMK 3. maddesi 4. fıkrasında yer alan suçu işlemektedir (Bilican, Gökçelik, Topçuoğlu, 2007: 94).

Bahse konu fıkrada yapılan değişiklik ile “sahte belge kullanmak” ifadesi yerine “hile” ifadesi kullanılmıştır, böylece fıkrada yer alan suçların kapsamı genişletilmiştir.

Bu suç, çok hareketli bir suç olmak üzere suça konu olan fiil için iki seçenek bulunmaktadır. Birinci seçenek, eşyanın ithal edilirken ithalat rejimine tabi tutulması, ikinci seçenek eşyanın dahilde işleme rejimine tabi tutulmasıdır.

Bu seçenekler doğrultusunda fiil farklı şekillerde işlenebilmektedir. Ülkeye geçici ithalatı yapılan eşya hile ile yurt dışına çıkarılabilmektedir. Bu eşya yine hile ile yurt dışına çıkarılmamasına rağmen çıkarılmış gibi gösterilebilir.

4.5.3.2 Suçun Faili

Eşyanın geçici ithalat ve dahilde işleme rejimleri kapsamında geçici ithalatını gerçekleştirip, daha sonra hile ile yurt dışına çıkarıyormuş şeklinde gösteren herhangi bir kişi bu suçun faili olabilmektedir Tek bir kişi bu suçun faili olabileceği gibi birden fazla kişi de fail olabilir. Eşyayı ülkeye getiren kişinin fail olabileceği gibi, eşyanın ülkeye getirilmesinde bir katkısı olmayan fakat eşyanın bu durumunu bilmesine rağmen yurt dışına çıkarılmış şeklinde gösteren herhangi bir kişi fail olabilmektedir (Çilesiz, 2018: 208).

4.5.3.3. Suçun Konusu

Suçta konu olan eşya, belirli bir amaç ile geçici bir şekilde geçici ithalat ve dahilde işleme rejimleri kapsamında ülkeye ithali yapılan eşyadır.

4.5.3.4. Suçun Mağduru

Toplumda yaşayan herhangi bir birey bu suçun mağduru olabilir.

4.5.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları

Bu suçun nitelikli halleri “Eşyayı Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu” için ortaya çıkan nitelikli haller ile aynıdır.

4.5.4. Suçun Manevi Unsurları

Bu suç için manevi unsur, harekette kast bulunmasıdır. Manevi unsurun ortaya çıkabilmesi için failin, dahilde işleme ya da geçici ithalat rejimlerine tabi olarak getirdiği eşyanın sahte belge kullanılarak yurt dışına çıkarılmış şeklinde gösterme fiilini bilinçli ve istemli bir şekilde yapması gerekmektedir. Bu fıkra çerçevesinde ortaya çıkan suçlar için manevi unsurun oluşup oluşmadığına karar verilirken, TCK'nın ceza yükümlülüğünün kişiselliğini, kastı, taksiri kaldıran ya da azaltan sebepleri ifade eden 20-34 arası maddelerde bulunan hükümler dikkate alınacaktır.

4.5.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk

Bu suçun hukuka aykırılık unsuru "Yurtdışına çıkarmış gibi işlem yapma" ifadesidir ve bu suç tipinde hukuka uygunluk bulunmamaktadır. Bu suç için kusurluluk hali halleri "Eşyanın Gümrük İşlemlerine Tabi Tutulmadan İthal Edilmesi Suçu" için ortaya çıkan durumlar ile aynıdır.

4.5.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.5.6.1. Teşebbüs

Fıkarda yer alan suç teşebbüse uygundur. Bu suç için ortaya çıkan eylemin teşebbüs aşamasında mı kaldığı yoksa sonuçlandığı mı yani suçun tamamlanıp tamamlanmadığı sorusuna cevap bulabilmek için suçun gerçekleşme şekline göre TCK'nın 35. maddesinin 1. fıkrasına ve 36. maddesine bakılmalıdır. Bu maddeler altında suçun teşebbüs aşamasında kaldığına karar verilecek olursa 3. maddenin 21. fıkrasında yer alan "Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiiller, teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile, tamamlanmış gibi cezalandırılır" hükmü nedeniyle suç tamamlanmış gibi yaptırım uygulanmaktadır.

4.5.6.2. İştirak

Suç hem münferit olarak işlenebilmekte hem de üç ya da üçten fazla kişi tarafından işlenebilmektedir. Bahse konu suç, örgüt faaliyeti kapsamında da işlenebilmektedir ve bu durumda yaptırımlar, KMK'nın 4. maddesi gereğince artırılacaktır.

4.5.6.3. İçtima

Bu suç için içtima durumuna karar vermek için, TCK'nın 40. maddesinde düzenlenen "Bağlılık kuralı", 41. maddesinde düzenlenen "İştirak hâlinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme" ibaresi, 42. maddesinde bulunan "Bileşik suç" kavramı ve 43. maddesinde ifade edilen "Zincirleme suç" tanımı ile 44. maddesinde açıklanan "Fikri içtima" kavramı dikkate alınacaktır.

4.5.7. Yaptırım

Bu suç için bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası uygulanmaktadır. Suç, toplu veya teşekkül halinde işlenirse, suçu işleyen tüm failer için ayrı ayrı KMK'nın 4. maddesinde yer alan artırılmış ceza hükmü uygulanmaktadır. Fail, sahte belge düzenleyerek suçu işlemiş ise ek olarak TCK kapsamında sahtecilik suçu için ceza almaktadır.

4.6. Birinci ile Dördüncü Fıkralar Arasında Tanımlanan Fiillerin İşlenmesine İştirak Etmeksizin, Bunların Konusunu Oluşturan Eşyayı, Bu Özelliğini Bilerek ve Ticari Amaçla Satın Almak, Satışa Arz Etmek, Satmak, Taşımak veya Saklamak Suçu

4.6.1. Genel Olarak

KMK'nın 3. maddesi 5. fıkrasında yer alan hüküm, "Birinci ile dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır" şeklindedir.

5607 sayılı KMK'nın 3. maddesinin bütün fıkraları, 2013 yılında yürürlüğe konulan 6455 sayılı Kanun'un 54. maddesi doğrultusunda değişikliğe uğramıştır. Yapılan değişiklikten sonra 2014 yılında yürürlüğe konulan 6545 sayılı Kanun'un 89. maddesi ile bu fıkroda bir kez daha değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler sonucunda, öngörülen ceza için asgari sınır altı ay yerine bir yıla artırılmış ve üst sınır iki yıldan üç yıla artırılmıştır.

Bu fıkroda yer alan suç seçime dayalı bir suçtur. 3. maddenin ilk dört fıkrasından birinin bozulması ile ülkeye kaçak sokulan eşya bu niteliği bilinerek ticari kazanç niyetiyle satın alınırsa, satışa arz edilirse, satılırsa, taşınırsa ya da saklanırsa suç ortaya çıkmış olacaktır. Bahse konu suçlardan birden fazlası işlenirse tek suç için ceza verilecektir.

Beşinci fıkroda yer alan suç işleyen kişi, 3. maddenin bir ile dördüncü fıkralarında bulunan suçları da işlemiş ise beşinci fıkroda ifade edilen suç için değil, bir ile dördüncü fıkralarda yer alan suçlar için cezalandırılacaktır ve bu durumda suç birden fazla kişi ile ya da örgüt ile birlikte işlenmiş suç kapsamında değerlendirilecektir.

Örnek olarak; gümrük kapıları haricinde bir yerden Türkiye'ye muz getirilsin ve bu muzlar önceden anlaşılan nakliyecisi, dağıtımçı ve pazarlamacılar ile birlikte Türkiye pazarındaki muz fiyatından daha uyguna satılsın, bu durumda 3. maddenin 1. fıkrasında bahsedilen suç işlenmiş olacaktır.

Nakliyecisi, dağıtımçı ve pazarlamacılar, ithalatı yapan ile önceden anlaşıkıkları için 3. maddenin 5. fıkrasındaki suç türünden sorumlu tutulmazlar. Buradaki suç, 3.

maddenin 1. fıkrasında yer alan “Gümrük kapıları dışından Türkiye’ye eşya ithal etme” suçudur ve bu eylem toplu kaçakçılık suçları kapsamında yer almaktadır.

Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nin bu konu ile ilgili almış olduğu örnek karar şu şekildedir:

...Sanık... kaçaktan temin etmiş olduğu sahte bandrollü sigaraları, iş yeri sahibi olan sanık... satışa arz ettiği cihetle, baba-oğul olan sanıkların maddi ve manevi dayanışma içinde birlikte hareketle toplu kaçakçılık suçunu işledikleri gözetilerek, eylemlerine uyan 1918 sayılı yasanın 27/3-4 madde fıkraları uyarınca cezalandırılmalarına karar verilmesi gerekirken suç vasfında yanılgiya düşülerek eylem münferit kaçakçılık kabul edilip yazılı şekilde ayrı ayrı tecziyelerine karar verilmesi... yasaya aykırı görüldüğünden hükmün istem gibi bozulmasına... oybirliği ile karar verildi.

Bu Yargıtay kararının alınmış olduğu davanın sanıkları baba ve oğul olup maddi ve manevi dayanışma içindedirler. Yargıtay, bu dayanışma nedeniyle Yerel Mahkemenin almış olduğu “münferit kaçakçılık suçu” kararını bozarak buradaki kaçakçılık fiilinin “toplu kaçakçılık suçu” olduğuna karar vermiştir.

Yargıtay’ın bu konu ile ilgili farklı bir kararı şu şekildedir:

...Sanık... yurt dışından kaçak olarak getirdiği dava konusu mazotu, paraya ihtiyacı olduğundan satmak için birkaç akaryakıt istasyonu dolaştıktan sonra sanık... çalıştığı iş yerine getirip burada adı geçen sanığa sattığı cihetle, aralarında önceden bir anlaşma olmayan ve alıcı-satıcı konumunda bulunan sanıkların eyleminin münferit ticari kaçakçılık suçunu oluşturduğu gözetilerek, 1918 sayılı Yasanın 25. madde 2. fıkrası uyarınca ayrı ayrı cezalandırılmalarına karar verilmesi gerekirken, suç vasfında yanılgiya düşülerek eylemin toplu kaçakçılık kabulü ile yazılı şekilde hüküm tesisi... yasaya aykırı... görüldüğünden hükmün isteme uygun olarak (BOZULMASINA), 21.5.2001 günü oybirliğiyle karar verildi⁵²

Yargıtay almış olduğu bu kararda, kaçak malı alan ve satan kişiler arasında daha önce yapılmış bir anlaşma olmamasını göz önüne alıp bu eylemleri münferit şekilde işlenmiş kaçakçılık suçu olarak kabul ederek toplu kaçakçılık kapsamında

⁵² T.C. Yargıtay 7. Ceza Dairesi E: 2001/16483, K: 2001/20240, T: 26.12.2001.

değerlendirmemiş ve Yerel Mahkeme'nin bu suçu toplu kaçakçılık kapsamında alan hükmünü bozmuştur.

Fıkırada, özellikle “iştirak olmaksızın”, “bilerek” ve “ticari amaçla” kavramları vurgulanmıştır, bu yüzden kaçakçılık eyleminin ortaya çıkabilmesi için eşya alınırken kaçak olduğu bilinmeli ve ticari amaç olmalıdır, alan kişi ticari amaç ile almamışsa bahse konu suç gerçekleşmemektedir. Ticari amacın olabilmesi için maddi bir kazanç olmalıdır, kazanç dışında başka bir amaç varsa fıkradaki suç ortaya çıkmayacaktır. Mesela, fıkradaki suç birisine yardım etmek amaçlı işlenirse iştirak iradesi oluşup oluşmadığı araştırılır ve bu durum kazanç amacı olan suç gibi değerlendirilmez. Aynı şekilde, kişi kendi kullanmak için fıkradaki eylemi gerçekleştirirse bu eylem suç teşkil etmemektedir.

4.6.2. Korunan Hukuki Değer

Bu suç için korunan hukuki değer devletin ekonomisidir.

4.6.3. Suçun Maddi Unsurları

4.6.3.1. Fiil

Bu suçun fiili, KMK'nın 3. maddesinin birinci ile dördüncü fıkraları arasında düzenlenen suçların gerçekleştirilmesine iştirak edilmeden bu suçlara konu olan eşyanın bu özelliği bilinerek ve ticari amaç güdülerek satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması ya da saklanmasıdır.

Fıkırada belirtilen satın alma fiilinden anlaşılması gereken eşyanın teslimidir, herhangi bir sözleşmeye gerek bulunmamaktadır. Ayrıca eşya bir ücret alınmadan hediye olarak verilmişse bu durum kaçak malın satın alınması suçu olarak değerlendirilemez.

Beşinci fıkrada yer alan bu fiiller, seçimlik hareketli fiillerdir ve bu fiillerden birisi gerçekleştirilirse suç tamamlanmış kabul edilecek ve ceza verilecektir. Bu fiillerin birisi ya da birkaçı birden işlenirse verilecek ceza değişmemektedir çünkü fiillerden her biri tek başına suçun tamamlanması için yeterli olmaktadır.

4.6.3.2. Suçun Faili

KMK'nın 3. maddesinin birinci ile dördüncü fıkraları arasında düzenlenen suçlara iştirak etmeyen fakat bahse konu suçlarda yer alan eşyanın bilinerek ve ticari kazanç niyetiyle satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması ya da saklanması eylemlerinden birini yada bir kaçını gerçekleştiren kişi bu suçun failidir. 3. maddenin

5. fıkrasının faili aynı zamanda 1 ile 4. fıkralar arasında düzenlenen suçların faili olamaz çünkü 5. fıkrada, 1 ile 4 arası fıkralarda yer alan suçlar için “iştirak etmeksizin” ibaresi bulunmaktadır.

4.6.3.3. Suçun Konusu

Bu fıkranın konusu olan eşya, 3. maddenin 1 ile 4. fıkraları arasında yer alan kaçakçılık fiillerinin konusu olan eşyadır. Bu fıkralara konu olan eşyaların dışında kalan eşyalar, 5. fıkrada belirtilen suçların konusunu oluşturamazlar. Benzer şekilde, fiilin konusu petrol ve petrol ürünleri olursa bu fıkra kapsamında değerlendirilemez, bu fiil 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 5. maddesinin eki kapsamında değerlendirilmektedir.

Bu suç tipi ortaya çıkacak olursa, bu durumda ceza yarısından iki katına kadar artırılır ve uygulanacak cezanın alt sınırı üç yıldan daha az olamamaktadır. Devleti en çok zarara uğratan kaçakçılık fiillerinden olan bahse konu fıkrada yer alan bu kaçakçılık eylemi en fazla işlenen kaçakçılık suçudur (Çilesiz, 2018: 222-223).

4.6.3.4. Suçun Mağduru

Toplumunu oluşturan herkes bu suçun mağduru olabilmektedir.

4.6.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları

Bu suç tipi için nitelikli durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu nitelikli durumlar için daha önce incelediğimiz “Eşyayı Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu” kapsamında yapılan açıklamalar dikkate alınmalıdır.

4.6.4. Suçun Manevi Unsurları

Bu suçun manevi unsuru, KMK'nın 3. maddesinin birinci ile dördüncü fıkraları arasında düzenlenen suçların konusu olan eşyanın, fail tarafından bu özelliği bilinerek ve isteyerek ticari amaç ile satın alınması, satışı arz edilmesi, taşınması ya da saklanmasıdır. Özet olarak, suçun manevi unsurunun ortaya çıkabilmesi için eşyanın kaçakçılığa konu olan eşya olduğu fail tarafından bilinmelidir. Fail, bu eşyanın kaçakçılığa konu olan bir eşya olduğunu fiili gerçekleştirdikten sonra öğrenirse kast aranmaz ve suç olarak kabul edilemez fakat fail aynı eylemi düzenli şekilde tekrarlayacak olursa bu durumda kast ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak, biri tarafından emanet edilen eşyayı kaçak eşya olduğunu bilmeksizin saklanırken sonradan eşyanın

kaçak olduğu öğrenilir ve eşya saklanmaya devam edilirse kast oluşacağı için bu durum suç olarak kabul edilmektedir (Kılıç, 2007: 192).

Failin eşyanın bu özelliğini bilerek mi bilmeyerek mi fiili işlediği her olayın kendi şartları doğrultusunda değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme failin eğitim durumuna, mesleğine, toplumdaki statüsüne vb. özelliklerine bakılarak yapılmaktadır. Mesela, pazar fiyatı çok pahalı olan bir saat fiyatından oldukça düşük bir fiyata alınmışsa fail bahse konu eşyanın kaçakçılığa konu eşya olduğunu çok büyük ihtimalle biliyor şeklinde düşünülür, benzer şekilde kaçak eşya kamyonun zula şeklinde adlandırılan saklı bölgelerinde taşıyorsa failin bu fiili yüksek ihtimalle bilerek işlediği düşünülmektedir (Kılıç, 2007: 191).

4.6.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk

Fıkıradaki tanımlanan fiiller ticari amaçla işlenirse hukuka aykırılık unsuru oluşmaktadır.

4.6.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.6.6.1. Teşebbüs

3. maddenin 5. fıkrasında yer alan suçun ortaya çıkabilmesi için birinci ile dördüncü fıkralar arasında düzenlenen suçların teşebbüs durumunda kalmaması gerekmektedir. Birinci ile dördüncü fıkralar arasında yer alan bu fiiller için ortaya çıkan teşebbüsler, suç tamamlanmış gibi değerlendirilmesine rağmen, beşinci fıkrada tanımlanan suçun gerçekleşebilmesi ancak fiillerin tamamlanması ile olabilmektedir.

4.6.6.2. İştirak

5. fıkrada yer alan bu suç, münferit şekilde veya iki kişi birlikte iştirak halinde veya üç ya da daha fazla kişi ile birlikte toplu halde ya da bir örgütün faaliyeti kapsamında işlenebilmektedir. Suça iştirak eden kişinin, suç ortağı mı olduğu yoksa sadece yardım mı ettiği veya suça azmettiren mi olduğu yahut örgüt üyesi kuran, yöneten ya da sadece üyesi mi olduğu TCK'nın "azmettirme, yardım etme ve bağlılık" kurallarının düzenlendiği 37-40 arası ve 220. maddelerde yer alan hükümler çerçevesinde karar verilmelidir.

Bu fıkrada düzenlenen fiiller için iştirak durumu incelenirken KMK'da yer alan kaçakçılık eylemlerinin nitelikli hallerinin düzenlendiği 4. maddesinin 1. ve 2. fıkraları da göz önünde bulundurulacaktır.

Konu ile ilgili Yargıtay 7. CD'nin aldığı bir karar bulunmaktadır:

Davaya konu kaçak sigara ve çayların sanık ... ait işyerinde ele geçtiği ve tüm sanıkların birbirlerini doğrular nitelikte ve aşamalarda değişmeyen savunmalarda, kaçak eşyanın sanık ... ait olduğunu, diğer sanıklar ...ve ... kaçakçılık suçundan haberdar olmadıklarını ifade etmeleri karşısında, sanıkların kaçakçılık suçuna iştirak ettiklerine dair mahkumiyetlerini gerektirir her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı kanıt bulunmadığından beraatlerine karar verilmesi gerekirken, iş yerinde ele geçen ancak üzerinde kaçakçılık suçunun işlendiğine dair herhangi bir emare bulunmayan ... ait kredi kartı ekstresi, irsaliye ve makbuzlar ile üzerinde ... ibaresi bulunan PTT makbuzuna dayanılarak yerinde olmayan gerekçe ile mahkumiyetlerine karar verilmesi yasaya aykırı olup (BOZMAYI) gerektirmiştir (Çıldır ve Denizhan, 2015: 371).⁵³

4.6.6.3. İçtima

Beşinci fıkradaki suçlar seçimlik suçlar olduğu için birbirleri ile içtima edilemezler. Fail birden çok suç işlese dahi tek suç işlemiş şekilde kabul edilir ve faile tek suç için yaptırım uygulanır. İthal izinli olan kaçakçılığa konu eşyanın ithalini gerçekleştiren kişi, aynı eşyayı eşyayı satın alırsa, satışa arz ederse, satarsa, saklarsa ya da taşırsa ikinci bir suç işlemiş sayılmaz ve yalnızca kaçak ithal ettiği eşya için yaptırım uygulanır. Örnek olarak, yurt içinde kaçak sigara alıp satan bir kişi bu eşyayı satarken değil de taşıırken yakalanacak olursa “satma” ve “taşımak” fiillerinin ikisinden birlikte ceza verilmez sadece taşıma eleminin için ceza almaktadır.

4.6.7. Yaptırım

KMK'nın 3. maddesi 5. fıkrasında yer alan eylemleri gerçekleştirenlere bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilmektedir. Yaptırımın ağırlaştırılmasına neden olan nitelikli haller ile yaptırımı hafifleten halleri açıklayabilmek adına önceki bölümlerde verilen açıklamalar aynen geçerlidir. Bahse konu eşya KMK'nın 13. maddesine göre TCK'nın 54-55. maddeleri uyarınca müsaderesine ya da bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsaderesine hükmolunur.

⁵³ T.C. Yargıtay 7. CD. 18.06.2014, E. 2013/15759, K. 2014/12831.

4.7. Özel Kanunları Gereğince Gümrük Vergilerinden Kısmen veya Tamamen Muaf Olarak İthal Edilen Eşyayı, İthal Amacı Dışında Başka Bir Kullanıma Tahsis Etmek, Satmak veya Devretmek ya da Bu Özelliğini Bilerek Satın Almak veya Kabul Etmek Suçu

4.7.1. Genel Olarak

“Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis eden, satan veya devreden ya da bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” (KMK, md. 3/6).

Bu fıkra doğrultusunda, KMK 3. madde 6. fıkrada bahsedilen suç unsurlarının oluşması için eşyanın serbest dolaşıma giriş rejimine uygun şekilde kesin ithalatının gerçekleşmesi gerekir. Eşya için önceden belirlenen alanlarda kullanmak şartıyla özel kanunlar kapsamında tam veya kısmi muafiyet sağlanmışsa ve muafiyet amacı haricinde eşya kullanılmışsa veya eşyayı vergiden muaf olarak serbest dolaşıma sokan kişi eşyayı amacı haricinde kullandığı, sattığı, devrettiği, satın alması halinde anılan maddede bahsi geçen suç işlenmiş olmaktadır.

Söz gümrük rejimi kapsamındaki eşyanın tabi olduğu vergilerden muaf olması için özel kanunlarda belirtilmesi zaruridir. Bahse konu kanunlarda yer alan hükümler, muafiyet hakkı olan kişi veya kurumları gösterir, hükümlerde anılan eşyaların bu çerçevede olduğu ve serbest dolaşımdan sonra eşyaların nasıl değerlendirileceğini belirtir.

Eşyanın “serbest dolaşım rejimi” dışında kullanılması neticesinde bu suç oluşmaktadır. İthalat amacı, eşyanın ithal edilirken mevzuat hükümleri uyarınca belirlenen kurallara uyulması anlamına gelmektedir.

Gümrük mevzuatında ve bir takım Cumhurbaşkanı kararlarında detaylı bir liste oluşturularak bu listedeki eşyaların gümrük ve ithalat vergilerine tabi tutulup tutulmayacağı belirlenebilmektedir. Kişiler, kurumlar ya da kuruluşlar tarafından gerçekleştirilecek ithalatların gümrük vergilerinden muaf olup olmadıkları GK 167. maddesinde düzenlenmiştir.

Muafiyet kapsamındaki, serbest dolaşıma girecek eşyalar açıklanarak mezkûr maddenin sonuncu fıkrasının 4 ve 12. bentleri kapsamında ele alınan eşyaya ilişkin

hükümlerin Cumhurbaşkanı Kararı ile kurala bağlanacağı ortaya konulmuştur. Buna istinaden 2008/14486 sayılı “Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı” yürürlüğe konulmuştur. Karar gözden geçirildiğinde, vergiden muaf olacak eşyanın kapsamlı bir şekilde incelendiği ve muafiyetine karar verilen eşyanın ticari kazanç niyeti ile ithal edilmediği anlaşılmaktadır.

Serbest dolaşıma giren eşya için gümrük vergileri muafiyetinin yürürlüğe konulduğu yasalara ek olarak alınan kararlar, yönetmelik vb. işlemler kullanılarak eşyanın kısmi ya da tamamen muafiyeti sağlanabilir ve ülke sınırlarındaki kullanım oranının belirlenebildiği görülmektedir. Gümrük rejimleri içinde en fazla vergi getirisi olan ithalat rejimi için vergilerden muafiyet sağlanması işlemi özel kanunlar ile düzenlenmek zorundadır. Bu nedenle idari uygulamalarla ithalat vergilerinden muafiyet sağlanarak ülkeye getirilen eşya, belirlenen rejim haricinde kullanılırsa KMK'nın 3. maddesi 6. fıkrasında belirtilen suç ortaya çıkmamaktadır.

Üzerinde durulması önem arz eden husus; vergi muafiyeti deyiminin vergi istisnası deyiminden farklı olduğunu ayırt edebilmektir. KMK 3. madde 6. Fıkradaki hükümlerde ithalatta rejiminde gümrük vergileri muafiyet hususuna değinilmiştir. Vergi muafiyeti bazı eşyalara tanınırken, vergi istisnası belli eşyalara yönelik düzenlemeleri sağlamamakta, birbiri ile yakın durumda olan hususlarda uygulanmaktadır. İthali ülke dışında belirli zaman zarfında ikamet eden kişiler, kamu kurumları ve kuruluşlar ile kamu faydasına yürütülen dernekler tarafından gerçekleştirilen serbest dolaşıma giriş rejimi kapsamındaki eşya için GK 167. Maddesi uyarınca vergi muafiyeti sağlanmaktadır.

KMK 3. madde 6. fıkrada belirtilen önemli başka bir konu ise eşya serbest dolaşıma girdikten sonra belirli bir kullanım amacı koşuluyla muafiyet hakkı tanınmasıdır. Bahsi geçen muafiyet genel bir muafiyet şartına bağlı olmamalıdır. GK 167. madde 1. fıkranın 5. bendinde (b) alt bent kapsamında yer alan “Kanuni ikametgâhlarını Türkiye Gümrük Bölgesine nakleden gerçek kişilere ait her türlü kullanılmış ev eşyası” muafiyeti çerçevesinde eşya serbest dolaşıma girdikten sonra farklı durumlarda kullanılabilmesi ya da satılması konusunda hiçbir yasak bulunmamaktadır. O yüzden, bu durum KMK'nın 3. maddesi 6. fıkrası kapsamında değerlendirilmemektedir.

Tam veya kısmi muafiyet kapsamında serbest dolaşıma giren eşya, muaf olduğu alanlar haricinde değerlendirilmek istenirse gümrük müdürlüğünden izin alınarak eksik ödenmiş ya da hiç ödenmemiş vergilerin ödenmesi gerekmektedir.

4.7.2. Korunan Hukuki Değer

Ülkenin vergiden sağladığı ekonomik kazanca bağlı yararlarıdır.

4.7.3. Suçun Maddi Unsurları

4.7.3.1. Fiil

Özel kanunlarda belirtilen hükümler gereğince gümrük vergileri kısmen ödenerek ya da hiç ödenmeden vergiden muaf şekilde ithalatı yapılan eşya ithalat amacı haricinde farklı bir alanda kullanılırsa, satılırsa, devredilirse ya da bu özelliği bilinerek satın alınır yahut kabul edilirse bu suça konu fiiller ortaya çıkmış olur.

Eşya İthalat amacı haricinde farklı bir alanda kullanılırsa, özel kanunda eşya muafiyetini ele alan düzenlemeler incelenmelidir. Fıkra da tahsise değinerek, tahsisin süresi veya bir bedel ödenerek gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda herhangi bir yorum yapılmamıştır. Düşüncemize göre bahsi geçen tahsis genel anlamda sağlanmalıdır fakat zorunlu nedenler ya da tek defalık kullanımlar bu çerçevede nitelendirilmektedir. Tahsis gerçekleşmesi konusunda bedelin önem arz etmediği düşünülmektedir. Sonuç olarak, örneğin bağış veya hediye amacıyla da eşyanın tahsisi işleminde bedel olmadan da tahsil yapılabilmektedir. Bu durumlar da tahsis işlemi içinde düşünülmelidir. İthal rejimi kapsamı haricinde eşyanın kullanıma tahsis edilmesi hak sahibinin kendisi tarafından sağlanmalıdır. Ayrıca, ithalat amacı haricinde kullanmak için ithalatı yapılan eşyanın muhafaza edilmesi vb. durumlarda da eşya kabul edilmiş (Çıldır ve Denizhan, 2015: 404). Bu durum ile ilgili örnek Yargıtay kararı şu şekildedir:

Özel kanunları gereği gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen sakatların kullanımına mahsus özel tertibatlı aracın ithal amacı dışında kullanılması, devri, satışı ve hibe edilmesine yasal imkan olmamasına rağmen, aracın üzerinde özel tertibatı ve plakasında sakat amblemi bulunmadığı ve eylemin aracın amacı dışında kullanılmasını sağlamaya yönelik olduğu anlaşılmasına göre suç oluşmuştur.⁵⁴

⁵⁴ 7. CD. 20.07.2005, E. 2004/299, K. 2005/14363

Eşyanın satın alınması ve satılması kavramlarına 3. madde 5. fıkra izah edilirken detaylara değinilmiştir. Bu sebeple burada ayrıntıya yer verilmemiştir. Birtakım yasalar gereğince, kısmi ya da bütün olarak muaf şekilde ithali yapılan eşyanın danışıklı bir şekilde satıldığı durumlar ile de karşılaşmaktadır. Bu durum ile ilgili, Yargıtay'ın almış olduğu karar şu şekildedir:

...Kardeş olan galerici sanıklar... fiziken sakat olan sanıklar... "a elden nakit olarak verdikleri beşer milyarlık alacaklarının tahsili için sanıklar... aleyhlerine icra takibi yaparak fiziken sakat bulunan sanıkların gümrük vergilerinden muafan ithal edip adlarına tescil ettirdikleri dava konusu 1987 model Mercedes marka otomobillerine haciz koydurulup, araçların... icra marifeti ile galerici olan sanıklara satışlarının sağlandığı cihetle, fiziken sakat olan sanıkların, galerici sanıklardan elden nakit olarak aldıklarının dışında başka dayanağı belirtilmeyen borçlar için yapılan icra takiplerine karşı, araç sahibi sanıkların hiçbir itirazda bulunmaksızın beşer milyarlık borçları için bu miktarın çok üzerindeki değere sahip mercedes marka otomobillerin haczini talep ederek... maddi ve manevi dayanışma içerisinde muvazaalı hareket ettikleri ve olayda iki ayrı toplu kaçakçılık suçunun olduğu gözetilerek... yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırı... olduğu yönünde karar vermiştir.⁵⁵

Eşyanın bahse konu özelliğini bilerek satın alan ya da kabul eden kişiler, bu eşya için vergiden muaf olsalar dahi KMK 3. madde 6. fıkra kapsamında değerlendirilirler. Bu durum ile ilgili Yargıtay'ın almış olduğu karar şu şekildedir:

Zati ve hediyeelik eşya mahiyetinden istifade ederek, bu mahiyetteki eşyayı yurda sokan kişinin bunları satmasını yasaklayan bir kanuni hüküm bulunmadığı ve bu surette sanık... eyleminde suç unsurları oluşmadığı, ancak Tütün ve... 1177 sayılı Yasanın... muaf olarak yurda sokulan sigara ve... bu hükümden istifade edemeyenler tarafından her ne sebeple olursa olsun, bedelli veya bedelsiz kabulü... yasak bulunduğu nazarın, sanık... beraatine, sadece sigara ve puro bakımından sanık... 1918 sayılı Yasanın... mahkumiyetine karar verilmesi... sonucuna varmıştır.

⁵⁵ T.C. Yargıtay 7. CD E: 2003/20757, K: 2004/4181.

Suç, seçimlik hareketli bir suç olduğundan dolayı fıkra da yer alan eylemlerden biri bile gerçekleştirilirse suç tamamlanmış kabul edilir. Kişi bu eylemlerden sadece bir tanesini gerçekleştirirse ya da birkaç tanesini birden gerçekleştirirse aynı yaptırım uygulanmaktadır.

4.7.3.2. Suçun Faili

Bu suç kapsamında fail, belirli amaç ile vergiden tamamen ya da kısmen muaf şekilde ithali yapılan eşyayı ithalat amacı haricinde farklı bir kullanıma tahsis eden, satan ya da devreden veya bu özelliğini bilerek satın alan ya da kabul eden kişilerdir.

4.7.3.3. Suçun Konusu

Serbest dolaşıma giriş beyannamesi verilerek ithal rejimi kapsamında mevzuat hükümleri dahilinde gerekli bütün vergiler ödenerek ülkeye getirilen ancak özel kanunlar gereğince vergilerden muaf tutulan eşya bu suçun konusu olan eşyadır.

KMK'nın 3. maddesi 6. fıkrasında belirtilen eşya, ithalatı sırasında mevzuat dahilinde ithali gerçekleşen eşya kapsamındadır ve ithalat amacı haricinde kullanılırsa mezkur suç meydana gelmektedir.

4.7.3.4. Suçun Mağduru

Bir ülkede yaşamını sürdüren herkes bu suçun mağduru olabilir.

4.7.3.5. Nitelikli Unsurlar

Bu suç tipi için nitelikli durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu nitelikli durumlar için daha önce incelediğimiz “Eşyayı Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu” kapsamında yapılan açıklamalar dikkate alınmalıdır.

4.7.4. Suçun Manevi Unsurları

Bahse konu fıkra da yer alan suçun manevi unsuru kasttır. Suçun manevi unsurunun ortaya çıkabilmesi için kanuni unsurların bilinerek ve istenerek oluşturulması yani zorlayıcı herhangi bir durumun olmaması gerekmektedir.

4.7.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk

Bu suç için hukuka aykırılık unsuru, kanunda yer alan “ithal amacı dışında” ifadesidir. Bu suç için hukuka uygunluk sebepleri bulunmamaktadır.

Kusurluluk durumu için ise “Eşyayı Gümrük İşlemlerine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu” kapsamında yapılan açıklamalar geçerlidir.

4.7.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.7.6.1. Teşebbüs

KMK 3. madde 18. fıkra uyarınca, özel kanunlar doğrultusunda gümrük vergilerinden kısmen ya da tamamen muaf şekilde ithali gerçekleştirilen eşya ithalat amacı haricinde farklı bir kullanım için tahsis edilme, satılma ya da devredilme veya bu özelliği bilinerek satın alınma ya da kabul edilme eylemlerinden herhangi birine teşebbüs edilmesi durumunda suç tamamlanmış sayılacak ve bu kapsamda yaptırım uygulanacaktır.

4.7.6.2. İştirak

Suç tipi ayrıca değerlendirilip birçok eylem içerdiği dikkate alınacak olursa ve bu eylemleri farklı kişiler gerçekleştirirse, sadece aynı eylemi gerçekleştiren kişiler arasında suça iştirak edildiği düşünülebilir. Aynı eylemin toplu suç kapsamında işlenmesi halinde, KMK 4. madde 2. fıkra gereğince uygulanacak yaptırım yarı oranında artırılmaktadır ve aynı eylem örgüt faaliyeti kapsamında gerçekleştirilirse uygulanacak yaptırım 4. madde 1. fıkra gereğince iki kat oranında artırılmaktadır.

4.7.6.3. İçtima

Bahse konu fıkroda yer alan seçimlik eylemlerden herhangi biri gerçekleşirse ve diğer unsurlar da meydana gelmişse suç ortaya çıkmaktadır. Suç faili kullanım amacı yüzünden vergilerden muafiyet almış eşya, defalarca ithal edilir ve bu eşyalar farklı amaçlar için kullanıma tahsis edilir, satılır, devredilir, bu özelliği bilinerek satın alınır, ya da kabul edilirse zincirleme suç hükümleri uygulanabilmektedir yahut her eylem için ayrı ayrı ceza verilebilmektedir. Bu değerlendirme TCK’unun 42., 43. ve 44. madde hükümleri gözetilerek yapılacaktır (Çilesiz, 2018: 302).

4.7.7. Yaptırım

KMK 3. madde 6. fıkroda düzenlenen eylemleri gerçekleştiren fail için altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne varan adli para cezası uygulanmaktadır.

Suçta konu edilen eşya, KMK 13. madde atfıyla TCK 54-55 maddelerine göre müsaderesi yapılmaktadır.

4.8. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyanın İthal Edilmesi ve Bu Eşyanın Bilerek Satın Alınması, Satışa Arz Edilmesi, Satılması, Taşınması ve Saklanması Suçları

4.8.1. Genel Olarak

KMK'nın 3. maddesi 7. fıkrasında “İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokan kişi, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. İthal yasak eşyayı, bu özelliğini bilerek satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, aynı ceza ile cezalandırılır” denilmektedir (KMK, md. 3/7).

Bu suç seçimlik hareketlerden oluşan bir suç tipidir. Fıkroda yer alan fiillerin birisinin yapılması suçun gerçekleşmesi için yeterli olmaktadır. İthal edilmesi yasak olan bir eşya gümrük işlemleri gerçekleştirilmeden veya beyan edilmeden veya gümrük kapıları dışında bir yerden veya sahte belge düzenleyip ithalatı yasak değilmiş gibi göstererek ülkeye getirilebilmektedir (Şahin, 2011: 84).

Bahse konu fıkroda tanımlanan suç için öngörülen cezayı uygulayabilmek için bir şart bulunmaktadır. İthal yasak olan eşyanın ithal edilmesi fiili için düzenlenmiş başka bir hüküm varsa ve bu hükmün yer aldığı kanundaki yaptırım 5607 sayılı KMK'nın 3. maddesi 7. fıkrasında yer alan yaptırımdan daha ağır ise özel kanunda öngörülmüş yaptırım uygulanmalıdır. Bahse konu özel kanunda eşyanın ithalinin yasak olduğu belirtilmiş fakat yaptırımdan bahsedilmemiş ya da KMK'nın ilgili fıkrasında öngörülen yaptırımdan daha hafif bir yaptırım uygulanması belirtilmişse bu durumda yapılan fiil için KMK'nın 3. maddesi 7. fıkrasında yer alan yaptırım uygulanacaktır.

Konu ile ilgili örnek Yargıtay kararı şu şekildedir:

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın 23.09.1996 gün ve 20257 sayılı yazısında dava konusu ilaçların Bakanlıklarınca ruhsatlı olmaması nedeni ile ithali yasak ilaçlardan bulunduğu belirtilmiş olup, suça konu eşyaların ithalinin özel kanunla veya Bakanlar Kurulunca yasaklanıp yasaklanmadığı araştırılıp sonuca göre hürriyeti bağlayıcı ceza tayini gerekeceği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi, yasaya aykırıdır.⁵⁶

⁵⁶ T.C. Yargıtay 7. CD. 31.03.1998, E. 1998/2011, K. 1998/2784.

4.8.2. Korunan Hukuki Değer

Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunmasıdır.

4.8.3. Suçun Maddi Unsurları

4.8.3.1. Fiil

İthal Kanun gereğince yasaklanmış olan serbest dolaşıma giriş beyannamesi kapsamındaki eşyanın ithal edilmesi, ithali yasak olan eşyanın bu özelliği bilinerek satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması ya da saklanması bu suç tipinin ortaya çıkmasını sağlayan fiillerdir. Bu suç tipi seçimlik fiillerden meydana geldiği için fiillerin sadece birinin gerçekleştirilmesi suçun oluşması için yeterli olmaktadır.

İthalatı kanunlarla yasaklanmış eşya gümrük işlemleri gerçekleştirilmeden beyan dışında tutularak veya gümrük kapıları dışında bir yerden ithal edilerek veya sahte belge düzenleyip eşya yasaklı değilmiş gibi gümrük işlemleri gerçekleştirilip eşya ülkeye sokularak sağlanabilmektedir. Eşyanın beyan dışında tutulması, gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması, sahte belge beyan ederek yasak değilmiş gibi gümrük işlemlerinin gerçekleştirilmesi, ithali kanunlarla yasaklanmış eşyanın ithal edilmesi suçunun işleniş biçimlerine örnek teşkil etmektedir.

Mezkûr hükmün fıkrasında belirtilen “İthal etme” eyleminde vurgulanan, eşyanın gümrük bölgesine herhangi bir yolla alınma işleminin sağlanmasıdır. Serbest dolaşıma girme şekli, suç tipinin gerçekleşmesi bakımından önemlidir. Serbest dolaşıma giriş beyannamesi kapsamındaki eşyanın yasak olması, gümrük işlemleri gerçekleştirilmeyerek ya da gümrük kapıları haricindeki alanlardan ülkeye sokarak ya da yasaklı eşya değilmiş gibi göstererek ithali sağlanabilir. Kaçakçılık suçu, en çok ithali kanun gereği yasak olan eşyanın gümrük işlemleri gerçekleştirilmeksizin ülkeye getirilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

İthal yasak olan eşyanın gümrük işlemlerinin gerçekleşmesi söz konusu olamayacağından, eşya gümrük müdürlüklerince yasak kaidelere tabi değil gibi beyanı yapılmaktadır yani eşya farklı bir statüde gösterilerek sahte belge kullanımı ile gümrük işlemleri gerçekleştirilebilmektedir. Gümrük Müdürlüklerince yapılan incelemelerde beyanı yapılan eşyanın farklı eşya ve ithali kanun gereği yasak olan eşya olduğuna karar verilirse, bu durumda 3. madde 7. fıkrada belirtilen suç unsurları meydana gelmektedir.

4.8.3.2. Suçun Faili

Bu suçun faili, ithalinin yasak olduğu kanunlar ile belirlenmiş eşyayı ülkeye getirme fiilini gerçekleştiren ve ülkeye getirilen yasak eşyayı bu özelliğini bilerek, satın alan, satışı arz eden satan, taşıyan ya da saklayan herkes olabilir. Bahse konu suçu üç veya daha fazla kişi birlikte işlerse ya da örgüt faaliyeti olarak teşekkül halinde işlenirse uygulanacak yaptırım KMK'nın 4. Maddesi gereğince artırılabacaktır.

4.8.3.3. Suçun Konusu

Bu suç tipine konu olan eşya, 3. madde 7. fıkrada belirtilen ithal edilmesi kanun gereği yasak olan eşyadır.

Yasak oluşuna karar verilen bazı eşyalar adına özel düzenlemeler bulunmaktadır ve böyle durumlarda bu eşyalar 5607 sayılı KMK kapsamında değil, bahsedildiği özel kanun hükümleri uyarınca değerlendirilmektedir.

4.8.3.4. Suçun Mağduru

Toplumun tüm bireyleri bu suçun mağduru olabilmektedir.

4.8.3.5. Suçun Nitelikli Unsurları

Bu suç tipi için nitelikli durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu nitelikli durumlar için daha önce incelediğimiz “Eşyayı Gümrük İşlemine Tabi Tutmaksızın İthal Etme Suçu” kapsamında yapılan açıklamalar dikkate alınmalıdır

4.8.4. Suçun Manevi Unsurları

Suçun manevi unsurunun oluşabilmesi için kast aranmalıdır yani bahse konu fıkranın birinci cümlesinde ifade edilen kanunla yasaklanmış olan eşyanın ülkeye sokulması fiilinin bilerek ve istenerek işlenmesi gerekmektedir. Fıkrada bahsedilen eşyanın ülkeye ithal edilmesi kanunlar ile yasaklandığı için bu eşyayı ülkeye sokan fail TCK'nın 4. maddesi uyarınca bu eşyanın ülkeye sokulmasının yasaklandığını bildiği farz edilecektir (Çilesiz, 2018: 312-313).

İthal edilmesi yasak olan eşyayı ithal eden kişi için, eşyanın ithalinin yasaklandığını bilmesi koşulu gözetilmezken, eşyayı satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişiye yaptırım uygulayabilmek adına eşyanın ithalinin yasak olduğunu bilmesi koşulu aranmaktadır (Ertuğrul, 2002: 34; Günay, 2007: 99).

4.8.5. Hukuka Aykırılık Unsuru ve Kusurluluk

Bu suç tipi için hukuka aykırılık unsuru, bahse konu olan eşyanın ithal edilmesidir. Bu suç tipi için hukuka uygunluk sebepleri bulunmamaktadır.

4.8.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.8.6.1. Teşebbüs

Anılan kanun hükmünde düzenlenen suça teşebbüs söz konusu olabilmektedir. KMK 3. madde 18. fıkraya gereğince teşebbüsün tamamlanmış gibi hüküm doğurması için ithal edilmesi kanun gereğince yasaklanmış eşyanın ithal edilmesi, ithalinin yapılması yasak olan eşyanın bu özelliği bilinerek satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması ya da saklanması fiillerinden birinin gerçekleşmesi gerekmektedir.

Örnek verecek olursak, gümrük kapılarında yapılan incelemelerde bahse konu eşya için bu fiillerden birinin gerçekleşmesi durumunda teşebbüs durumu ortaya çıkmaktadır. Mezkûr eşya gümrük gözetimi ve denetimi dışına çıkarsa, 3. madde 7. fıkrada yer verilen suç tamamlanmış olarak kabul edilmektedir. Bu eşya sahte belge kullanılarak farklı bir eşya gibi gösterilirse ve gümrük Müdürlüklerince gerçekleşen denetimlerde bu durum ortaya çıkarsa suça teşebbüs gerçekleşmiş kabul edilmektedir.

4.8.6.2. İştirak

KMK'nın 3. Maddesi 7. fıkrasında yer alan bu suçlar, tek kişi tarafından işlenebileceği gibi iki kişi ile iştirak halinde, üç ya da daha fazla kişi ile birlikte toplu halde ya da bir örgütün faaliyeti kapsamında işlenebilmektedir.

4.8.6.3. İçtima

KMK'nın 3. maddesi 7. fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı taktirde” ifadesinden koşullar oluşmuşsa fikri içtima kuralının uygulanması gerektiği anlaşılabilmektedir. Bahse konu fiil başka bir kanunda daha ağır yaptırımı olan bir suçu temsil ediyorsa, fail bu hüküm uyarınca daha ağır yaptırımı öngören suç için ceza alacaktır. Bu hüküm için TCK'nın fikri içtima kuralları doğrultusunda fazladan bir uygulama olduğu düşünülmektedir.

Bahse konu fıkranın ikinci cümlesi incelenirse 3. maddenin 5. fıkrasında yer alan ithali yasak olmayan kaçak eşyaların, satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması veya saklanması suçlarında “kaçak eşyanın yurda sokulması fiiline iştirak etmeme” ve “ticari amaç gütmeme” şartları bulunurken, 7. fıkrada bu şartlar aranmamaktadır yani

İthal edilmesi kanunlar ile yasaklanan eşyayı ticari amaç gütmeyen ithal eden kişi gerçekleştirdiği bu eylem için ceza alacaktır. Bu kişi kastı bırakarak bu eşyayı sonradan satarsa fıkranın ikinci cümlesinde yer alan hüküm uyarınca da yaptırım uygulanması gerektiği düşünülmektedir (Çilesiz, 2016: 335-336; Kılıç, 2013: 188).

4.8.7. Yaptırım

İthal edilmesi kanun ile yasaklanmış eşyanın ithalinde gerçekleştirilen eylem daha ağır bir yaptırım gerektiren başka bir suç oluşturmuyorsa bu durumda fail, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne varan adli para cezası ile cezalandırılmaktadır. İthal etme suçuna iştirak etmeyen fakat eşyanın bu özelliğini bilerek satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan fail de aynı ceza ile cezalandırılmaktadır.

SONUÇ

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, eski Kaçakçılıkla mücadele kanunlarının eksik yönlerini kapatarak ve Ceza Kanunlarımıza uyumlu bir şekilde hazırlanan özel bir ceza ve usul kanunudur. Söz konusu Kanun ülkede yaygın bir şekilde görülen kaçakçılık suçları incelenerek, kaçakçılık suçunun ortaya çıkardığı ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm sunabilmek amacıyla düzenlenmiştir. Kanunun esas hedefi, kaçakçılık suçlarıyla etkin bir şekilde mücadele ederek bu suçu engellemektir.

Bu hedef doğrultusunda, mülga kanununun çıkış noktası olan ekonomik suçta ekonomik ceza prensibi iptal edilmiştir. Mülga 4926 sayılı KMK'nın ekonomik suçlar için öngördüğü ekonomik ceza prensibi kaçakçılık suçlarında önemli sayıda artışlar gözlemlenmiştir, bu durum sonucunda kaçakçılık suçları için öngörülen yaptırımların ağırlaştırılmasına gerek duyulmuştur ve bu doğrultuda kanunlarda düzenlemeler yapılması mecburi bir durum haline gelmiştir. Sonuç olarak, kaçakçılık fiilleri için yalnız idari yaptırımlar değil, bu yaptırımlara ek olarak hürriyeti bağlayıcı yaptırımlar ve adli para cezaları öngörülerek kanunun caydırıcı olması hedeflenmiştir.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, kanunun daha iyi anlaşılabilmesi ve yanlış yorumların yapılmaması amacıyla mülga kaçakçılık kanunlarına nazaran daha düzenli ve kapsamlı bir şekilde hazırlanmıştır. 5237 sayılı TCK ve 5326 sayılı KK'nın genel nihai kararları, 5607 sayılı KMK kapsamındaki kaçakçılık fiillerinin ve yaptırımlarının uygulanmasında etkili olmaktadır.

İthalat ve ihracat kaçakçılığı fiilleri, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda 3.maddede fıkralar halinde listelenmiştir. Bu tez çalışmamızda, ithalat kaçakçılığı fiilleri üzerinde durulmuş, bu fiiller detaylı bir şekilde açıklanmıştır. İlk bölümde Kaçakçılık kanunun amacı ve kapsamı ve diğer kanunlarla bağlantısı açıklanmıştır. İkinci bölümde, kaçakçılık suçları ve detaylarına yer verilmiş, son bölümde ise ithalat kaçakçılığı suçları ve yaptırımları ele alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, B. (2015). Gümrük İşlemlerine Tabi Tutmadan Ülkeye Eşya Sokma Suçu Üzerine Bir İnceleme. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 121.
- Ardıç, K. (1990). *Türkiye 'de Kaçakçılık ve Mücadele* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arıtürk, R. (1999). *1918 Sayılı Kanun'a Göre İthal Kaçakçılığı Suçu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Artuk, M. E., Gökçen, A., (2020). *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. 19. Basım, Ankara.
- Aslan, Y. M. (2010). Türk Hukukunda Tüzel Kişilerin Cezai Sorumluluğu. *Ankara Barosu Dergisi*, Cilt: 68, Sayı:2.
- Aydın, M. (2011). *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bagrosky, M. P. (2009). *The Triple Border Area: A Re-Conceptualization of the Problem and U.S. Policy* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Washington.
- Balan, A. (2020). İnfaz Yasası ve 5607 Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu m. 3/22'ye Eklenen 'Eşyanın Değerinin Hafif veya Pek Hafif Olması' Düzenlemesinin Kısa Bir Değerlendirmesi. <https://www.hukukihaber.net/makale/infaz-yasasi-ve-5607-kacakcilikla-mucadele-kanunu-m322ye-eklenen-h436076.html>, E.T: 20.06.2021.
- Bilican, N., Gökçelik, C. ve Topçuoğlu, G. (2007). *Açıklamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*. Ankara.
- Burkoff, J. M. ve Weaver, R. R. (2008). *Inside Criminal Law: What Matters and Why*. New York: Aspen Yayınları.
- Bütün, S. (2008). *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- Centel, N., Zafer, H. ve Çakmut, Ö. (2011). *Türk Ceza Hukukuna Giriş*. 7. Basım, İstanbul.
- Ceyhan, S. ve Atay, H. (2008). *Açıklamalı-İçtihatlı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*. Yolsuzlukla Mücadele Derneği. Ankara.
- Çıldır, Ş. ve Denizhan, H. (2015). *Açıklamalı-İçtihatlı 6455 ve 6545 sayılı Yasalar ile Değişik 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*. 2. Basım, Ankara.
- Çilesiz, S. (2015). *6455 ve 6545 Sayılı Kanunlarla Değişik 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklamalı*. 3. Basım, Ankara.
- Danışman, M. (2014). *Açıklamalı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kaçak Petrol ve Ulusal Marker*. Güncelleştirilmiş ve Geliştirilmiş 3. Basım, Ankara.
- Deda, N. (1986). *Kaçakçılık Kanunu Açıklaması*. Ankara.
- Deflem, M. ve Turner, K. H. (2001). *Smuggling*. The Encyclopaedia of Criminology and Deviant Behaviour, Clifton D. Bryant, Editor-in-Chief. Volume 2, Crime and Juvenile Delinquency, Philadelphia, PA: Brunner-Routledge.
- Demirbaş, T. (2019). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 14. Basım, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Erdemir, H. P. ve Gökbunar, R. (2007). Efes Gümrük Yazıtında Gümrük Vergileri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 227-234.
- Erem, F. ve Toroslu, N. (2003). *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Cilt 1, 3. Basım. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Erman, S. (1992). *Ticari Ceza Hukuku I, Genel Kısım*. İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul.
- Erman, S. (1984). *Kaçakçılık Suçları-Ek 1 1982-1983*. İstanbul.
- Ertuğrul, H. (2008). *Suç veya Kabahat Olarak Kaçakçılık Fiilleri* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ertuğrul, M. (2004). *4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Farzanegan, M. D. (2008). *Illegal Trade in The Iranian Economy: Evidence From A Structural Model*. *Cesifo Working Paper*, No. 2397 Category 7: Trade Policy

September 2008 Presented At Cesifo Venice Summer Institute 2008,
Workshop On 'Illicit Trade And Globalisation'.

- Gökcen, A. (2010). *Belgede Sahtecilik Suçları*, Ankara.
- Günay, E. (2000). *Kaçakçılık Davaları Usul ve Esasları*. Genişletilmiş 2. Basım, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Günay, E. (2007). *Uygulamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve İlgili Mevzuat*. 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Günay, E. (2009). *Gümrük Kaçakçılığı Davalarında "Fiili" Değerlendirme Derdest*, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Hakeri, H. (2011). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 10. Basım, Ankara.
- İçel, K. (1998). Sermaye Piyasası Kurulunun Tebliğlerine Aykırılık Suçu. *İHFM*. Cilt: LVI, Sayı:1-4.
- İçel, K. ve Evik, A.H. (2014). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Beta Yayınevi, İstanbul.
- İpekçioğlu, P.A. (2009). *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, Ankara.
- İstanbul Ticaret Odası. (1987). *Ekonomik Suçlar ve Ceza Kanunu Ön tasarısı Sempozyumu*. Yayın No: 1987-19, İstanbul.
- Kaban, G., Aşaner, H., Güven, Ö. ve Yalvaç, G. (2001). *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları* (Eylül 1996-Temmuz 2001), Ankara.
- Karakaş, B. (2004). *Türk Hukukunda Gümrük Kaçakçılığı Suçları*. Ankara.
- Kılıç, K. (2007). *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu: 5237 Sayılı TCK, 5271 Sayılı CMK, 5236 Sayılı Kabahatler Kanunu ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Açıklamalı*. Gümrük Kontrolörleri Derneği, Yayın No:30, Ankara.
- Kılıç, K. (2013). *Kaçakçılık Suçları-Gümrük Kabahatleri ve Gümrük Uyuşmazlıklarının Çözüm Yolları*. Gazi Kitabevi İzmir.
- Kızılot, Ş. ve Kızılot, Z. (2011). *Kaçakçılık Suçları ve Naylon Fatura İhtilafları*. Ankara.
- Koca, M. ve Üzülmöz, İ. (2021). *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler*, Seçkin Yayınları, Ankara.

- Kocalar, S., Tosun, K. ve Yağcı, A. (2007). *Açıklamalı-İçtihatlı-Gerekçeli 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*. Ankara.
- Mahmutoğlu, F. M. (2003). *Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Meran, N. (2004). *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu*, Ankara.
- Merriman, D. (2002). *Understand, Measure, and Combat Tobacco Smuggling. Tool 7. Smuggling*. World Bank Economics of Tobacco Toolkit.
- Özen, M. (2015). *5607 Sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar*. Adalet Yayınevi, Ankara.
- Özgenç, İ. (2020). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 16. Basım.
- Öztürk, B. ve Erdem, M. R. (2016). *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, İ. (2009). *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Uyarınca İhracat Kaçakçılığı Suçları ve Kaçakçılığı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sönmez, Z. (2007). *Açıklamalı-İçtihatlı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*. Ankara: İsmat Yayıncılık.
- Şahin, D. (2011). *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunundaki İthalat Kaçakçılığı Suçları ve Kabahatleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, M. (2016). Gümrük Vergileri ve Uygulamada Karşılaşılan Bazı Sorunlar. *Vergi Dünyası Dergisi*, 414, 152-157.
- Tanrıseven, N. H., Düzel, O. ve Uysal, B. (2003). *Avrupa Birliği Temel Terimler Sözlüğü (İngilizce-Türkçe)*, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Ankara.
- Tezcan, D., Erdem, M. R. ve Önok, R. M. (2010). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 7. Basım, Ankara.
- Theobald, W. H. (2011). *Defrauding the Government: True Tales Of Smuggling, From The Notebook Of A Confidential Agent Of The United States Treasury*. Nabu Yayınları.

- Tokgöz, M. (2005). *4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuncer, D. (2007). *Vergi Tekniği Açısından Gümrük Vergisinin Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Turinay, F. Y. (2015). Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 27, Sayı 116.
- Ünal, K. ve Parlar, A. (2004). *4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*. Ankara: Adil Yayınevi.
- Ünver, Y. (2003). *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yaşar, M. (2010). Dünya Gümrük Örgütüncü Benimsenen Kaçakçılık Tanımı. *Gümrük Dergisi*, Sayı:42.
- Yılmaz, Z. (2004). *Notlu-Gerekçeli-Genel Açıklamalı Yeni Türk Ceza Kanunu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurtcan, E. (2019). *Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Şerhi*. Ankara
- Zafer, H. (2013). *Ceza Hukuku Genel Hükümler-TCK m. 1-75*. 3. Basım, İstanbul.
- Zafer, H., Pamuk, G. ve Çakır, K. (2014). *Gerekçeli-Açıklamalı-İçtihatlı Kabahatler Kanunu*, İstanbul.

YARARLANILAN İNTERNET SİTELERİ

Adalet Bakanlığı:

<http://www.adalet.gov.tr>

Kazancı Hukuk Programları:

<http://www.kazanci.gov.tr>

Resmi Gazete:

<http://www.rega.gov.tr>

Türkiye Büyük Millet Meclisi:

<http://www.tbmm.gov.tr>

Yüksek Öğretim Kurulu:

<http://www.yok.gov.tr>

ÖZGEÇMİŞ

Öznur ORHAN

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı
2019, İstanbul

Lisans: Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2014, Antalya

B. MESLEKİ DENEYİM

Ticaret Bakanlığında Avukat Olarak çalışmaktayım.

Avukat Erkan KÖROĞLU'nun yanında avukatlık stajımı yaptım (2014-2015).